

Programmabegroting 2025

2 oktober 2024

Inhoudsopgave

ALGEMEEN	5
VOORWOORD	6
SAMENVATTING	7
ORGANISATIE	13
PROGRAMMA 1. SOCIAAL DOMEIN	16
1.1 SOCIALE VEERKRACHT	18
1.2 INTEGRALE TOEGANG SOCIAAL DOMEIN	19
1.3 WERK EN INKOMEN	20
1.4 MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING	21
1.5 ZORG VOOR JEUGD EN SOCIALE VEILIGHEID	22
1.6 GEZONDHEID EN SPORT	23
1.7 ONDERWIJS	24
1.8 NIEUWE INVESTERINGEN	25
1.9 INDICATOREN	26
PROGRAMMA 2. RUIMTE	32
2.1 RUIMTELIJKE ORDENING EN BOUWZAKEN	33
2.2 GRONDBELEID	35
2.3 RECREATIE EN TOERISME	36
2.4 SPORT EN EVENEMENTEN	37
2.5 NIEUWE INVESTERINGEN	38
2.6 INDICATOREN	40
PROGRAMMA 3. LEEFOMGEVING	42
3.1 LANDSCHAP EN NATUUR	43
3.2 MILIEU EN DUURZAAMHEID	44
3.3 BEHEER OPENBAAR GEBIED	45
3.4 VERKEER EN VERVOER	46
3.5 MONUMENTEN EN CULTUUR	47
3.6 BURGER- EN OVERHEIDSPARTICIPATIE	48
3.7 GEMEENTELIJKE GEBOUWEN EN ACCOMMODATIES	49
3.8 NIEUWE INVESTERINGEN	50
3.9 INDICATOREN	53
PROGRAMMA 4. ECONOMIE	54
4.1 WERKGELEGENHEID	55
4.2 MIDDENSTAND EN WINKELGEBIEDEN	56
4.3 BEDRIJVENTERREINEN	57
4.4 AFVALINZAMELING	58
4.5 NIEUWE INVESTERINGEN	59
4.6 INDICATOREN	60
PROGRAMMA 5. BESTUURSKRACHT	65

5.1 OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID	66
5.2 HANDHAVING	67
5.3 DIENSTVERLENING EN BURGERZAKEN	68
5.4 SAMENWERKEN EN BESTUREN	69
5.5 FINANCIËN	70
5.6 BELASTINGEN EN HEFFINGEN	71
5.7 INFORMATIEVOORZIENING EN AUTOMATISERING	72
5.8 OVERHEAD	73
5.9 PERSONEEL EN ORGANISATIE	74
5.10 COMMUNICATIE.....	75
5.12 NIEUWE INVESTERINGEN	76
5.13 INDICATOREN	77
PARAGRAFEN	83
PARAGRAAF 1 OPGAVEN	84
PARAGRAAF 2 LOKALE HEFFINGEN	90
PARAGRAAF 3 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING	102
PARAGRAAF 4 ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN	111
PARAGRAAF 5 FINANCIERING	114
PARAGRAAF 6 BEDRIJFSVOERING	118
PARAGRAAF 7 VERBONDEN PARTIJEN	123
PARAGRAAF 8 GRONDBELEID	132
PARAGRAAF 9 WET OPEN OVERHEID	137
OVERZICHTEN	138
OVERZICHT VAN INCIDENTELE BATEN EN LASTEN	139
OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN NAAR PRODUCT 2024-2028	144
OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN 2024-2028 NAAR TAAKVELDEN	146
GEPROGNOSTICEERDE BALANS	151
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	153
BIJLAGEN	154
A. OVERZICHT LOPENDE INVESTERINGEN	155
B. RESERVES EN VOORZIENINGEN	169
C. SUBSIDIEOVERZICHT	173
AFKORTINGENLIJST	174

Algemeen

Voorwoord

Geachte lezer,

Voor u ligt de derde begroting uit deze college- en raadsperiode. Voor 2025 kunnen we de gemeenteraad een begroting aanbieden met een voordelig saldo.

Vanaf 2026 komt er echter minder geld vanuit het Rijk naar de gemeenten via het gemeentefonds. De prijzen zullen stijgen en de uitdagingen toenemen. Vanuit het uitgangspunt dat we als gemeente Woensdrecht realistisch (blijven) begroten ontstaan er (voor nu) tekorten in het meerjarenperspectief.

Dat is vanwege het positieve saldo voor 2025 niet direct iets om ons heel veel zorgen over te maken, maar het blijft belangrijk dat we de financiële situatie goed blijven monitoren. We gaan ervan uit dat het nieuwe kabinet aandacht heeft voor de scheefgroei vanaf 2026 tussen de voor gemeenten beschikbare middelen en het groeiende takenpakket. Als dat gebeurt, verwachten we snel ook structureel weer 'zwarte' cijfers, zonder dat we hoeven in te leveren op gestelde ambities en doelstellingen.

Via deze weg dank ik eenieder die bijgedragen heeft aan de totstandkoming van de Programmabegroting 2025.

Namens het college van burgemeester en wethouders,

ing. J.M.A. (Jeffrey) van Agtmaal
Wethouder Financiën

Hoogerheide, 1 oktober 2024

Samenvatting

Inleiding

Hierbij presenteert het college u de programmabegroting voor 2025 en het meerjarenperspectief voor de periode 2026-2028. In lijn met het coalitieakkoord en het collegewerkprogramma realiseert het college de gestelde doelen binnen de diverse programma's en producten op inhoud en binnen de financiële kaders.

Onderstaand treft u per programma een samenvatting op inhoud aan. Daarna wordt op beknopte wijze de totstandkoming van de begrotingssaldi voor 2025-2028 gepresenteerd. Voor een meer gedetailleerde beschrijving en uitsplitsing in baten en lasten per product verwijzen we u graag naar de programma's verderop in deze begroting.

Tot slot vindt u in deze samenvatting een korte weergave van de gevolgen van deze programmabegroting voor de weerstandsratio, de lastenontwikkeling voor onze inwoners en het subsidieplafond.

Programma 1 Sociaal Domein

Naast dat het hulp- en ondersteuningsaanbod voor onze inwoners de komende jaren op niveau moet blijven, zal de ontwikkeling van Vraagwijzer Woensdrecht centraal staan. De realisatie van Vraagwijzer Woensdrecht zal via twee ontwikkellijnen vorm krijgen:

1. Ontwikkellijn Uitvoering: Het via een inwoner-ondersteuningsplan sturen en procesregie voeren op de bijdrage van partners in het voorliggend veld en aanbieders van maatwerkvoorzieningen;
2. Ontwikkellijn Organiseren Aanbod: Koppeling voorliggend aanbod en maatwerkvoorzieningen (ten behoeve van op- en afschaling hulp en ondersteuning).

Dat kunnen we niet alleen realiseren, bovenstaande pakken we op met onze partners.

Programma 2. Ruimte

Om het tekort van woningen op de woningmarkt tegen te gaan zal Woensdrecht de komende jaren investeren in de realisatie van extra woningen verdeeld over de kernen. We houden daarbij oog voor de behoefte die er is bij onze eigen inwoners. Eigen grond wordt aangewend om woningen te ontwikkelen. Hiertoe zullen nieuwe grondexploitaties worden vastgesteld. Met particuliere initiatiefnemers worden anterieure overeenkomsten aangegaan. Daarnaast worden afspraken gemaakt met woningcorporaties als het gaat om het aandeel huurwoningen en het stimuleren van de verduurzaming van de woningvoorraad.

Vanaf 1 januari 2024 vormt de Omgevingswet het wettelijke kader voor de fysieke leefomgeving. De wet regelt alles voor de ruimte waarin we wonen, werken en ontspannen. Onder de Omgevingswet kunnen we ruimtelijke plannen mogelijk maken met een omgevingsplan. Het omgevingsplan vervangt uiterlijk 31 december 2031 alle bestemmingsplannen in de gemeente.

Op het gebied van recreatie en toerisme blijven we investeren in aansprekende evenementen die bijdragen aan de merkontwikkeling van Woensdrecht. Met recreatieondernemers wordt samen nagedacht over initiatieven om meer recreanten en toeristen aan onze gemeente te binden. Daarbij

wordt ingezet op verbetering van verblijfsvoorzieningen, buitenruimte, gastvrijheid, bereikbaarheid en promotie. In regionaal verband wordt samengewerkt aan versterking van de Brabantse Wal.

Woensdrecht blijft zich profileren als wandel-, fiets- en wielergemeente. Wielerevenementen willen we blijven ondersteunen en de fietsvoorzieningen, zoals MTB-netwerk en routenetwerk, zijn van een aantrekkelijk niveau. Daarnaast faciliteren we ook andere sporten in onze gemeente.

Programma 3. Leefomgeving

Woensdrecht is de groene gemeente op de Brabantse Wal en heeft duurzaamheid hoog in het vaandel staan. De duurzaamheidsvisie (2017-2035) heeft als doel de gemeente in 2035 energie- en klimaatneutraal te maken. Deze visie wordt herijkt en aangepast aan de nieuwste inzichten. Verder denken we op een duurzame en klimaatbestendige manier en handelen daarnaar in de ontwikkeling en uitvoering van plannen op alle beleidsterreinen. We stellen ook een nieuw uitvoeringsprogramma duurzaamheid op.

We kijken wat we als gemeente zelf kunnen doen in de openbare ruimte en met instrumenten zoals onze inkoop. Hierin vervullen we een voorbeeldfunctie. Het gemeentelijk vastgoed en de gemeentelijke accommodaties worden zo energieneutraal mogelijk gemaakt volgens het 'BENG' (bijna energieneutraal) of 'ENG' (energieneutraal) uitgangspunt. Op basis van wijkscans gaan we kijken welke wijken kansrijk zijn voor een snelle transitie naar aardgasvrij. Daarnaast zoeken we nadrukkelijk de samenwerking op met onze inwoners, verenigingen en ondernemers/bedrijven. Met subsidies vanuit het Rijk stimuleren we energiebesparing en verduurzaming bij inwoners en bereiken we ook de kwetsbare huishoudens.

De agrarische sector is onlosmakelijk verbonden met ons landschap. Daar moet ruimte voor blijven. We realiseren ons dat het verminderen van stikstofuitstoot noodzakelijk is, maar we zijn tegen een gedwongen uitkoop van onze agrariërs. We zetten in op maatwerk.

Op het gebied van mobiliteit zoeken we naar innovatieve toepassingen met betrekking tot elektrisch vervoer. We onderzoeken de haalbaarheid van een snel-fietspad samen met de ontwikkeling van een mobiliteitshub.

Programma 4. Economie

De gemeente Woensdrecht is gelegen op een unieke geografische locatie tussen de havens van Antwerpen, Moerdijk en Rotterdam en is hierdoor een aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijvigheid. Er is een aantal grote werkgevers, waaronder bedrijven op het vlak van luchtvaart gebonden onderhoud. Het Midden- en kleinbedrijf vormt een onmisbare voorziening binnen onze kernen. Het is voor de leefbaarheid belangrijk om dit in stand te houden. Hierbij is een goede relatie tussen gemeente en ondernemers van belang.

Op economisch vlak blijven we lokaal starters ondersteunen. We versterken onze netwerken met ondernemers om samenwerking te stimuleren. We werken vanuit de nieuwe economische visie. We stimuleren de verbinding tussen overheid, onderwijs en ondernemers om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt op elkaar af te stemmen. We intensiveren de contacten met Vlaamse en Nederlandse netwerkorganisaties.

Op regionaal niveau werken we samen met de RWB/REWIN, onderwijs en bedrijfsleven. In de stedelijke Regio West-Brabant West werken we vanuit een Regionale Investeringsagenda om de economische structuur van West-Brabant te versterken.

Samen met Saver N.V. zetten we in op het verbeteren van afvalscheiding, met als doel het restafval te verminderen volgens de VANG-doelstellingen. In samenhang kijken we naar educatieve mogelijkheden om inwoners te motiveren tot betere afvalscheiding.

De ontwikkeling van Business Park Aviolanda is belangrijk voor Woensdrecht en de regio West-Brabant. Het is met Vliegbasis Woensdrecht ons vlaggenschip van de topsector maintenance. Business Park Aviolanda en de vliegbasis maken een snelle ontwikkeling door richting een campus. Defensie, bedrijfsleven en onderwijs werken daarbij nauw met elkaar samen op het gebied van vliegtuigonderhoud, zowel militair als civiel. Er is veel aandacht voor innovatie en specialisatie, bijvoorbeeld op het gebied van onderhoud van nieuwe materialen, zoals composieten en de toepassing van drones. Cruciaal voor de ontwikkeling van het onderhoudscluster is de aandacht voor goede scholing, werkgelegenheid, huisvesting, bereikbaarheid en de zorg voor een goede en aantrekkelijke woon- en leefomgeving voor personeel en studenten (ofwel de zorg voor Bekwaam, Baan en Bestaan). Samen met de partners hebben wij een Human Capital Agenda 2.0 opgesteld.

Programma 5. Bestuurskracht

Als bestuurskrachtige gemeente wil Woensdrecht ook de veerkracht van de gemeenschap optimaal ondersteunen. De lokale overheid moet luisteren en samenwerken om in te kunnen spelen op de dynamiek in haar omgeving. Dat betekent dat onze dienstverlening op orde moet zijn. Iedereen - bestuurders, relaties, inwoners en medewerkers - moet zich welkom voelen in Woensdrecht.

We zetten in op samenwerking in de regio om met name kansen te benutten die regionale plannen en agenda's ons bieden.

Het college geeft in samenwerking met de gemeenteraad invulling aan de eigen beleidsprioriteiten. Deze beleidsprioriteiten zijn samengevat in het Collegewerkprogramma 2022-2026 "Stabiel en daadkrachtig voor Woensdrecht".

We zijn ons bewust van de dynamiek in de omgeving en de risico's en kansen die deze met zich meebrengt. Daarom blijven we alert op onze rechtmatigheid, integriteit, financiële controle en blijven we investeren in onze medewerkers en in goed werkgeverschap.

Budgetrecht van de raad

Op grond van de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Woensdrecht 2023 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale baten en lasten per programma (art 5.1). Deze zijn aan het begin van elk programma in tabelvorm weergegeven. Het college verdeelt de door de raad op programmaniveau vastgestelde middelen over de producten. Daarbij houdt het college zowel rekening met regulier werk als met de geactualiseerde ambities uit het collegewerkprogramma. Binnen ieder programma treft u per product een tabel aan die de toedeling over de producten weergeeft. Daarnaast informeren wij u op programmaniveau over nut en noodzaak van de voorgenomen nieuwe investeringen. Bij de begrotingsbehandeling kan uw raad aangeven van welke nieuwe investeringen u op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen. Het totaal van de nieuwe investeringen wordt bij de begrotingsbehandeling met het vaststellen van de financiële positie geautoriseerd (art. 5.2).

Financieel meerjarenperspectief

Belangrijk uitgangspunt bij de realisatie van onze doelstellingen en effecten is het voeren van een goed financieel beleid om een sluitende (meerjaren)begroting 2025 te realiseren met een in financieel

opzicht gezond meerjarenperspectief. Met het huidige meerjarenperspectief zijn we daar als college in geslaagd.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten							
1. Sociaal Domein	7.764.646	1.764.070	9.528.716	8.675.093	8.629.596	8.587.260	8.561.297
2. Ruimte	2.463.485	556.450	3.019.935	2.657.190	1.912.353	836.506	847.490
3. Leefomgeving	2.591.726	91.179	2.682.905	2.819.721	2.833.725	2.866.175	2.866.175
4. Economie	3.309.555	41.000	3.350.555	3.320.095	3.320.095	3.320.095	3.320.095
5. Bestuurskracht	47.979.813	7.278.323	55.258.136	49.765.009	47.794.871	48.212.019	48.008.302
Totaal Baten	64.109.225	9.731.022	73.840.247	67.237.108	64.490.640	63.822.055	63.603.359
Lasten							
1. Sociaal Domein	-31.993.578	-2.294.408	-34.287.986	-36.504.832	-36.433.208	-36.223.418	-36.333.813
2. Ruimte	-2.374.284	-1.304.520	-3.678.804	-2.704.238	-1.943.504	-1.748.781	-1.825.667
3. Leefomgeving	-8.085.252	-973.795	-9.059.047	-8.097.147	-8.087.547	-7.994.220	-7.933.943
4. Economie	-3.036.382	-20.000	-3.056.382	-2.979.555	-2.966.582	-2.944.063	-2.943.946
5. Bestuurskracht	-16.231.807	-1.553.760	-17.785.567	-16.411.910	-16.414.067	-16.222.464	-16.259.428
Totaal Lasten	-61.721.303	-6.146.483	-67.867.786	-66.697.682	-65.844.908	-65.132.946	-65.296.797
Saldo	2.387.922	3.584.539	5.972.461	539.426	-1.354.268	-1.310.891	-1.693.438
Onttrekkingen							
5. Bestuurskracht	603.847	2.878.785	3.482.632	1.602.220	942.387	1.252.326	759.053
Stortingen							
5. Bestuurskracht	-978.257	-2.255.091	-3.233.348	-1.898.444	-1.224.740	-749.601	-272.101
Mutaties reserves	-374.410	623.694	249.284	-296.224	-282.353	502.725	486.952
Resultaat	2.013.512	4.208.233	6.221.745	243.202	-1.636.621	-808.166	-1.206.486

Verloop meerjarenperspectief sinds Perspectievennota 2025-2028

In de volgende tabel wordt zichtbaar gemaakt hoe het begrotingssaldo gewijzigd is ten opzichte van de op 3 juli 2024 door de gemeenteraad vastgestelde Perspectievennota 2025-2028.

Overzicht begrotingssaldo		2024	2025	2026	2027	2028
Begrotingssaldo Perspectievennota (incl. Meicirculaire 2024)		2.195.369	695.526	-1.028.242	-136.110	-433.150
	<i>Structureel</i>	<i>2.232.923</i>	<i>786.706</i>	<i>-1.146.826</i>	<i>-554.110</i>	<i>-433.150</i>
Ontwikkelingen:						
A	Financiële tussenrapportage Eerste kwartaal 2024 (Besluit gemeenteraad 16-05-2024)	-497.143	0	0	0	0
B	Financiële tussenrapportage Tweede kwartaal 2024 (Besluit gemeenteraad 12-09-2024) (excl. Meicirculaire 2024)	4.563.816	0	0	0	0
C	Septembecirculaire 2024*	210.226	105.272	186.583	371.280	287.654
D	Grex Bergsestraat Huijbergen (Besluit gemeenteraad 20 juni 2024)	-40.297	-80.593	-38.883	-38.888	-38.888
E	Indexering Jeugdzorg	0	-183.000	-420.000	-618.000	-618.000
F	Indexering lokale heffingen en Leges, waaronder toepassing inflatiecorrectie 3,24% (mutatie CPI juni 2024)	0	204.029	209.939	211.889	214.452
G	Doorrekening Personeelsstaat (6% ingeschatte verhoging CAO, inschalingen en pensioenen)	0	-657.095	-657.095	-712.295	-712.295
H	Voordelig resultaat aanbesteding Kleinschalig Collectief Vervoer (RWB)	0	110.470	94.332	106.411	104.537
X	Overige mutaties incl. regulier staatwerk begroting	0	48.593	16.745	7.547	-10.796
Geactualiseerd Begrotingssaldo		6.431.971	243.202	-1.636.621	-808.166	-1.206.486
	Correctie voor incidentele baten en lasten om het structureel saldo te kunnen bepalen**		305.000	144.000	-419.000	1.000
Geactualiseerd structureel saldo		6.431.971	548.202	-1.492.621	-1.227.166	-1.205.486

*) Wordt voor 2024 verwerkt in de begrotingswijziging bij de Financiële tussenrapportage derde kwartaal 2024

**) Door alle incidentele baten en lasten uit de begroting te filteren resteert het structureel saldo waarop de toezichthouder toetst.

Leeswijzer: In 2025 zijn de incidentele lasten hoger dan de incidentele baten. Per saldo resteert een last van 305.000 euro.

Als we die resterende last uit de begroting filteren stijgt het saldo met 305.000 euro. Dit resulteert in een geactualiseerd structureel saldo van € 548.202

Zie voor verdere specificatie het Overzicht van incidentele baten en lasten.

Weerstandratio

De weerstandratio wordt berekend door het geraamde weerstandsvermogen te delen door het totaal aan geraamde risico's. Dit leidt tot een waarde van de weerstandratio per 31-12-2025 van 3,7.

Voor verdere details over de totstandkoming van de ratio verwijzen we graag naar Paragraaf 3: Weerstandvermogen en risicobeheersing.

Onze gemeente Woensdrecht streeft naar een weerstandratio die beoordeeld wordt als ruim voldoende. In deze Programmabegroting 2025 wordt deze doelstelling ruimschoots gehaald.

Weerstandratio	Beoordeling
Groter dan 2.0	Uitstekend
1,4 tot 2.0	Ruim Voldoende
1.0 tot 1.4	Voldoende
0.8 tot 1.0	Matig
0.6 tot 0.8	Onvoldoende
Kleiner dan 0.6	Ruim Onvoldoende

Lastenontwikkeling

Woensdrecht kent een gemiddeld belastingniveau. De COELO-Atlas 2024, die voor alle Nederlandse gemeenten een vergelijking maakt van de woonlasten, bevestigt dit beeld. De woonlasten worden gedefinieerd als het totaal van de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Van de 345 binnengemeentelijke tariefgebieden in Nederland staat Woensdrecht op plaats 103. Er zijn dus 102 gemeenten die lagere woonlasten hebben en 242 met hogere woonlasten.

Subsidieplafond

Op grond van de Algemene Subsidieverordening gemeente Woensdrecht 2023 stelt de raad jaarlijks het subsidieplafond vast. Het plafond is verruimd door verhoging van subsidie aan bibliotheek West-Brabant (hogere bijdrage per inwoner) en als gevolg van indexeringen van budgetsubsidies. Deze mutaties zijn reeds in de perspectievennota verwerkt. Het totaalbedrag van het subsidieplafond komt hiermee voor 2025 op € 2.251.752. Ook is er jaarlijks voor de subsidieregeling “Enmalige subsidies Woensdrecht” € 8.143 beschikbaar.

Organisatie

Gemeenteraad

In 2022 is in Woensdrecht een coalitie, bestaande uit ABZ, CDA en D66 gevormd. Het coalitieakkoord heeft de titel "Stabiel en daadkrachtig voor Woensdrecht" meegekregen.

De voorzitter van de gemeenteraad is Dhr. drs. J.J.C. Adriaansen (burgemeester) en de griffier is Dhr. drs. D.J.M. van Bunder.

De verdeling van de 19 zetels in de gemeenteraad van Woensdrecht is hieronder weergegeven. Het eerstgenoemde raadslid per partij is de fractievoorzitter.

Algemeen Belang Zuidwesthoek (ABZ) - 8 zetels

Dhr. A.C.M. Buijsen, Dhr. M.R.G. Adriaansen, Dhr. M.M.E. van Eekeren, Dhr. A.P.C.M. Gelten, Mevr. M.E. de Lange, Dhr. C.A.J.M. Rommens, Dhr. B. de Waal en Mevr. A.P.A. Nuijes

CDA Woensdrecht - 4 zetels

Mevr. M.H.C.F. Michielsen-Goyvaerts, Dhr. L.J.C.L. de Vos, Dhr. E.C.M. van Wezel en dhr. L.L.J. Kuijlen

D66 Woensdrecht - 2 zetels

Dhr. G. Janssen en Mevr. V.M.H. Hoeks-Verkuijl

Alle Kernen Troef (AKT) - 2 zetels

Dhr. A.M. Mathijssen en de Dhr. L.M. Bolders

VVD Woensdrecht - 2 zetels

Dhr. M. Bakker en Dhr. M.P. Groffen

PvdA Woensdrecht - 1 zetel

Mevr. T. van Honschoten

Werkwijze gemeenteraad

Ter voorbereiding op de vergaderingen van de gemeenteraad zijn drie raadscommissies ingesteld, de opinieraden voor Ruimte, Samenleving en Bestuur.

Aansluitend aan de opinieraad Bestuur wordt een besluitraad gehouden. Dit is een officiële vergadering van de raad, waarin besluiten worden genomen over die voorstellen, die als A-voorstel (zgn. hamerstukken) zijn aangemerkt. Alle andere besluiten worden genomen in een raadsvergadering.

College van burgemeester en wethouders en portefeuillevindeling

Het college van Woensdrecht bestaat uit de burgemeester en vier wethouders. Het college vergadert wekelijks op dinsdag. De gemeentesecretaris, dhr. ing. P.A.C. Bogers, is naast directeur van de ambtelijke organisatie ook secretaris van het college. De secretaris is als adviseur aanwezig bij de wekelijkse collegevergaderingen. Sinds 21 april 2022 bestaat het college uit:

Burgemeester:

- Dhr. drs. J.J.C. Adriaansen
Openbare orde en veiligheid, Dienstverlening en burgerzaken, Regionale samenwerking waaronder veerkrachtig bestuur op de Brabantse Wal, verbonden partijen, Communicatie en externe oriëntatie, Bestuurlijke en juridische zaken, Aviolanda, Handhaving, Personeel en organisatie, informatieveiligheid en privacy, Informatisering en automatisering.

Wethouders

- Dhr. L.G.M. van der Beek (1e locoburgemeester)
Onderwijs (inclusief voor- en vroegschoolse activiteiten/leerplicht/speciaal en passend onderwijs), Onderwijshuisvesting, Integraal jeugdbeleid, Welzijn, Subsidiebeleid, Sociale zaken (arbeidsmarktbeleid, waaronder Participatiewet, armoedebeleid en schuldhulpverlening), Zorg, Wet maatschappelijke ondersteuning, Volksgezondheid en Integrale toegang.
- Dhr. M.P.M. Schuurbiers (2e locoburgemeester)
Ruimtelijke ontwikkeling (Omgevingswet, Bouwzaken inclusief vergunningen), Volkshuisvesting en Wonen, Toerisme en recreatie, branding Brabantse Wal, Evenementen en Sport.
- Dhr. J.M.A. van Agtmaal (3e locoburgemeester)
Beheer en onderhoud van het openbaar gebied, Financiën, Grondexploitaties en grondverkoop, Belastingen en heffingen, Inkoop- en aanbestedingsbeleid, centrale inkoop, Erfgoed, Cultuur en monumenten, DID/Archieven, Accommodatiebeleid en sportcomplexen, Landschap, natuur en de Groene Agenda.
- Dhr. T.J.W. de Heer (4e locoburgemeester)
Milieu en duurzaamheid, energie- en warmtetransitie, Leefbaarheid en inclusiebeleid, Burgerparticipatie en burgerinitiatieven/overheidsparticipatie inclusief dorpsplatforms, Verkeer en vervoer, mobiliteit, Economische zaken (bedrijven, middenstand en winkelgebieden, bedrijventerreinen), Afvalinzameling en hergebruik.

Managementteam (MT)

Algemeen directeur (voorzitter): Dhr. ing. P.A.C. Bogers

In december 2023 heeft het college van burgemeester en wethouders ingestemd met de organisatieaanpassing als uitvloeisel van de organisatieontwikkeling. Onderdeel van de aanpassing is het terugbrengen van het aantal managementlagen van twee naar één.

Het managementteam bestaat met ingang van 2024 uit de algemeen directeur/gemeentesecretaris en de managers van de teams. Als manager van hun team zijn de managers verantwoordelijk voor het integraal management binnen hun team. Als lid van het managementteam dragen zij bij aan de concernsturing.

Adviseur van het bestuur en het MT is:

Concerncontroller: dhr. drs. J.A.G. Gommers MBA QT.

Ondernemingsraad

De Ondernemingsraad (OR) van de gemeente Woensdrecht bestaat uit maximaal zeven leden en wordt ambtelijk ondersteund door een secretaris.

De OR zal voor 2025 de focus leggen op de volgende speerpunten:

- HR 21 (nieuw functiewaarderingssysteem);
- Communicatie met de achterban;
- ARBO: agressiebeleid en het agressieprotocol;
- Binden, boeien en behouden van personeel.

Programma 1. Sociaal Domein

Inleiding

Voor de lopende collegeperiode heeft het college voor het sociaal domein drie pijlers vastgesteld. De motivatie, voor juist deze drie, leest u terug in het collegewerkprogramma 2022-2026: "Stabiel en daadkrachtig voor Woensdrecht."

Aan elke pijler is een hoofddoelstelling toegevoegd die voor het sociaal domein voor de komende collegejaren relevant is en waar richtinggevend op gestuurd wordt. Hieronder staan de drie pijlers en de drie hoofddoelstellingen voor u beschreven.

- Pijler 1 We behouden wat met zorg en aandacht is opgebouwd
Hoofddoelstelling pijler 1: Er wordt onderhoud op het bestaande beleid gevoerd en er blijft voldaan worden aan wettelijke verplichtingen en kaders. Als blijkt dat het beter kan of moet, wordt er op verbetering ingezet.
- Pijler 2 Hulp en/of ondersteuning is slim verbonden: vraagwijzer Woensdrecht
Hoofddoelstelling pijler 2: Op - en afschaling van hulp en/of ondersteuning wordt nog beter ingericht. Niet alleen via gecontracteerde hulp en ondersteuning, maar ook zeker met inzet en waardering van sociale netwerken, ervaringsdeskundigheid en burgerinitiatieven.
- Pijler 3 Samenwerken
Hoofddoelstelling pijler 3: Samenwerking levert een toevoeging aan de kwaliteit van ons lokale zorglandschap. Afspraken met partners zijn ondersteunend aan elkaar: het sociaal netwerk van onze inwoners, ingekochte maatwerkvoorzieningen en voorzieningen in de sociale basis.

Programmabegroting 2025

Gebaseerd op de productenstructuur zijn de diverse beleidsonderdelen vertaald in onderliggende doelstellingen. Deze staan in relatie tot de hierboven beschreven hoofddoelstellingen en de in 2025 te nemen maatregelen. Wat deze zijn leest u in dit hoofdstuk terug. U zult via de reguliere planning & control-cyclus kennisnemen van de realisatie van deze subdoelstellingen.

2025 en verder

Naast de kwantitatieve verantwoording in de reguliere P&C-cyclus, zal er de komende jaren aandacht blijven voor de kwalitatieve ontwikkeling van het te voeren beleid en de jaarlijks te nemen maatregelen. Als u in 2025 de programmabegroting 2026 voorgelegd krijgt, zult u misschien andere doelstellingen onderbouwd opgenomen zien. De onderliggende intentie hierbij is dat ons zorglandschap relevant voor onze inwoners blijft en voor inwoners dichtbij is georganiseerd. De hierboven beschreven hoofddoelstellingen zijn daarom 'massief' en fungeren als leidend kompas.

Tot slot

Wij kijken er naar uit om de komende periode, samen met u, ons hoofd, hart en handen in te zetten voor jonge en oude (tijdelijke) inwoners die hulp- en ondersteuning nodig hebben.

Verbonden partijen en samenwerkingspartners

Bij de realisatie van doelstellingen en effecten in het programma Sociaal Domein zijn de navolgende organisaties betrokken: Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Brabantse Wal, WVS-Groep, GGD West-Brabant, Regionale Ambulance Voorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord, Regionaal Bureau Leerplicht, Veilig Thuis West-Brabant, Brede Welzijnsinstelling (BWI), Zorg Inkoop en Informatie Team (ZI2T).

Wat geven we uit aan programma 1. Sociaal Domein?

Op grond van art. 5.1 van de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Woensdrecht 2023 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotings-wijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	7.764.646	1.764.070	9.528.716	8.675.093	8.629.596	8.587.260	8.561.297
Lasten	-31.993.578	-2.294.408	-34.287.986	-36.504.832	-36.433.208	-36.223.418	-36.333.813
Saldo	-24.228.932	-530.338	-24.759.270	-27.829.739	-27.803.612	-27.636.158	-27.772.516

1.1 Sociale veerkracht

Wat willen we bereiken?

Een intensievere samenwerking met én tussen onze grootste subsidiepartners.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We maken nieuwe afspraken met de BWI over de inzet van het jongerenwerk en de buurtsportcoaches omdat nieuwe ontwikkelingen vragen om een aangepaste werkwijze.
- We bekijken samen met onze grootste subsidiepartners welke samenwerkingsvorm de komende jaren het meest passend is.
- We investeren in de bibliotheekvoorziening in Ossendrecht zodat dit een volwaardige bibliotheek wordt die voldoet aan de brede maatschappelijke functie.

Wat willen we bereiken?

Een duidelijk proces voor het aanvragen van alle vormen van subsidies.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We stroomlijnen het proces voor alle (subsidie)aanvragen en passen de communicatie op de website daarop aan.

Wat geven we uit aan 1.1 Sociale Veerkracht?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	114.318	267.786	382.104	137.572	116.109	98.032	98.032
Lasten	-2.401.110	-228.519	-2.629.629	-2.757.041	-2.671.159	-2.543.805	-2.541.328
Saldo	-2.286.792	39.267	-2.247.525	-2.619.469	-2.555.050	-2.445.773	-2.443.296

1.2 Integrale toegang Sociaal Domein

Wat willen we bereiken?

Zorg en ondersteuning zo dicht als mogelijk bij het gewone leven organiseren.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We evalueren Zorgdomein en sturen zonodig bij.
- We starten met een werkgroep integrale toegang met onze subsidie-/netwerkpartners om te komen tot een uniform intakeproces.

Wat willen we bereiken?

In ieder dorp is een goedlopend dorpssteam waarin alle netwerkpartners deelnemen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We onderzoeken de behoefte aan een digitaal platform per dorpskern en zo nodig wordt dit geïmplementeerd.
- We stellen een werkproces op waardoor op- en afschalen van hulp en ondersteuning soepel verloopt.

Wat geven we uit aan 1.2 Integrale toegang Sociaal Domein?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	0	50.000	50.000	0	0	0	0
Lasten	-157.560	-164.677	-322.237	-153.999	-154.094	-154.507	-142.335
Saldo	-157.560	-114.677	-272.237	-153.999	-154.094	-154.507	-142.335

1.3 Werk en inkomen

Wat willen we bereiken?

Het vergroten van de kansen van inwoners (met afstand tot de arbeidsmarkt) op werk.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We voorzien in passende trajecten die in een sluitende keten worden aangeboden (arbeidsmatige dagbesteding, ontwikkeltrajecten, re-integratietrajecten en sociale activering).
- We ondersteunen inwoners die over de landsgrens (willen gaan) werken o.a. door promotie van het GrensinformatiePunt (GIP).
- We begeleiden en leren inburgeringsplichtigen de Nederlandse taal op een niveau waarmee zij zich goed kunnen redden, aangevuld met kennis van de Nederlandse samenleving en gewoontes.

Wat willen we bereiken?

Het tegengaan van armoede en schulden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We investeren op bekendheid van inkomensondersteunende voorzieningen door te communiceren via o.a. sociale media en we maken inwoners bewust van maatregelen die zij zelf kunnen nemen om het huishoudboekje op orde te houden.
- We voeren vroegsignalering uit in samenwerking met alle ketenpartners en zetten daarbij in op passende inkomensvoorzieningen.

Wat geven we uit aan 1.3 Werk en inkomen?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotings-wijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	6.745.372	1.097.997	7.843.369	7.511.861	7.533.228	7.508.969	7.483.006
Lasten	-10.307.755	-1.342.145	-11.649.900	-11.461.852	-11.525.238	-11.558.787	-11.535.077
Saldo	-3.562.383	-244.148	-3.806.531	-3.949.991	-3.992.010	-4.049.818	-4.052.071

1.4 Maatschappelijke ondersteuning

Wat willen we bereiken?

Het op peil houden van het huidige productenaanbod Wmo-maatwerkvoorzieningen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We voeren een cliëntervaringsonderzoek uit en richten ons op eventuele verbeterpunten.
- We onderzoeken op welke wijze we het toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid van Wmo maatwerkvoorzieningen kunnen doorontwikkelen.

Wat willen we bereiken?

Een geïntegreerde en toekomstbestendige woon- en zorgomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We stellen een Woonzorgvisie op met ketenpartners (lokaal én regionaal).

Wat willen we bereiken?

Een toegankelijke en inclusieve samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In 2025 realiseren we een lokale inclusie agenda voor de gemeente Woensdrecht.

Wat geven we uit aan 1.4 Maatschappelijke ondersteuning?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotings-wijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	171.664	0	171.664	280.640	282.640	282.640	282.640
Lasten	-8.220.513	-36.509	-8.257.022	-9.774.783	-9.727.012	-9.873.182	-9.982.098
Saldo	-8.048.849	-36.509	-8.085.358	-9.494.143	-9.444.372	-9.590.542	-9.699.458

1.5 Zorg voor Jeugd en Sociale Veiligheid

Wat willen we bereiken?

Een financieel beheersbaar en duurzaam jeugdhulpstelsel.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We verzamelen informatie voor de inkoop van JeugdzorgPlus voor 2026 (en verder) door het opbouwen en experimenteren met alternatieven voor de gesloten jeugdhulp.
- We evalueren de huidige werkwijze in de toegang op basis van de resultaten van het Project Versterking Analyse in de Toegang en stellen deze bij waar nodig.
- Om meer inzicht te krijgen op de effectiviteit van de beschikbare en ingezette jeugdhulp analyseren we -minimaal vijf- langlopende zorgpaden van jeugdigen en hun gezinnen.

Wat willen we bereiken?

Het voorkomen, stoppen en blijvend oplossen van huiselijk geweld (HG) en kindermishandeling (KM).

Wat gaan we daarvoor doen?

- We geven invulling aan het vormen van een sterk lokaal team Woensdrecht zodat we aan de uitgangspunten van de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming voldoen.
- We evalueren het aanbod van maatwerkvoorzieningen rondom zorgvragen voortvloeiend uit scheidingsproblematiek en stellen deze bij waar nodig.

Wat geven we uit aan 1.5 Zorg voor Jeugd en Sociale Veiligheid?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	0	0	0	0	0	0	0
Lasten	-6.549.822	-140.299	-6.690.121	-7.707.385	-7.723.579	-7.612.541	-7.609.618
Saldo	-6.549.822	-140.299	-6.690.121	-7.707.385	-7.723.579	-7.612.541	-7.609.618

1.6 Gezondheid en Sport

Wat willen we bereiken?

Een gezonde generatie in 2040.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Als Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG)-gemeente zetten we stappen om, samen met partners, de JOGG-aanpak verder uit te rollen.
- We gaan in gesprek met (sport)verenigingen en scholen over de thema's gezonde voeding en rookvrije generatie uit het Woensdrechtse Leefstijlakkoord.
- We actualiseren het preventie- en handavingsplan 'Alcohol'.

Wat willen we bereiken?

Behoud van goede, toegankelijke en betaalbare zorg.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We implementeren de vijf verschillende regionale ketenaanpakken binnen het IZA (Integraal Zorgakkoord).
- We koppelen het programma 'Grip op Kwetsbaarheid' aan de vijf verschillende ketenaanpakken binnen het IZA.

Wat geven we uit aan 1.6 Gezondheid en Sport?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotings-wijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	332.591	22.708	355.299	295.791	248.390	248.390	248.390
Lasten	-1.694.146	5.263	-1.688.883	-1.648.026	-1.625.633	-1.456.901	-1.489.421
Saldo	-1.361.555	27.971	-1.333.584	-1.352.235	-1.377.243	-1.208.511	-1.241.031

1.7 Onderwijs

Wat willen we bereiken?

Het voorkomen onderwijsachterstanden en kansenongelijkheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We voeren het nieuwe uitvoeringsprogramma onderwijsachterstandenbeleid uit en hanteren hierbij het geactualiseerde subsidiebeleid.
- Om geletterdheid bij jeugdigen en volwassenen te stimuleren zoeken we nieuwe samenwerkingen op om meer mensen te bereiken.
- We continueren de Thuis in Taal-aanpak in de gemeente en ontwikkelen en borgen deze.

Wat willen we bereiken?

Alle jongeren verlaten het onderwijs met een startkwalificatie, als dat mogelijk is.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We evalueren de samenwerking binnen de Netwerksamenwerking West-Brabant West voor de kwalitatieve uitvoering van de Leerplichtwet en het Doorstroompunt.
- We stellen een nieuw meerjarig uitvoeringsprogramma op voor de Netwerksamenwerking West-Brabant West.
- In regio West-Brabant stellen we een (regionaal) nieuw programma op om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan waarbij de samenwerking met de arbeidsmarkt wordt geïntensiveerd.

Wat willen we bereiken?

Iedereen in de gemeente kan zo volwaardig mogelijk gebruikmaken van onderwijs.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We gaan aan de slag met het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP).
- We bevorderen de zelfredzaamheid van leerlingen die nu gebruik maken van het leerlingenvervoer. We verstevigen en breiden de samenwerking uit tussen onderwijs, welzijn en jeugdhulp.

Wat geven we uit aan 1.7 Onderwijs?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotings-wijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	400.701	325.579	726.280	449.229	449.229	449.229	449.229
Lasten	-2.662.672	-387.522	-3.050.194	-3.001.746	-3.006.493	-3.023.695	-3.033.936
Saldo	-2.261.971	-61.943	-2.323.914	-2.552.517	-2.557.264	-2.574.466	-2.584.707

1.8 Nieuwe investeringen

Voor dit programma zijn in de periode 2025-2028 geen nieuwe investeringen voorzien.

1.9 Indicatoren

Lokale indicatoren Programma 1. Sociaal Domein

Met ingang van de programmabegroting 2020 zijn de verplichte BBV-indicatoren aangevuld met een aantal lokale indicatoren:

Lokale indicator	2019	2020	2021	2022	2023
1. Tevredenheid met Wmo-ondersteuning	90,0 %	89,0 %	91,0%	89%	88%
2. Inzet van maatwerkvoorzieningen Jeugd en Wmo	1650	1927	1628	1518	2065

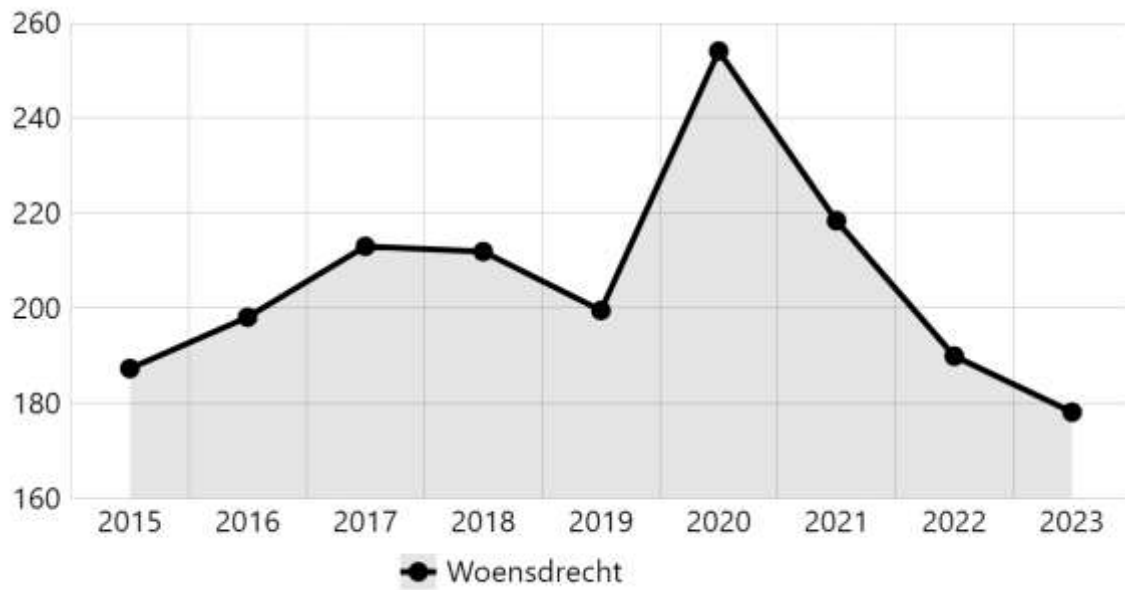
Toelichting lokale indicatoren:

1. De mate waarin cliënten tevreden zijn over de ondersteuning die zij van de gemeente Woensdrecht ontvangen op het gebied van WMO. Het percentage geeft weer in welke mate men het eens is met de volgende stelling: 'De ondersteuning die ik krijg past bij mijn hulpvraag'. Bron: wettelijk cliëntonderzoek.
2. Totaal aantal afgegeven indicaties maatwerkvoorzieningen Jeugdhulp en WMO. Bron: Suite4SociaalDomein.

Verplichte BBV Indicatoren Programma 1

In deze paragraaf worden de indicatoren behorende bij Programma 1. Sociaal Domein weergegeven. Deze cijfers worden automatisch opgehaald van www.waarstaatjegemeente.nl en www.woensdrecht.incijfers.nl. Voor verdere verdieping en vergelijking met Nederland, Provincie Noord-Brabant en andere gemeenten verwijzen wij u graag naar deze twee websites. Wanneer cijfers, jaarschijven of toelichtingen ontbreken, ontbraken ze ten tijde van het opstellen van dit document in de bron. Gemeente Woensdrecht heeft daar geen invloed op. In een volgend document worden deze indicatoren waarschijnlijk geactualiseerd.

Personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners

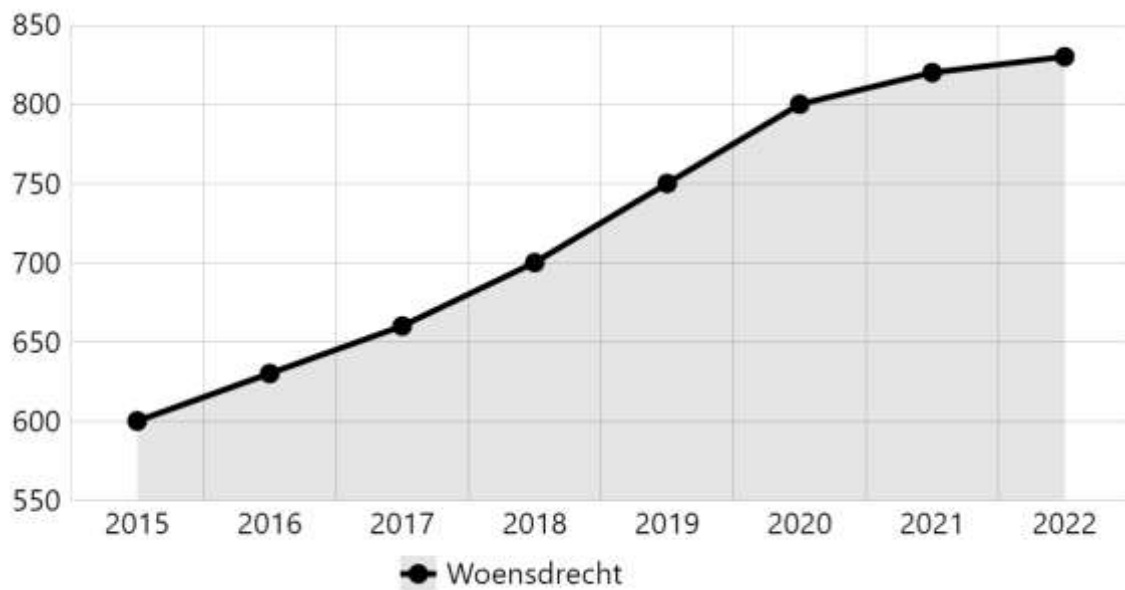

Gebied	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Woensdrecht	187	198	213	212	200	254	218	190	178

Lopende Re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

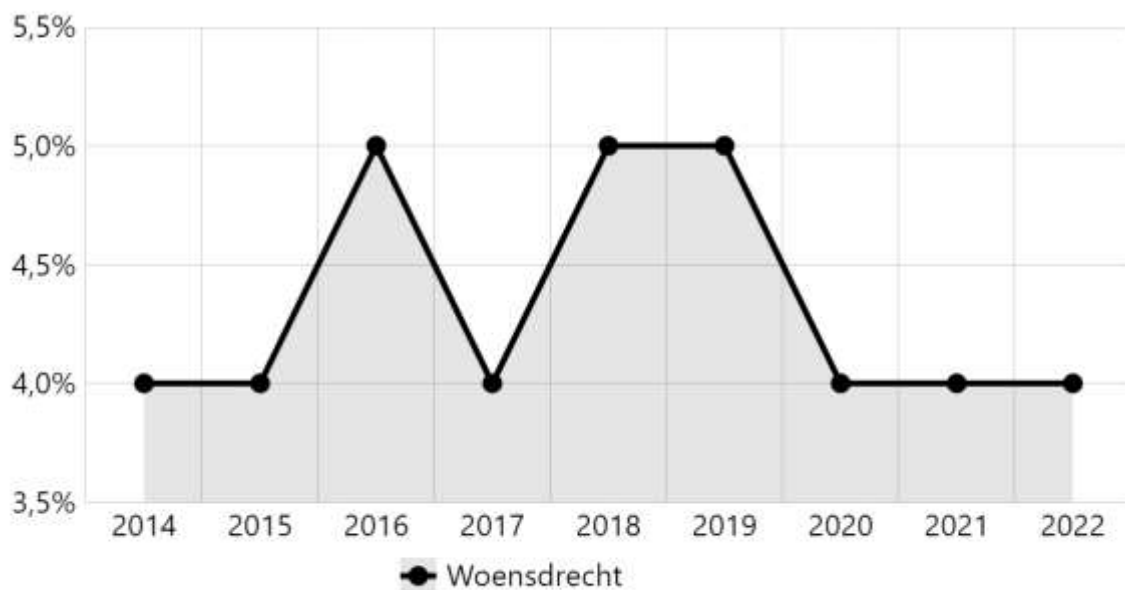
Gebied	2019	2020	2021	2022	2023
Woensdrecht	66	44	59	73	88

Clënten met een maatwerkarrangement Wmo per 10.000 inwoners

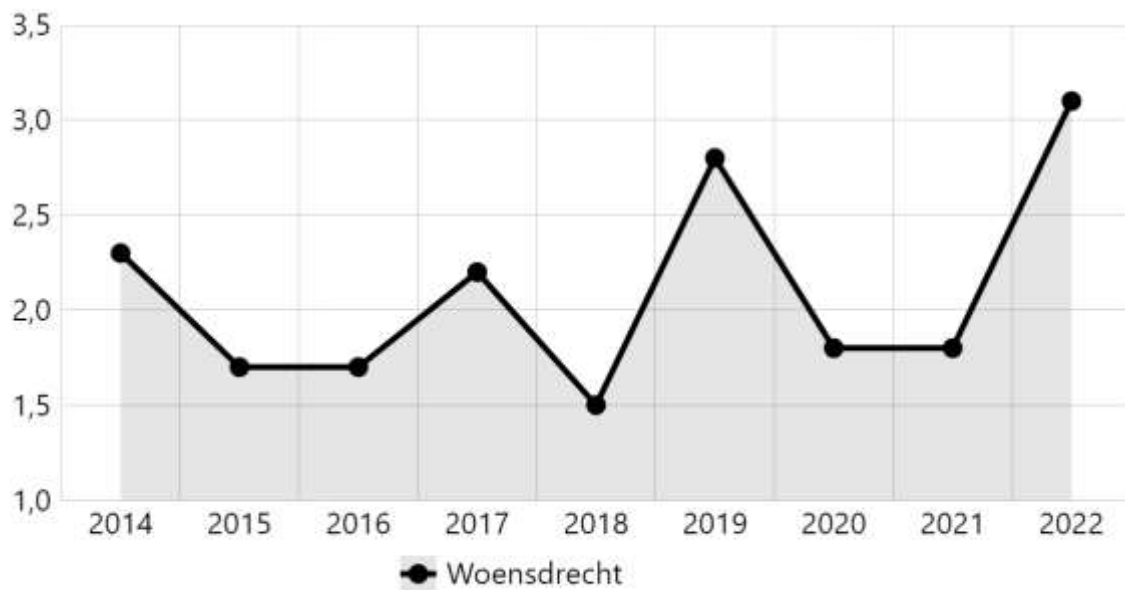
Gebied	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	600	630	660	700	750	800	820	830

Kinderen in uitkeringsgezin in % van kinderen tot 18 jaar

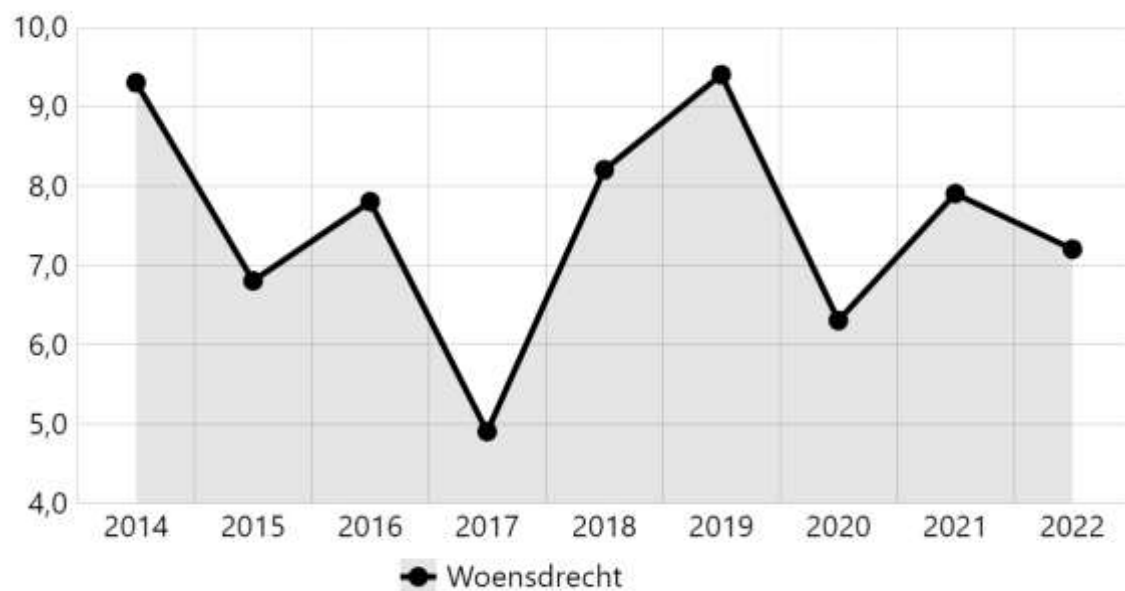
Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	4,0%	4,0%	5,0%	4,0%	5,0%	5,0%	4,0%	4,0%	4,0%

Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie in % van deelnemers aan het VO en MBO onderwijs

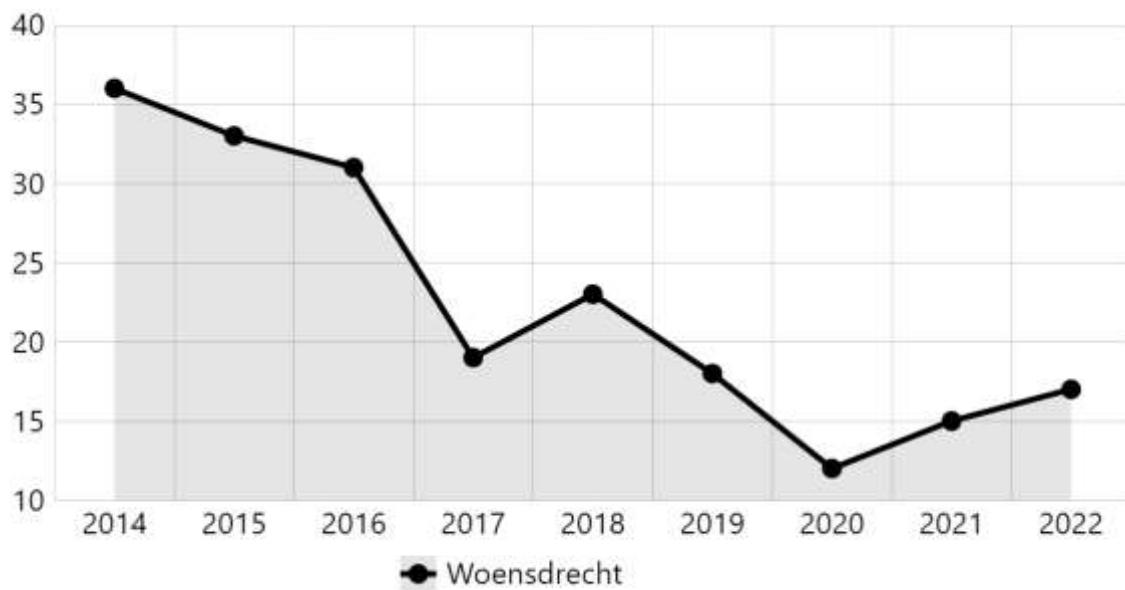
Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	2,3	1,7	1,7	2,2	1,5	2,8	1,8	1,8	3,1

Absoluut verzuim per 1000 leerlingen

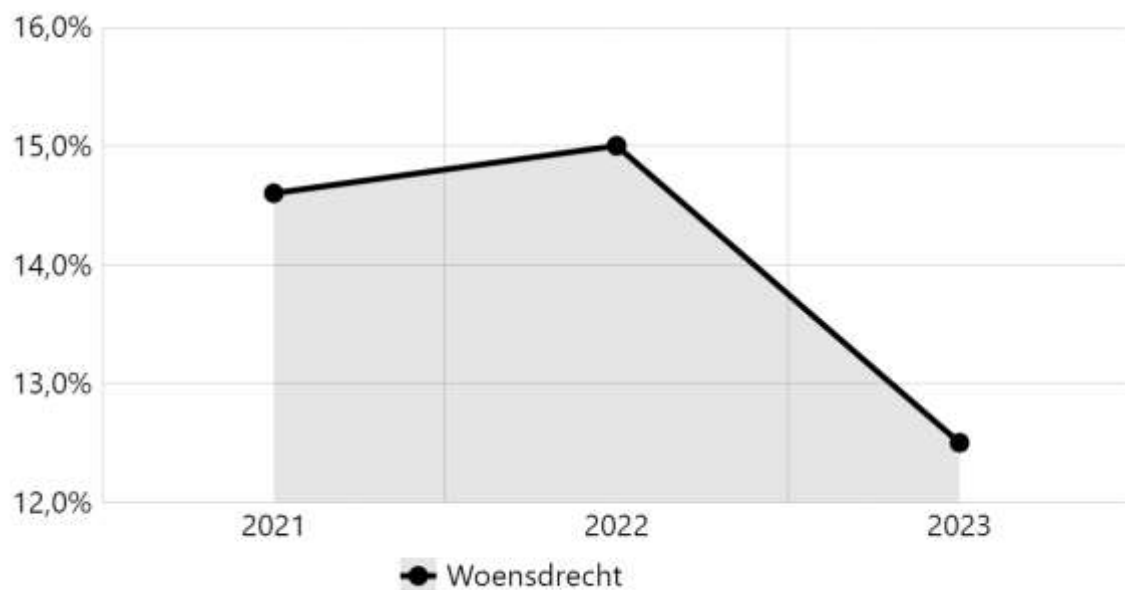
Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	9,3	6,8	7,8	4,9	8,2	9,4	6,3	7,9	7,2

Relatief verzuim aantal per 1.000 leerlingen

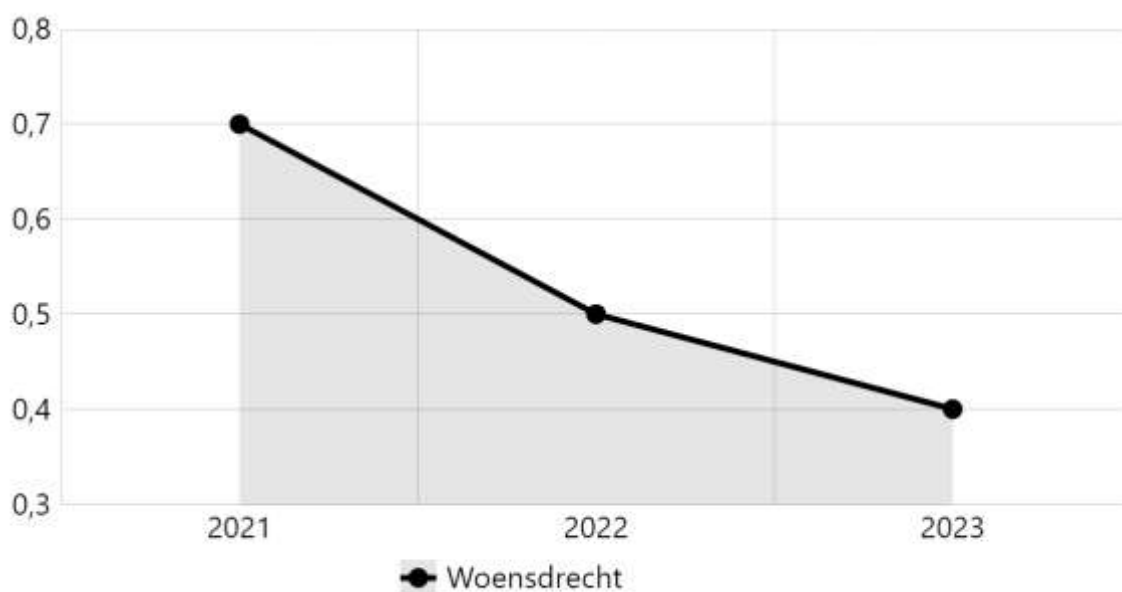
Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	36	33	31	19	23	18	12	15	17

Jongeren met jeugdhulp in % van alle jongeren tot 18 jaar

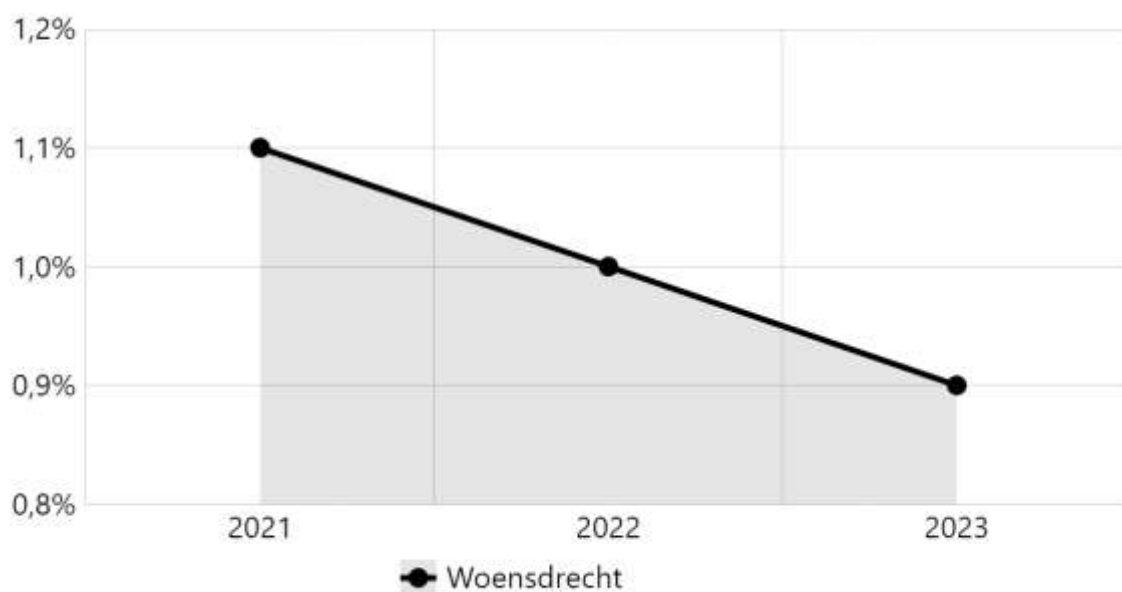
Gebied	2021	2022	2023
Woensdrecht	14,6%	15,0%	12,5%

Jongeren met jeugdreclassering in % van alle jongeren tot 18 jaar

Gebied	2021	2022	2023
Woensdrecht	0,7	0,5	0,4

Jongeren met jeugdbescherming in % van alle jongeren tot 18 jaar

Gebied	2021	2022	2023
Woensdrecht	1,1%	1,0%	0,9%

Programma 2. Ruimte

Inleiding

Voor 2025 zetten wij in op de volgende doelen:

- Via de Omgevingswet en de Omgevingsvisie geeft de gemeente ruimte aan vernieuwende woonvormen;
- Bij het realiseren van nieuwe woningen, zetten we bewezen technieken in om zoveel mogelijk klimaatbestendig en natuurinclusief te bouwen;
- Met de woningbouwcorporaties geven we uitvoering aan de meerjarige prestatieafspraken waarin zowel afspraken gemaakt zijn over beschikbaarheid als over kwaliteit van woningen;
- Wij geven uitvoering aan de Woondeal waarbinnen is afgesproken dat 30 % van de nieuw te bouwen woningen bestaat uit sociale huurwoningen;
- Contacten met de provincie geven wij hoge prioriteit om onze woningbouwplanning te realiseren.
- We stellen een woonzorgvisie op om de toekomstige vraag naar wonen en zorg van verschillende doelgroepen in beeld te brengen en hier beleidsmatig en qua uitvoering richting aan te geven;
- Het grondbeleid ondersteunt bij het realiseren van doelen en ambities op het gebied van wonen;
- We bevorderen toerisme en recreatie en zetten in op grotere naamsbekendheid als fiets- en wielergemeente;
- Sport is beschikbaar voor iedereen en we stimuleren en faciliteren onze inwoners om zelf te gaan sporten.

Verbonden partijen en samenwerkingspartners

Bij de realisatie van doelstellingen en effecten in het programma Ruimte zijn de navolgende organisaties betrokken: Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant, woningbouwcorporaties, Hypotheekfonds Noord-Brabantse Gemeenten, Streekorganisatie Brabantse Wal, VVV, Regio West-Brabant, Grenspark Kalmthoutse Heide, Belgisch-Nederlands Grensoverleg, Regionaal ruimtelijk overleg, Wonen Subregio West-Brabant West.

Wat geven we uit aan programma 2. Ruimte?

Op grond van art. 5.1 van de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Woensdrecht 2023 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	2.463.485	556.450	3.019.935	2.657.190	1.912.353	836.506	847.490
Lasten	-2.374.284	-1.304.520	-3.678.804	-2.704.238	-1.943.504	-1.748.781	-1.825.667
Saldo	89.201	-748.070	-658.869	-47.048	-31.151	-912.275	-978.177

2.1 Ruimtelijke ordening en bouwzaken

Wat willen we bereiken?

Implementatie van de Omgevingswet

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering geven aan de reeds vastgestelde Omgevingsvisie en een start maken met het opstellen van het Omgevingsplan.
- De Omgevingswet biedt meer afwegingsruimte en mogelijkheden tot het bieden van maatwerk. Bij (gewenste) initiatieven worden deze mogelijkheden zo optimaal mogelijk benut.
- We werken verder aan een verbetering van onze dienstverlening binnen de kaders van de Omgevingswet. Het tijdelijke Omgevingsplan vertalen we uiterlijk 31 december 2031 door naar een integraal Omgevingsplan voor de gemeente.

Wat willen we bereiken?

Een grotere duurzame woningvoorraad die is afgestemd op de behoeften en ingevuld wordt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We werken aan een toename van de voorraad sociale huurwoningen.
- We geven uitvoering aan de gemeentelijke woningbouwprogrammering en we werken aan een stedenbouwkundige visie op de dorpskernen.
- Starters- en stimuleringsleningen gebruiken we als instrument ter ondersteuning van de doelstellingen uit de Woonvisie.

Wat willen we bereiken?

We zorgen ervoor dat onze kernen zich blijven ontwikkelen als dorpen waarin het goed wonen is.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Er wordt uitvoering gegeven aan de meerjarige prestatieafspraken met de woningcorporaties.
- Er wordt gewerkt aan de totstandkoming van een Volkshuisvestingsprogramma.
- We gaan aan de slag met de uitkomsten van het Leefbaarheidsonderzoek (LEMON).

Wat willen we bereiken?

Een merkbare verandering in de ruimtelijke inrichting van de gemeente en een gebied waar het goed toeven is.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We implementeren de Omgevingswet. We maken een integrale en breed gedragen visie op de fysieke leefomgeving en de wijze waarop de gemeente Woensdrecht samenwerkt met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties binnen die leefomgeving.
- We benutten de vergunningsvrije mogelijkheden die de Omgevingswet biedt en verminderen de regeldruk.
- Er wordt met o.a. Defensie, ZLTO, de TBO's, de provincie en Evides in een gebiedsgerichte aanpak voor de Brabantse Wal samengewerkt inzake de integrale aanpak van uitdagingen op vlak van natuur, landbouw, water en ruimtelijke ontwikkelingen.

Wat geven we uit aan 2.1 Ruimtelijke ordening en bouwzaken?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	771.256	59.660	830.916	792.483	778.543	781.099	782.823
Lasten	-196.825	-683.025	-879.850	-294.329	-248.918	-153.352	-167.474
Saldo	574.431	-623.365	-48.934	498.154	529.625	627.747	615.349

2.2 Grondbeleid

Wat willen we bereiken?

Het grondbeleid ondersteunt het realiseren van doelen, ambities en ontwikkelprincipes die voortkomen uit de Omgevingsvisie, Woonvisie en overige (ruimtelijke) beleidsdocumenten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We actualiseren de nota grondbeleid, de nota grondprijzenbeleid en de bijbehorende grondprijzenbrief, vanwege gewijzigde wet- en regelgeving en maatschappelijke ontwikkelingen.
- De instrumenten van grondbeleid zetten wij optimaal in om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van huisvesting, economie, duurzaamheid, klimaatadaptatie en energietransitie te realiseren. Uitvoeren motie bovenwijkse voorziening.

Wat geven we uit aan 2.2 Grondbeleid?

Binnen dit product is het effect zichtbaar van de actualisatie van de grondcomplexen op de exploitatie. Voor een toelichting daarop verwijzen wij u naar de paragraaf Grondbeleid.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	1.667.650	496.790	2.164.440	1.831.928	1.098.471	20.068	20.068
Lasten	-652.121	-382.809	-1.034.930	-761.838	-72.950	-57.890	-57.890
Saldo	1.015.529	113.981	1.129.510	1.070.090	1.025.521	-37.822	-37.822

2.3 Recreatie en toerisme

Wat willen we bereiken?

We vergroten ons recreatieve- en toeristische aanbod.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We hanteren de nieuwe toeristische visie om richting te geven aan ons beleid op het gebied van toerisme en recreatie en leggen in navolging daarvan een uitvoeringsagenda voor waarin de benodigde middelen voor uitvoering worden gevraagd.
- Vanuit Brabantse Wal samenwerking versterken we onze positie op verschillende schaalniveaus waaronder het meer zichtbaar en maken van de contouren van het Geopark Schelde Delta.
- We steunen de ontwikkeling van het nieuwe recreatiepark De Tovertuin / Woezel en Pip.

Wat willen we bereiken?

Een grotere naamsbekendheid als fiets-, wiel- en recreatieve gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We blijven inzetten op het binnenhalen van grote sport- en wielerevenementen.
- We zorgen voor een betere benutting en versterking van ons UCI Bike City Label.
- We zorgen voor een goed klimaat voor onze recreatieve ondernemers, verenigingen en organisaties zodat we recreatie beter kunnen benutten.

Wat geven we uit aan 2.3 Recreatie en toerisme?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	-229.331	-37.250	-266.581	-220.008	-185.883	-132.618	-131.832

2.4 Sport en evenementen

Wat willen we bereiken?

Evenementen zijn ons visitekaartje.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zetten in op een kwaliteitsslag voor onder meer de jaarmarkt in Putte.
- We benutten de spin-off van grote fiets- en wielervoertuigen in relatie tot ons recreatieve aanbod.

Wat geven we uit aan 2.4 Sport en evenementen?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	24.579	0	24.579	32.779	35.339	35.339	44.599
Lasten	-1.296.007	-201.436	-1.497.443	-1.428.063	-1.435.753	-1.404.921	-1.468.471
Saldo	-1.271.428	-201.436	-1.472.864	-1.395.284	-1.400.414	-1.369.582	-1.423.872

2.5 Nieuwe investeringen

Voor dit programma voorziet het college voor de komende jaren de navolgende investeringen. Met het vaststellen van de financiële positie bij de begrotingsbehandeling autoriseert de raad uitsluitend de nieuwe investeringen van het aankomende begrotingsjaar. Tevens kan uw raad aangeven van welke nieuwe investeringen u op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen (art. 5.2 Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Woensdrecht 2023).

Meerjarig investeringsschema Programma 2

Bedragen in €	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
2. Ruimte				
70152505 ET installaties 2025 tennispark Hoogerheide	-7.986	0	0	0
70152506 WTB installatie 2025 tennispark Hoogerheide	-20.764	0	0	0
70152507 Dakisolatie 2025 tennispark Hoogerheide	-81.457	0	0	0
70152705 Zonnepanelen 2027 sportpark J.van Hoek Hoogerheide	0	0	-14.375	0
70152706 WTB installatie 2027 sportpark v. Hoek Hoogerheide	0	0	-54.305	0
70152707 Dakisolatie 2027 sportpark J.van Hoek Hoogerheide	0	0	-101.262	0
70152806 ET installaties 2028 sportpark De Fortuin Woensdr.	0	0	0	-6.389
70152807 WTB installatie 2028 sportpark De Fortuin Woensdr.	0	0	0	-15.972
70152808 Dakisolatie 2028 sportpark De Fortuin Woensdr.	0	0	0	-23.958
75302500 Verv.verlichting bn 1/2 (4 armaturen)TV Huijbergen	-19.367	0	0	0
75302501 Verv.verlichting bn 3/4 (4 armaturen)TV Huijbergen	-19.367	0	0	0
75302600 Verv.aanpassingen nav NEN-inspecties TV Huijbergen	0	-3.724	0	0
75302602 Vervanging NEN inspecties installaties TV Putte	0	-3.724	0	0
75312504 Toplaagrenovatie natuurgras veld 4 VV Meto	-30.674	0	0	0
75312505 Verv.veldinrichting 2025 veld 4 VV Hoogerheide	-5.281	0	0	0
75312506 Nieuw beregeningsinstall. wedstrijdveld 4 VV Meto	-13.455	0	0	0
75312507 Verv. beregeningsinstall. softbalveld HSV Putte	-13.455	0	0	0
75312508 Verv. beregeningsinstall. honkbalveld HSV Putte	-13.455	0	0	0
75312509 Verv. beregeningsinstall. overig HSV Putte	-12.067	0	0	0
75312510 Verhardingen - herstraten 5-10 jaar VV Ossendrecht	-12.067	0	0	0
75312511 Verv. terreinhekwerk 2025 sportp. De Heiloo Odr.	-12.290	0	0	0
75312512 Toplaagrenovatie natuurgras wedstrijdveld 2 VV WVV	-27.262	0	0	0
75312601 Vervanging NEN-inspecties installaties Meto	0	-3.724	0	0
75312602 Vervanging NEN-inspecties installaties VV Putte	0	-3.724	0	0
75312603 Verv.NEN inspecties installaties VV W'drecht 2026	0	-3.724	0	0
75312801 Toplaagrenov.2028 kunstgrasveld1 sportp.De Heiloo	0	0	0	-368.000
75312802 Toplaagren.2028 kunstgrasveld 2 sportp. De Heiloo	0	0	0	-368.000
75312803 Herstraten verhardingen 2028 sportp.De Heiloo Odr	0	0	0	-25.789
75312804 Vervangen kolken 2028 sportpark De Heiloo O'dr	0	0	0	-6.883
75312805 NEN inspect. install.+aanp. 2028 sportp.De Heiloo	0	0	0	-3.724
Totaal 2. Ruimte	-288.947	-18.620	-169.942	-818.715

Nut en noodzaak investeringen in begrotingsjaar Programma 2

Conform artikel 5, lid 5 van de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Woensdrecht 2023 beschrijft de Programmabegroting nut en noodzaak van de investeringen die betrekking hebben op het begrotingsjaar 2025.

Verduurzamen van gemeentelijk vastgoed

De gemeenteraad heeft in november 2023 de nota 'Verduurzamen van gemeentelijk vastgoed 2024-2030, multifunctionele centra en verenigingsgebouwen' vastgesteld. In de nota is beschreven hoe de gemeente Woensdrecht de multifunctionele centra en verenigingsgebouwen naar 0-op-de-meter brengt. In de nota is een investeringsbudget van € 110.207 opgenomen voor het verduurzamen van het verenigingsgebouw op het tennispark in Hoogerheide.

Planmatig onderhoud buitensportaccommodaties

De gemeenteraad heeft in april 2021 de 'Meerjaren onderhoudsplanning buitensportaccommodaties 2021-2024' vastgesteld. Voor de locaties waar voetbal, tennis en honk- en softbal beoefend wordt, is het kwaliteitsniveau in beeld gebracht en is een meerjarige renovatieplanning opgesteld. Voor het jaar 2025 zijn investeringsbudgetten opgenomen voor een totaalbedrag van € 178.740, waaronder het tennispark in Huijbergen (€ 38.734), de voetbalsportparken in Hoogerheide (€ 49.410), Ossendrecht (€ 24.357), Woensdrecht (€ 27.262) en de honk- en softbal in Putte (€ 38.977).

2.6 Indicatoren

Lokale indicatoren Programma 2. Ruimte

Met ingang van de programmabegroting 2020 zijn de verplichte BBV-indicatoren aangevuld met een aantal lokale indicatoren.

Lokale indicatoren	2020	2021	2022	2023	2024
1. Aantal afgegeven vergunningen voor nieuwbouw- woningen (grondgebonden woningen en appartementen)					
- Hoogerheide	5	8	34	44	45*
- Huijbergen	1	4	23	22	2*
- Ossendrecht	60	8	7	2	3*
- Putte	3	2	2	1	0*
- Woensdrecht	1	5	5	1	1*
2. Uitgifte reststroken en overige gemeentegrond	€ 170.862	€ 100.935	€ 78.910	€ 24.270	€ 114.760*

* tot 1 september 2024

Toelichting

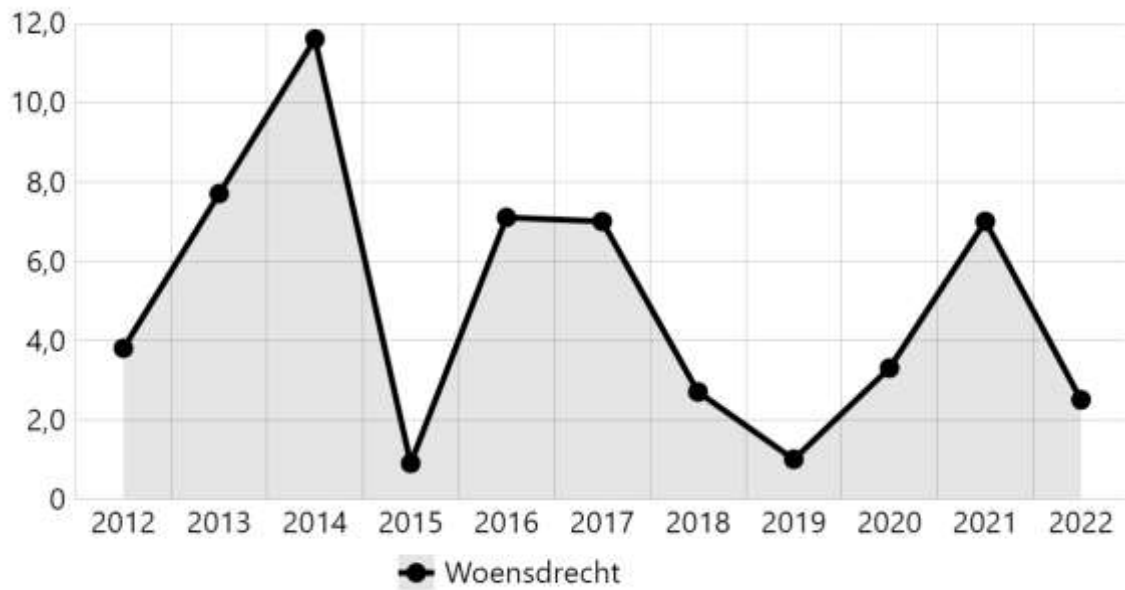
1. Aantal nieuwbouwwoningen per kern. *Bron: Squit/handmatige telling.*
2. Totaalopbrengst grondverkoop vanaf 1 januari 2024 tot 1 september 2024 met betrekking tot reststroken en overige percelen, met uitzondering van kavels in € per jaar. *Bron: financiële administratie gemeente Woensdrecht.*

Verplichte BBV indicatoren Programma 2. Ruimte

In deze paragraaf worden de indicatoren behorende bij Programma 2. Ruimte weergegeven. Deze cijfers worden automatisch opgehaald van www.waarstaatjegemeente.nl en www.woensdrecht.incijfers.nl. Voor verdere verdieping en vergelijking met Nederland, Provincie Noord-Brabant en andere gemeenten verwijzen wij u graag naar deze twee websites. Wanneer cijfers, jaarschijven of toelichtingen ontbreken, ontbraken ze ten tijde van het opstellen van dit document in de bron. Gemeente Woensdrecht heeft daar geen invloed op. In een volgend document worden deze indicatoren waarschijnlijk geactualiseerd.

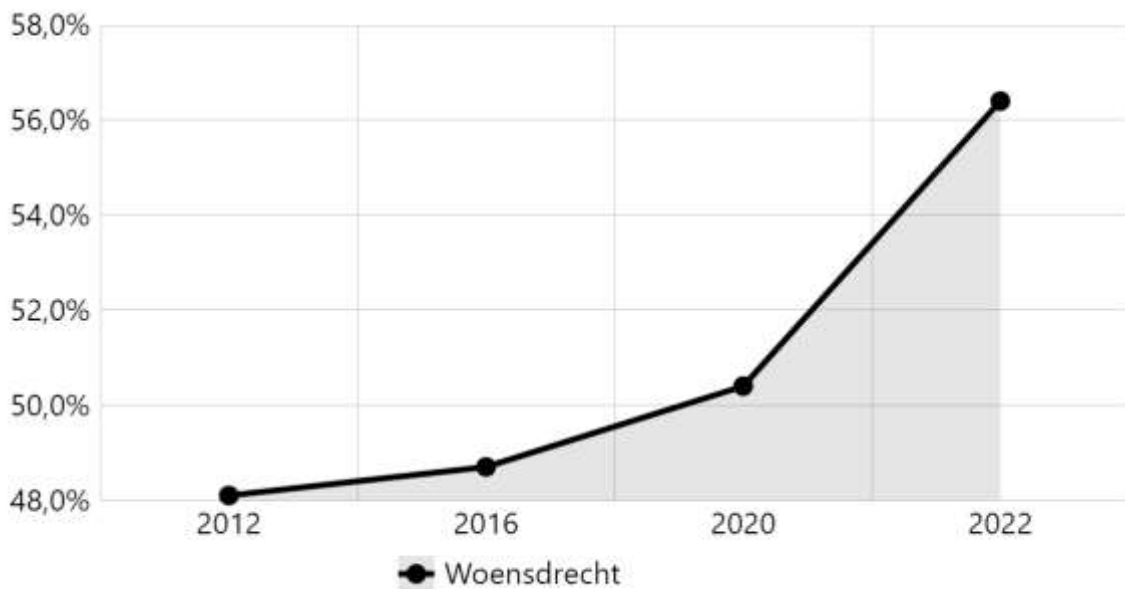
Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen

Gebied	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	3,8	7,7	11,6	0,9	7,1	7,0	2,7	1,0	3,3	7,0	2,5

Niet-sporters

Gebied	2012	2016	2020	2022
Woensdrecht	48,1%	48,7%	50,4%	56,4%

Programma 3. Leefomgeving

Inleiding

De onderhoudsplannen voor het beheer van de openbare ruimte (BOR) worden in samenhang met elkaar geactualiseerd. Uitgangspunt is dat de huidige kwaliteitsniveaus gehandhaafd blijven op alle terreinen (infrastructuur, speelvoorzieningen, groenvoorziening, etc.). Tevens blijven we burgerinitiatieven faciliteren en ondersteunen.

Woensdrecht is de groene gemeente op de Brabantse Wal. Door extremere weersomstandigheden en de inrichtingskenmerken van ons landschap zijn er risico's op verdroging en wateroverlast. Daarom nemen we maatregelen om water langer vast te houden waar mogelijk en water sneller af te voeren waar nodig. We zetten in op maatregelen om de biodiversiteit te bevorderen. Dat doen we onder meer in het kader van ons groenbeheer.

Met het waterschap, onze agrariërs en landschapseigenaren maken we ons sterk voor het Woensdrechtse landschap waarbij de natuur en de open polders behouden blijven.

Verbonden partijen en samenwerkingspartners

Bij de realisatie van doelstellingen en effecten in het programma Leefomgeving zijn de volgende organisaties betrokken: dorpsplatforms, Saver NV, Werkvoorzieningschap (WVS-groep), Samenwerken aan water in Midden- en West-Brabant, Water- en klimaatkring West, Regionale Ambulance Voorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord, Inkoopbureau West-Brabant, Waterschap Brabantse Delta, Waterwinbedrijf Evides, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Brabants Landschap, Defensie, Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO), Namiro, Benegora, Grenspark Kalmthoutse Heide, Provincie Noord-Brabant.

Wat geven we uit aan programma 3. Leefomgeving?

Op grond van art. 5.1 van de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Woensdrecht 2023 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	2.591.726	91.179	2.682.905	2.819.721	2.833.725	2.866.175	2.866.175
Lasten	-8.085.252	-973.795	-9.059.047	-8.097.147	-8.087.547	-7.994.220	-7.933.943
Saldo	-5.493.526	-882.616	-6.376.142	-5.277.426	-5.253.822	-5.128.045	-5.067.768

3.1 Landschap en natuur

Wat willen we bereiken?

We dragen actief bij aan biodiversiteitsherstel.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Binnen bestekken en projecten passen we actief maatregelen toe om hogere ecologische-natuurwaarden te bereiken.
- We realiseren biodiverse landschappen door meer en verschillende beplanting toe te passen.
- We benutten de ‘Stimuleringsregeling Landschap’ voor gebiedseigenaren om landschap en natuur in het buitengebied te versterken.

Wat willen we bereiken?

Aanpak van droogteproblematiek, natuurherstel en de landbouwtransitie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We participeren in de Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) waarbij we samen met gebiedspartners inzetten op mee-koppel-kansen.
- We verkennen kansen om water beter vast te houden en te infiltreren door samenwerking in het convenant werkgroep Brabantse Wal en het uitvoeren van kleinschalige buffer- en infiltratieprojecten zoals het stuwen van de Kooisloot.
- We hebben een regulier overleg met een agrarische vertegenwoordiging om de ontwikkelingen te bespreken, input op te halen en dit te verwerken in onze gesprekken met medeoverheden zoals de provincie.

Wat geven we uit aan 3.1 Landschap en natuur?

Het merendeel van de baten en lasten die een oorzakelijk verband hebben met dit product worden verantwoord op product 3.3 Beheer openbaar gebied en 5.8 Overhead.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotings-wijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	-3.618	-64.613	-68.231	-3.592	-3.594	-3.604	-3.601

3.2 Milieu en duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

We geven samen met onze inwoners invulling aan de energietransitie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering geven aan de ambities zoals vastgesteld in de Warmtevisie (verkenning en uitvoering 2023-2030).
- We starten met een isolatieprogramma in het kader van het Nationaal Investeringsprogramma (NIP).
- We ondersteunen inwoners in verduurzamingsmaatregelen met concrete instrumenten zoals via het geven van voorlichting en diverse stimuleringsleningen. En de energiecoöperatie in oprichting.

Wat willen we bereiken?

De gemeente ontwikkelt beleid en zet instrumenten in gericht op een duurzame toekomst.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We stellen een Regionale Energie Strategie (RES) 2.0 vast.
- We starten als gemeente met Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen.
- We ondersteunen de Zero Waste Week.

Wat willen we bereiken?

De gemeente ondersteunt de verduurzaming van bedrijven en bedrijventerreinen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We denken mee in het Opwek Energie op Rijksgrond traject (OER-traject) en ondersteunen de verdere verduurzaming van de vliegbasis en Business Park Aviolanda.
- Er wordt in samenwerking met onder meer de vliegbasis en Business Park Aviolanda een onderzoek gedaan naar alternatieve warmtebronnen en verkennen de mogelijkheden voor realisatie van energiehubs.

Wat geven we uit aan 3.2 Milieu en duurzaamheid?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	10.000	2.500	12.500	12.500	12.500	12.500	12.500
Lasten	-443.730	-334.534	-778.264	-461.251	-478.101	-493.780	-508.304
Saldo	-433.730	-332.034	-765.764	-448.751	-465.601	-481.280	-495.804

3.3 Beheer openbaar gebied

Wat willen we bereiken?

Onze inwoners leven in een veilige, schone, groene en toekomstbestendige leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We dragen zorg voor het onderhoud van wegen, voet- en fietspaden en houden deze voor iedereen toegankelijk.
- We zorgen ervoor dat het rioolstelsel goed blijft functioneren en maken het klimaatrobuust.
- We zetten in op verdere modernisering van ons openbare verlichtingsbestand zodat we nog meer energie gaan besparen en nog slimmer kunnen gaan verlichten.

Wat willen we bereiken?

Het openbaar gebied maken we klimaatrobuust.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Bij vervangingen en reconstructies bekijken we de openbare ruimte in zijn geheel en gaan voor een integrale benadering waarbij we zoeken naar mogelijkheden om klimaatverandering, natuur, beweegvriendelijkheid binnen dezelfde ruimte te combineren.

Wat geven we uit aan 3.3 Beheer openbaar gebied?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	2.344.457	86.000	2.430.457	2.531.740	2.531.740	2.531.740	2.531.740
Lasten	-5.753.059	-271.305	-6.024.364	-5.821.176	-5.812.930	-5.732.975	-5.649.342
Saldo	-3.408.602	-185.305	-3.593.907	-3.289.436	-3.281.190	-3.201.235	-3.117.602

3.4 Verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken?

We beschikken over een hernieuwd vastgesteld Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan (GVVP) 2025-2029.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zetten in op de aanpak van actuele verkeersknelpunten en we benutten kansen voor een veilig, duurzaam en toegankelijk verkeerssysteem.
- We stellen mobiliteitsparagraaf op als onderdeel van het nieuw op te stellen omgevingsplan. Deze paragraaf vervangt het GVVP.

Wat willen we bereiken?

We vergroten de verkeersveiligheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In de directe omgeving van scholen nemen we gerichte maatregelen zoals het instellen van snelheidsbeperkingen en de realisatie van infrastructurele aanpassingen.
- We versterken de samenwerking met partners zoals inwoners, scholen en verkeersveiligheidsorganisatie VVN (Veilig Verkeer Nederland).
- We besteden aandacht aan verkeersveiligheid door verkeerseducatie, het voeren van campagnes en het benutten van buurtinitiatieven.

Wat willen we bereiken?

Verbeteren van de mobiliteit en de toegankelijkheid binnen de gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We stimuleren het gebruik van innovatieve duurzame mobiliteitsoplossingen zoals elektrische voertuigen en fietshubs.
- We blijven inzetten op verbetering en de beschikbaarheid van het openbaar vervoer voor alle inwoners waaronder een goede bereikbaarheid van de kernen.
- We verkennen samen met de provincie de haalbaarheid van een snelfietspad.

Wat geven we uit aan 3.4 Verkeer en vervoer?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	24.217	0	24.217	24.369	24.369	24.369	24.369
Lasten	-707.075	-25.600	-732.675	-712.637	-684.713	-686.167	-699.494
Saldo	-682.858	-25.600	-708.458	-688.268	-660.344	-661.798	-675.125

3.5 Monumenten en cultuur

Wat willen we bereiken?

We beschermen en behouden het Woensdrechts cultuurhistorisch erfgoed.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We wijzen nieuwe gemeentelijke monumenten aan.
- We onderzoeken de mogelijkheden om monumenteigenaren te ondersteunen, waaronder een financiële tegemoetkoming voor eigenaren van een gemeentelijk monument.
- We maken het erfgoed zichtbaar en beleefbaar op basis van de uitgangspunten van het nieuwe erfgoedbeleid.

Wat geven we uit aan 3.5 Monumenten en cultuur?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	43.000	0	43.000	43.000	43.000	43.000	43.000
Lasten	-98.537	-215.298	-313.835	-80.378	-80.402	-80.549	-80.499
Saldo	-55.537	-215.298	-270.835	-37.378	-37.402	-37.549	-37.499

3.6 Burger- en overheidsparticipatie

Wat willen we bereiken?

Meer inwoners betrekken bij initiatieven en inwoners die al met uitvoering bezig zijn enthousiast houden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We onderhouden een goed netwerk tussen inwoners, ketenpartners en gemeente.
- We verbinden partners aan elkaar om elkaar te versterken en om van elkaar te leren.
- We gaan aan de slag met de uitkomsten van het Leefbaarheidsonderzoek (LEMON).

Wat geven we uit aan 3.6 Burger en overheidsparticipatie?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	13.396	2.679	16.075	13.396	0	0	0
Lasten	-83.649	-38.173	-121.822	-83.158	-67.580	-67.586	-67.522
Saldo	-70.253	-35.494	-105.747	-69.762	-67.580	-67.586	-67.522

3.7 Gemeentelijke gebouwen en accommodaties

Wat willen we bereiken?

We voeren duurzaamheidsmaatregelen uit volgens de nota verduurzamen van gemeentelijk vastgoed.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Plaatsen van zonnepanelen, warmtepompen en het treffen van isolatiemaatregelen bij de gemeentelijke gebouwen, MFC's en verenigingsgebouwen.

Wat willen we bereiken?

We beheren en onderhouden het gemeentelijk vastgoed op het afgesproken conditieniveau overeenkomstig het meerjarenonderhoudsplan gebouwenbeheer 2022-2025.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zetten in op privatiseren door het (klein) onderhoud weg te leggen bij de huurders van de gemeentelijke gebouwen.
- We actualiseren het MJOP voor de termijn 2026-2029.

Wat geven we uit aan 3.7 Gemeentelijke gebouwen en accommodaties?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	156.656	0	156.656	194.716	222.116	254.566	254.566
Lasten	-995.584	-24.272	-1.019.856	-934.955	-960.227	-929.559	-925.181
Saldo	-838.928	-24.272	-863.200	-740.239	-738.111	-674.993	-670.615

3.8 Nieuwe investeringen

Investeringsprogramma 3. Leefomgeving

Voor dit programma voorziet het college voor de komende jaren de navolgende investeringen. Met het vaststellen van de financiële positie bij de begrotingsbehandeling autoriseert de raad uitsluitend de nieuwe investeringen van het aankomende begrotingsjaar. Tevens kan uw raad aangeven van welke nieuwe investeringen u op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen (art. 5.2 Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Woensdrecht 2023).

Meerjarig investeringsschema Programma 3

Bedragen in €	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
3. Leefomgeving				
70152508 Zonnepanelen 2025 MFC De Biezen Putte	-202.235	0	0	0
70152509 WTB installatie 2025 MFC De Biezen Putte	-82.416	0	0	0
70152602 Verduurzamen gemeent. vastgoed 2026	0	0	0	0
70152603 Zonnepanelen 2026 scouting Ossendrecht	0	-20.764	0	0
70152604 WTB installatie 2026 scouting Ossendrecht	0	-15.972	0	0
70152605 Dakisolatie 2026 scouting Ossendrecht	0	-175.692	0	0
70152606 Zonnepanelen 2026 MFC De Kloek Huijbergen	0	-124.914	0	0
70152607 WTB installatie 2026 MFC De Kloek	0	-226.190	0	0
70152608 Dakisolatie 2026 MFC De Kloek Huijbergen	0	-192.511	0	0
70159100 Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer 2025	-645.486	0	0	0
70159200 Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer 2026	0	-488.402	0	0
70159300 Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer 2027	0	0	-252.764	0
70159400 Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer 2028	0	0	0	-361.024
72102401 Reconstr. Verlengde Duinstraat Hoogerheide 2025	-250.000	0	0	0
72102501 Reconstructie Prinsessenwijk Putte 2026	0	-300.000	0	0
72102502 Herinrichting Nieuweweg Hoogerheide 2025	-250.000	0	0	0
72102503 Reconstructie brug Langeweg Ossendrecht 2025	-600.000	0	0	0
72102601 Rec. Kapuc.str. Wilhelm.str, Kartuiz.st Leempad 27	0	0	-300.000	0
72102701 Reconstructie Montgomerystraat Huijbergen 2024	0	0	0	0
72102702 Herinrichting Antwerpsestraat Putte 2027	0	0	-450.000	0
72102900 Renovatie openbare verlichting 2025	-247.750	0	0	0
72103000 Renovatie openbare verlichting 2026	0	-264.750	0	0
72103100 Renovatie openbare verlichting 2027	0	0	-259.500	0
72103200 Renovatie openbare verlichting 2028	0	0	0	-300.000
72105100 Uitvoeringsprogramma wegbeheer 2025	-1.253.000	0	0	0
72105200 Uitvoeringsprogramma wegbeheer 2026	0	-1.047.000	0	0
72105300 Uitvoeringsprogramma wegbeheer 2027	0	0	-1.047.000	0
72105400 Uitvoeringsprogramma wegbeheer 2028	0	0	0	-1.047.000
72402501 Reconstructie kunstwerk De Blaffert O'dr 2026	0	-900.000	0	0
77228200 Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2025	-1.825.800	0	0	0
77228300 Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2026	0	-736.600	0	0
77228400 Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2027	0	0	-675.800	0
77228500 Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2028	0	0	0	-2.533.000
77228600 Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2029	0	0	0	0
77228700 Vervangen riolering Nieuweweg Hoogerheide 2025	-670.000	0	0	0
77228800 Vervangen riolering Antwerpsestraat Putte 2027	0	0	-1.050.000	0
78200002 Klimaat- en energiebeleid 2025-2027 (CDOKE)	-488.146	0	0	0
Totaal 3. Leefomgeving	-6.514.833	-4.492.795	-4.035.064	-4.241.024

Nut en noodzaak investeringen in begrotingsjaar Programma 3

Conform artikel 5, lid 5 van de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Woensdrecht 2023 beschrijft de Programmabegroting nut en noodzaak van de investeringen die betrekking hebben op het begrotingsjaar 2025.

Verduurzamen gemeentelijk vastgoed 2025

De gemeenteraad heeft in november 2023 de nota 'Verduurzamen van gemeentelijk vastgoed 2024-2030, multifunctionele centra en verenigingsgebouwen' vastgesteld. In de nota is beschreven hoe de gemeente Woensdrecht de multifunctionele centra en verenigingsgebouwen naar 0-op-de-meter brengt. In de nota is een investeringsbudget van € 284.651 opgenomen voor het verduurzamen van MFC De Biezen in Putte.

Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer 2025

In december 2021 is het 'Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) gebouwenbeheer 2022-2025' vastgesteld. In het MJOP is voor het jaar 2025 oorspronkelijk een investeringsbudget van € 971.218 opgenomen. Op basis van besluitvorming door de raad is het investeringsbudget bijgesteld naar € 645.486.

Reconstructie Verlengde Duinstraat Hoogerheide 2025 en herinrichting Nieuweweg Hoogerheide 2025

De komende jaren zijn reconstructies gepland van een aantal wegen voor een totaalbedrag van € 1.550.000. Het betreft de volgende wegen: Verlengde Duinstraat in Hoogerheide (2025), Nieuweweg in Hoogerheide (2025), Prinsessenwijk in Putte (2026), Kapucijnenstraat, Wilhelmiëstraat, Kartuizersstraat en ged. Leempad in Ossendrecht (2027) en de Antwerpsestraat in Putte (2027). De reconstructies worden uitgevoerd in combinatie met de vervanging van de riolering. De middelen voor de vervanging van de riolering zijn opgenomen in het Gemeentelijk Waterprogramma (GWP).

Reconstructie brug Langeweg Ossendrecht 2025

De brug op de Langeweg in Ossendrecht is in zeer slechte staat en moet vervangen worden. Voor de reconstructie is een investeringsbudget van € 600.000 in de programmabegroting opgenomen.

Renovatie openbare verlichting 2025

In november 2023 is het 'Beleids- en beheerplan openbare verlichting 2024-2027' vastgesteld. Conform het plan is voor 2025 een investeringsbudget van € 247.750 in de programmabegroting opgenomen.

Uitvoeringsprogramma wegbeheer 2025

In november 2013 is het 'Beleidsplan wegen 2024-2027' vastgesteld. Conform het plan is voor 2025 een investeringsbudget van € 1.253.000 in de programmabegroting opgenomen.

Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2025

In november 2023 is het 'Gemeentelijk Waterprogramma Woensdrecht 2024-2027' vastgesteld. Conform het plan is voor 2025 een investeringsbudget van € 1.825.800 in de programmabegroting opgenomen.

De vervanging van de riolering van de Nieuweweg in Hoogerheide (2025) en de vervanging van de riolering van de Antwerpsestraat in Putte (2027) is in tijd naar voren gehaald in verband met de geplande reconstructie en herinrichting in 2025 respectievelijk 2027. Voor de riolering van de Nieuweweg en de Antwerpsestraat is een budget van € 670.000 (2025) respectievelijk € 1.050.000 (2027) in de programmabegroting opgenomen.

Klimaat- en energiebeleid 2025-2027

De gemeente ontvangt van het Rijk een specifieke uitkering voor het behalen van de doelen uit de Klimaatwet. De Klimaatwet houdt in dat Nederland uiterlijk in 2050 klimaatneutraal wil zijn. Het doel voor 2030 in de Klimaatwet is om de uitstoot van CO₂ met minimaal 55% te verminderen. In totaal ontvangt de gemeente een voorschotbijdrage van € 1.451.392. De bijdrage wordt in vier tranches uitbetaald, t.w. € 459.066 in april 2023, € 463.230 in januari 2024, € 40.950 in mei 2024 en € 488.146 in januari 2025. Het doel van de meerjarige regeling is om de capaciteit (bemensing) te vergroten bij decentrale overheden voor de uitvoering van het klimaat- en energiebeleid. De middelen worden als een brede doeluitkering uitgekeerd. Dat wil zeggen dat gemeenten een ruime vrijheid hebben om de middelen te besteden, zo lang ze binnen de grenzen van de regeling blijven. De middelen zijn bedoeld om gemeenten in staat te stellen voldoende arbeidskrachten in te huren zodat zij het klimaat- en energiebeleid kunnen uitvoeren. De regeling loopt tot 31 december 2025. Er wordt nog gewerkt aan een regeling voor na 2025. Het voorschot dat de gemeente in 2023 ontvangt, moet uiterlijk 31 december 2025 zijn besteed. Het voorschot dat in 2024 ontvangen wordt, moet 31 december 2026 zijn besteed; het voorschot dat in januari 2025 ontvangen wordt, moet uiterlijk 31 december 2027 zijn besteed. Jaarlijks wordt via de SiSa-bijlage van de jaarrekening verantwoording afgelegd. Middelen die niet worden besteed, kunnen door het Rijk worden teruggevorderd.

3.9 Indicatoren

Lokale indicatoren Programma 3. Ruimte

Voor programma 3 bestaan er geen verplichte BBV-indicatoren (meer). Met ingang van de programmabegroting 2020 zijn de verplichte BBV-indicatoren aangevuld met een aantal lokale indicatoren.

Lokale indicatoren	2020	2021	2022	2023	2024
Burgerinitiatieven openbaar gebied					
- Totaal aantal	17	15	26	39	34
- Totaal bedrag	€ 22.127	€ 53.250	€ 23.569,98	€ 25.569,26	€ 6.835,00

Het betreft hier de burgerinitiatieven die uit het bijbehorende budget zijn bekostigd. Initiatieven worden vaak ook uit andere budgetten betaald.

Programma 4. Economie

Inleiding

Voor 2025 zetten wij in op de volgende doelen:

- Het versterken van onze netwerken met ondernemers en het bevorderen van de samenwerking.
- Samen met onze ondernemers en inwoners geven wij uitvoering aan de nieuwe economische visie die aansluit bij de huidige ontwikkelingen onder meer door het opstellen van een uitvoeringsagenda.
- We stimuleren de verbindingen tussen overheid, onderwijs en ondernemers (triple helix), om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te matchen.
- We werken regionaal samen met uiteenlopende partners en op diverse beleidsterreinen zoals natuur en landschap, recreatie en toerisme en economische ontwikkelingen. Doel is afstemming van belangen, het bundelen van onze krachten en het vergroten van onze kansen om ontwikkelingen mogelijk te maken.

Verbonden partijen en samenwerkingspartners

Bij de realisatie van doelstellingen en effecten in het programma Economie zijn de navolgende organisaties betrokken: Business Park Aviolanda, Regio West-Brabant, N.V. REWIN, Saver N.V., Ondernemers MKB, Bedrijven, Ondernemersverenigingen en Bedrijventerreinverenigingen, Vliegbasis Woensdrecht, VNO NCW.

Wat geven we uit aan programma 4. Economie?

Op grond van art. 5.1 van de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Woensdrecht 2023 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	3.309.555	41.000	3.350.555	3.320.095	3.320.095	3.320.095	3.320.095
Lasten	-3.036.382	-20.000	-3.056.382	-2.979.555	-2.966.582	-2.944.063	-2.943.946
Saldo	273.173	21.000	294.173	340.540	353.513	376.032	376.149

4.1 Werkgelegenheid

Wat willen we bereiken?

We versterken het economisch klimaat en de arbeidsmarkt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We voeren de nieuwe economische visie uit waarmee we richting geven aan ons beleid op het gebied van economisch klimaat en arbeidsmarkt mede in relatie tot de Human Capital Agenda.
- We stimuleren grensoverstijgende arbeid door middel van het Grens Informatie Punt en het Schakelpunt Grensbelemmeringen Vlaanderen-Nederland.
- We bevorderen werkgelegenheid en participatie door bedrijven te verbinden met maatschappelijke instellingen en de Triple Helix.

Wat geven we uit aan 4.1 Werkgelegenheid?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	-142.791	0	-142.791	-69.317	-56.274	-33.554	-33.521

4.2 Middenstand en winkelgebieden

Wat willen we bereiken?

We houden winkelgebieden en detailhandel vitaal.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We voeren de nieuwe economische visie uit waarmee we richting geven aan ons beleid op het gebied van middenstand en winkelgebieden.
- We onderhouden actief contact met de ondernemersverenigingen.

Wat geven we uit aan 4.2 Middenstand en winkelgebieden?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	22.000	0	22.000	22.000	22.000	22.000	22.000
Lasten	-85.855	0	-85.855	-85.251	-85.291	-85.543	-85.459
Saldo	-63.855	0	-63.855	-63.251	-63.291	-63.543	-63.459

4.3 Bedrijventerreinen

Wat willen we bereiken?

Bestaande bedrijvigheid behouden en duurzaam versterken.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We verkennen de mogelijkheden voor samenwerking bij de inrichting van het sub-regionaal strategisch bedrijventerrein gericht op de topsectoren.
- We communiceren actief met bedrijven over verduurzamingsmogelijkheden in het kader van de SPUK regeling.
- We gaan intensiever communiceren met ondernemers via een economische nieuwsbrief.

Wat geven we uit aan 4.3 Bedrijventerreinen?

De baten en lasten, die een oorzakelijk verband hebben met dit product worden verantwoord binnen product 3.4 Verkeer en vervoer en product 3.3 Beheer openbaar gebied op basis van de vastgestelde kostensoort/kostenplaatsstructuur.

4.4 Afvalinzameling

Wat willen we bereiken?

Voldoen aan de VANG-doelstellingen (Van Afval Naar Grondstof) waarbij het aandeel restafval zoveel mogelijk naar beneden gaat.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Monitoren van de beschikbaarheid en toegankelijkheid van de dienstverlening en inzamelfaciliteiten zodat inwoners effectiever hun afval kunnen scheiden.
- We informeren inwoners actief en verkennen educatieve mogelijkheden om (jonge) inwoners te motiveren tot het beter scheiden van afval.
- We doen mee met de Zero Waste Week 2025.

Wat willen we bereiken?

Afvalinzameling- en verwerking is 100% kostendekkend waarbij de gebruiker betaalt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We nemen maatregelen waardoor de gebruiker betaalt en proberen de kosten voor inwoners niet meer te laten stijgen dan de inflatie.
- We actualiseren de afvalstoffenverordening en het uitvoeringsbesluit van de afvalstoffenverordening.

Wat geven we uit aan 4.4 Afvalinzameling?

Onderstaande tabel laat voor de meerjarenraming een overschot op het product Afvalinzameling zien. Om de tarieven te bepalen moet echter ook nog rekening worden gehouden met de kosten voor kwijschelding die begroot zijn onder het product 1.3 Werk en inkomen in programma 1 Sociaal Domein en de omzetbelasting. De omzetbelasting wordt voor afval niet geraamd in de begroting maar wordt voor het bepalen van de tarieven van de afvalstoffenheffing en hun kostendekkendheid wel als last meegenomen. Voor het totaaloverzicht verwijzen wij u naar de paragraaf Lokale heffingen, onderwerp 'afvalstoffenheffing'.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	3.287.555	41.000	3.328.555	3.298.095	3.298.095	3.298.095	3.298.095
Lasten	-2.807.736	-20.000	-2.827.736	-2.824.987	-2.825.017	-2.824.966	-2.824.966
Saldo	479.819	21.000	500.819	473.108	473.078	473.129	473.129

4.5 Nieuwe investeringen

Voor dit programma zijn in de periode 2025-2028 geen nieuwe investeringen voorzien.

4.6 Indicatoren

Lokale indicatoren Programma 4. Economie

Met ingang van de programmabegroting 2020 zijn de verplichte BBV-indicatoren aangevuld met een aantal lokale indicatoren.

Lokale indicatoren	2020	2021	2022	2023	2024
1. Gemiddeld aantal aanbiedingen grijze container					
- 140 liter	10	9,3	9	8,3	
- 240 liter	12,6	12	11,7	10,5	
2. Kostendekkendheid afvalinzameling	103%	101%	107,5%	106,7%	100%
3. Hoeveelheid ingezameld afval bij de milieustraat	6.858	6.757	6.219	6.057	6.500

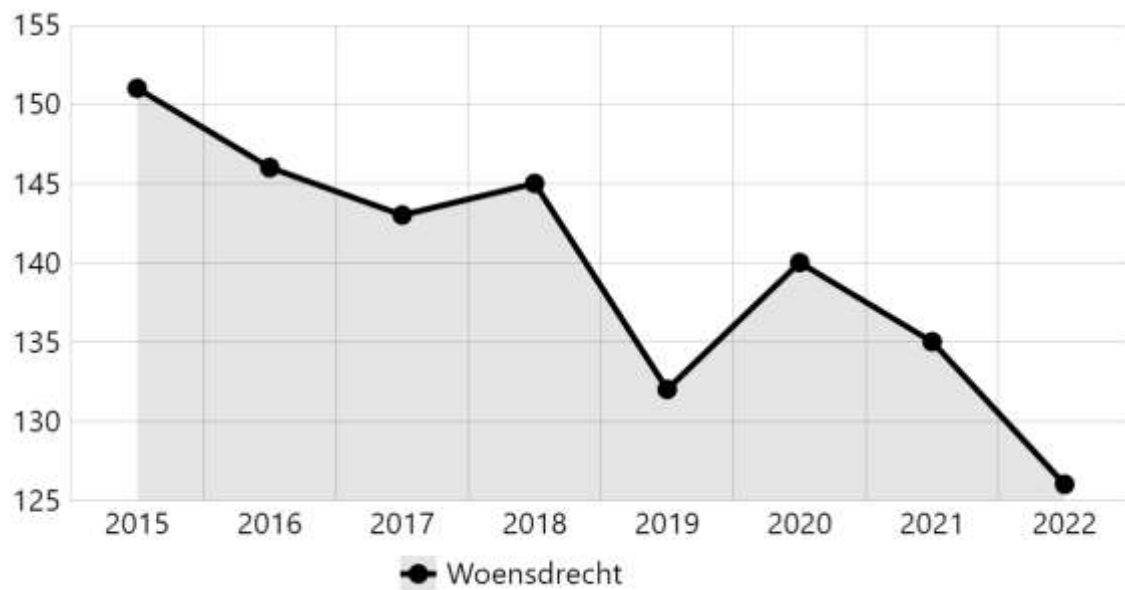
Toelichting

1. Gemiddeld aantal aangeboden grijze containers per huishouden per jaar. *Bron: Saver.*
2. De mate van kostendekkendheid geeft aan in hoeverre de gemeente voldoet aan haar opgave om de kosten en opbrengsten van afvalverwerking in evenwicht te houden. De gegevens van het jaar 2024 betreft de raming zoals opgenomen in de Programmabegroting 2024. *Bron: financiële administratie gemeente Woensdrecht.*
3. Hoeveelheid ingezameld afval (x 1.000 kg) per jaar. *Bron: Saver.* De hoeveelheid afval van het jaar 2024 betreft de raming zoals opgenomen in de Programmabegroting 2024. *Bron: financiële administratie gemeente Woensdrecht.*

Verplichte BBV indicatoren Programma 4 Economie

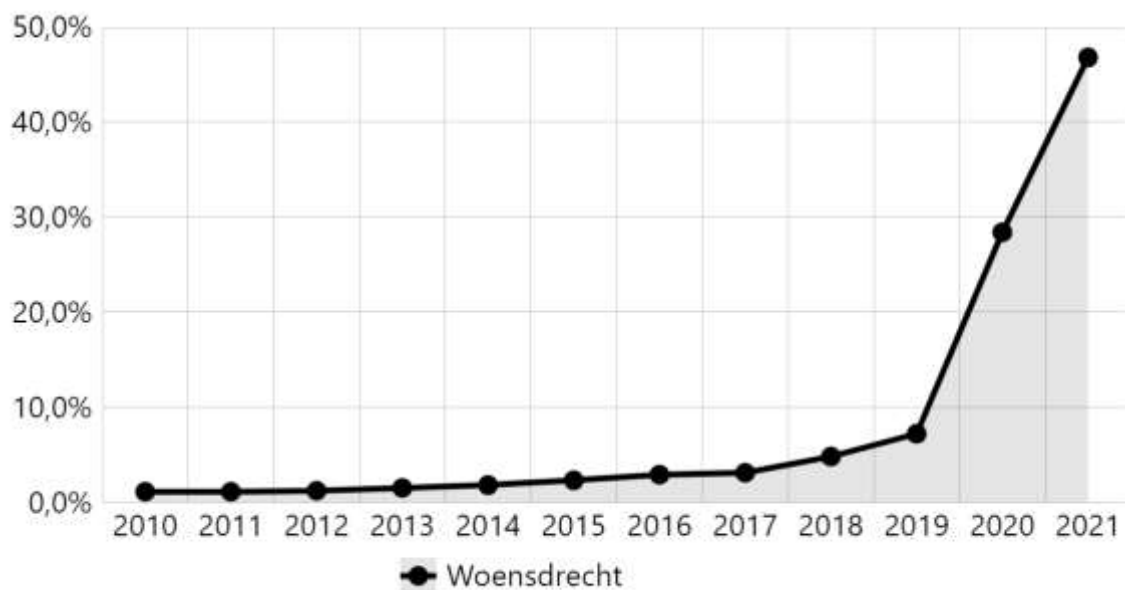
In deze paragraaf worden de indicatoren behorende bij Programma 4. Economie weergegeven. Deze cijfers worden automatisch opgehaald van www.waarstaatjegemeente.nl en www.woensdrecht.incijfers.nl. Voor verdere verdieping en vergelijking met Nederland, Provincie Noord-Brabant en andere gemeenten verwijzen wij u graag naar deze twee websites. Wanneer cijfers, jaarschijven of toelichtingen ontbreken, ontbraken ze ten tijde van het opstellen van dit document in de bron. Gemeente Woensdrecht heeft daar geen invloed op. In een volgend document worden deze indicatoren waarschijnlijk geactualiseerd.

Omvang huishoudelijk restafval in kg. per inwoner

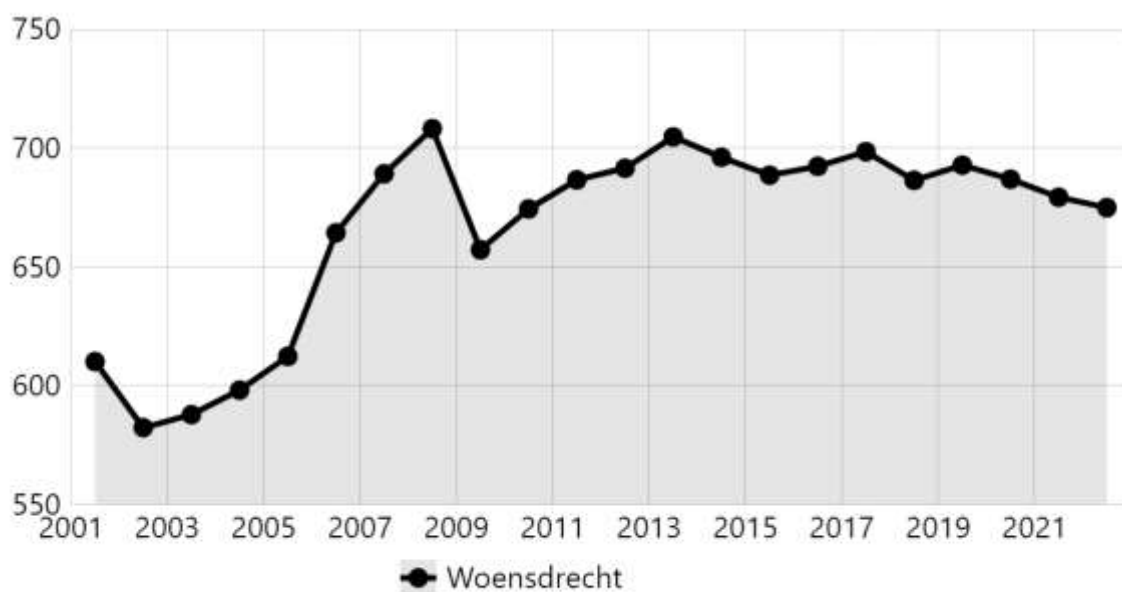
Gebied	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	151	146	143	145	132	140	135	126

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

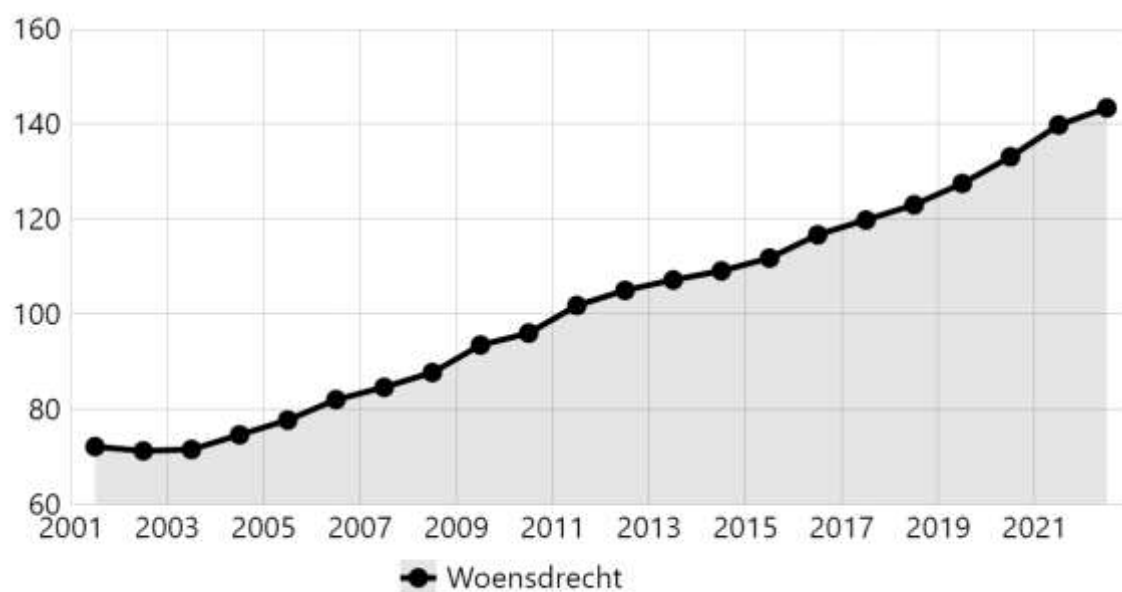
Gebied	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Woensdrecht	1,1%	1,1%	1,2%	1,5%	1,8%	2,3%	2,9%	3,1%	4,8%	7,2%	28,4%	46,8%

Banen per 1.000 inwoners van 15-64 jaar

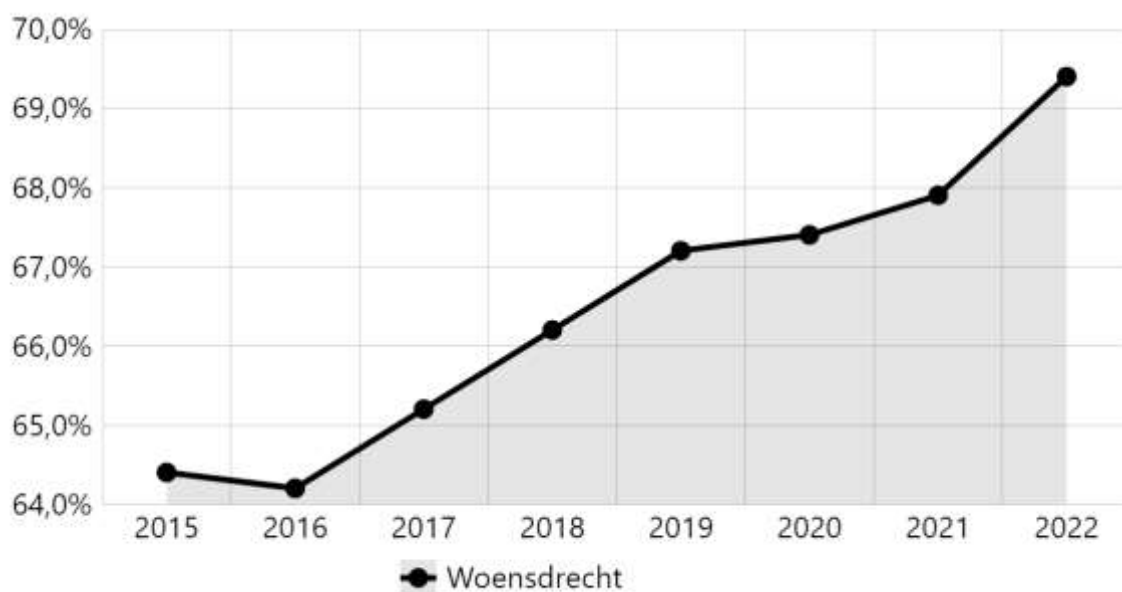
Gebied	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	610	582	588	598	612	664	689	708	657	674	687	691	705	696	689	692	698	686	693	687	679	675

Vestigingen (van bedrijven) per 1.000 inwoners van 15 t/m 64 jaar

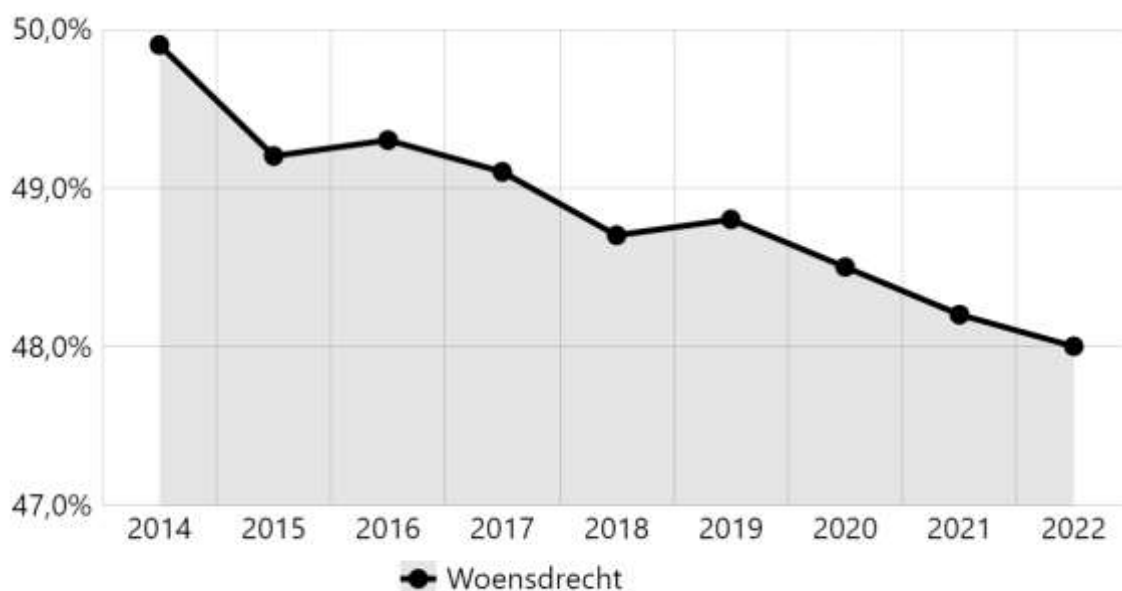
Gebied	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	72	71	72	75	78	82	85	88	94	96	102	105	107	109	112	117	120	123	128	133	140	143

Netto arbeidsparticipatie in % van de (potentiële) beroepsbevolking

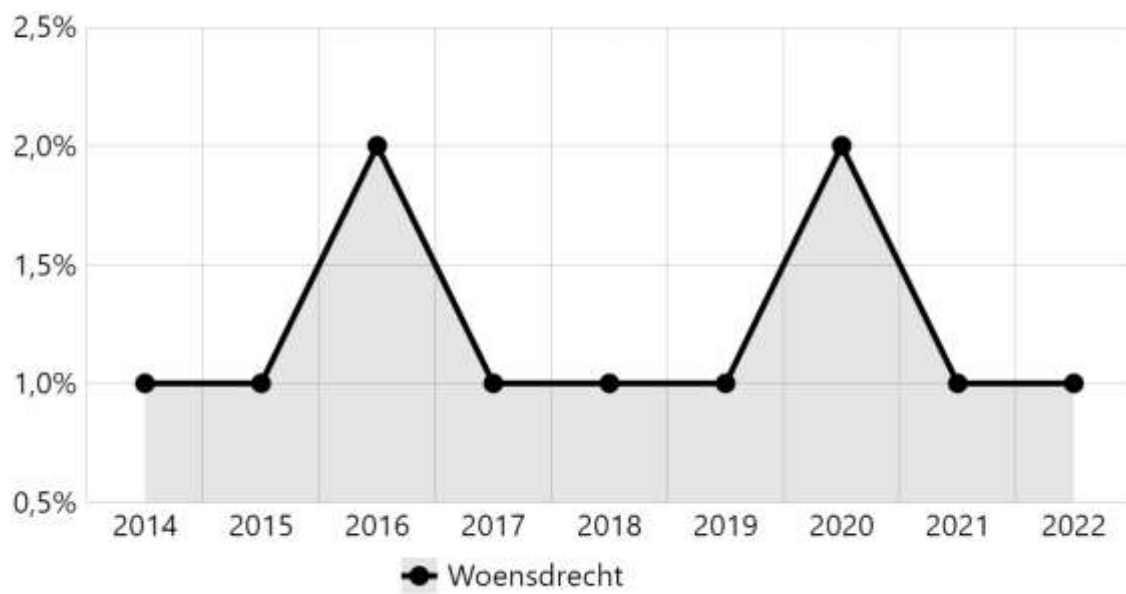
Gebied	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	64,4%	64,2%	65,2%	66,2%	67,2%	67,4%	67,9%	69,4%

Functiemenging in %

Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	49,9%	49,2%	49,3%	49,1%	48,7%	48,8%	48,5%	48,2%	48,0%

Werkloze jongeren 16-22 jaar in %

Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	1,0%	1,0%	2,0%	1,0%	1,0%	1,0%	2,0%	1,0%	1,0%

Programma 5. Bestuurskracht

Inleiding

Vanuit haar dienstverlenende rol aan de samenleving en als partner in andere maatschappelijke opgaven, blijft het boeken van tastbare resultaten in maatschappelijke vraagstukken de belangrijkste opgave voor gemeenten. Deze opgave wordt echter al lang niet meer alleen door de gemeente bepaald. De tijd van de ‘maakbare samenleving’ ligt inmiddels weer ver achter ons.

Opgaven worden bepaald in nauw contact met de omgeving. Digitalisering en veranderende wetgeving hebben hun invloed op de inhoud en uitvoering van deze opgaven. We zien dat er veel op ons af komt: de invoering van de Omgevingswet, de stikstofcrisis, de woningbouwopgave, de opvang van vluchtelingen, de opgaven omtrent de huisvesting van asielzoekers en statushouders, de krapte op de arbeidsmarkt, de toenemende vraag binnen het sociaal domein, de snelheid van informatie (sociale media), klimaat, duurzaamheid en de energietransitie.

Het zijn allemaal vraagstukken die naast de lokale ambities – die hier veelal op aansluiten – veel vragen van politiek, bestuur en niet in de laatste plaats van de ambtelijke organisatie. De opgaven waar wij voor staan vragen om meer flexibiliteit en wendbaarheid om adequaat te kunnen inspelen op onze snel veranderende omgeving. Het nastreven van die wendbaarheid staat centraal in programma 5. Bestuurskracht. Vanuit dit programma worden de randvoorwaarden gecreëerd waarbinnen college en organisatie kunnen voldoen aan de eisen van deze tijd.

Verbonden partijen en samenwerkingspartners

Bij de realisatie van het programma Bestuurskracht zijn de volgende organisaties betrokken: GGD, Politie, buurtpreventie, WijZijn, Regio West-Brabant (RWB), Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB), Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB), Belasting Samenwerking West-Brabant (BWB), NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Karel (voormalig Stichting Inkoopbureau West-Brabant), het West-Brabants Archief (WBA) en Equalit.

Wat geven we uit aan programma 5. Bestuurskracht?

Op grond van art. 5.1 van de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Woensdrecht 2023 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	47.979.813	7.278.323	55.258.136	49.765.009	47.794.871	48.212.019	48.008.302
Lasten	-16.231.807	-1.553.760	-17.785.567	-16.411.910	-16.414.067	-16.222.464	-16.259.428
Saldo	31.748.006	5.724.563	37.472.569	33.353.099	31.380.804	31.989.555	31.748.874
Onttrekkingen	603.847	2.878.785	3.482.632	1.602.220	942.387	1.252.326	759.053
Stortingen	-978.257	-2.255.091	-3.233.348	-1.898.444	-1.224.740	-749.601	-272.101
Mutaties reserves	-374.410	623.694	249.284	-296.224	-282.353	502.725	486.952
Resultaat	31.373.596	6.348.257	37.721.853	33.056.875	31.098.451	32.492.280	32.235.826

5.1 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

We bieden inwoners een veilige leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zorgen dat de inwoners alert zijn op het gebied van (georganiseerde) criminaliteit en dat signalen hiervan worden herkend en gemeld. Communicatie zetten we in als middel.
- We zetten ons in om jeugdoverlast tegen te gaan en zorgen dat jonge aanwas richting criminaliteit zoveel als mogelijk voorkomen wordt.
- In het kader van het tegengaan van natuurbranden wordt het natuurbrandbeheersplan opgesteld en uitgevoerd.

Wat willen we bereiken?

We voorkomen zoveel als mogelijk dat (georganiseerde) criminaliteit de openbare (rechts)orde aantast.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We voeren met onze veiligheidspartners gezamenlijke acties uit.
- We zorgen dat we voldoen aan de ‘Brabantse norm weerbare overheid’ waarmee ons weerbaarheidsniveau wordt vergroot.
- We evalueren de inzet van de twee gemeentelijke boa’s.

Wat geven we uit aan 5.1 Openbare orde en Veiligheid?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	24.895	0	24.895	24.895	24.895	24.895	24.895
Lasten	-2.025.701	-332.808	-2.358.509	-2.021.473	-2.052.936	-2.110.884	-2.152.237
Saldo	-2.000.806	-332.808	-2.333.614	-1.996.578	-2.028.041	-2.085.989	-2.127.342

5.2 Handhaving

Wat willen we bereiken?

Behouden en bevorderen van het naleefgedrag voor een veilige en gezonde leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We voeren de taken uit in het kader van Vergunningen, Toezicht en Handhaving in samenwerking met onze handhavingspartners volgens de actuele kwaliteitscriteria.
- We voeren toezicht en handhaving uit conform het Uitvoeringsprogramma Handhaving en Omgevingsvergunningen. We passen dit bewust en transparant aan, indien de dynamiek van de omgeving dit vraagt.

Wat geven we uit aan 5.2 Handhaving?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	17.904	0	17.904	17.301	17.301	17.301	17.301
Lasten	-410.158	53.616	-356.542	-290.785	-300.359	-310.831	-320.016
Saldo	-392.254	53.616	-338.638	-273.484	-283.058	-293.530	-302.715

5.3 Dienstverlening en burgerzaken

Wat willen we bereiken?

Wij zorgen voor een dienstverleningsproces dat aansluit op ons gastvrijheidsprogramma 'Welkom in Woensdrecht' en dat voldoet aan de verwachtingen van de klant.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Door het verbeteren van processen verhogen we de kwaliteit van de dienstverlening. De focus voor 2025 leggen we op de klanttevredenheid vanuit de klant door het realiseren van een klantreis op het product omgevingsplanactiviteit.
- De door ontwikkeling van het Klantcontactcentrum vindt verder plaats.
- “Mijnoverhedenberichtenbox” wordt geïmplementeerd voor enkele producten van Burgerzaken en het Sociaal Domein.

Wat willen we bereiken?

We verbeteren de gebruikerservaring en breiden de contactmomenten verder uit.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Er wordt een visie op een Omnichannelstrategie (inzet van meerdere kanalen met als doel de gebruikerservaring te verbeteren en de contactmomenten verder uit te breiden) vastgesteld.
- In de visie nemen we mee of de kanalen Beeldbellen-, Whatsapp- en Chatbot kanalen zijn die een toegevoegde waarde kunnen hebben in de dienstverlening aan de klant .
- We onderzoeken of een track & trace-service mogelijk is op door de klant aangevraagde producten.

Wat geven we uit aan 5.3 Dienstverlening en burgerzaken?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	362.291	0	362.291	411.635	411.635	411.635	411.635
Lasten	-172.080	-5.700	-177.780	-222.636	-222.742	-223.400	-223.181
Saldo	190.211	-5.700	184.511	188.999	188.893	188.235	188.454

5.4 Samenwerken en besturen

Wat willen we bereiken?

Waar het ons werk effectiever en efficiënter maakt zoeken we de samenwerking op zodat de bestuurskracht van Woensdrecht wordt versterkt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Woensdrecht vervult zowel bestuurlijk als ambtelijk en uitgaande van de eigen doelstellingen bewust de juiste rol in de regionale samenwerking met andere overheden en organisaties.

Wat geven we uit aan 5.4 Samenwerken en besturen?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	140.659	2.500	143.159	155.776	155.776	155.776	155.776
Lasten	-2.195.459	-78.500	-2.273.959	-2.147.031	-2.153.121	-2.162.255	-2.170.646
Saldo	-2.054.800	-76.000	-2.130.800	-1.991.255	-1.997.345	-2.006.479	-2.014.870

5.5 Financiën

Wat willen we bereiken?

Woensdrecht is een financieel gezonde gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Onze meerjarenbegroting voldoet aan de criteria van de Provincie Noord-Brabant voor repressief toezicht, wat blijkt uit het verkrijgen van een schriftelijke goedkeuring van onze begroting.
- Onze Jaarstukken voldoen aan de criteria van de accountant, met als resultaat een goedkeurende controleverklaring.

Wat willen we bereiken?

Woensdrecht verantwoordt transparant.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We geven opvolging aan de bevindingen van onze accountant uit de jaarlijkse managementletter.
- De verbijzonderde interne controle wordt zodanig uitgevoerd, dat het college bij de Jaarstukken een rechtmatigheidsverklaring kan afgeven over het af te sluiten boekjaar.
- Gedurende het lopende begrotingsjaar verstrekken we openbare financiële tussenrapportages waardoor wanneer nodig tussentijds kan worden bijgestuurd door de gemeenteraad.

Wat geven we uit aan 5.5 Financiën?

Het merendeel van de (te ontvangen) algemene uitkering is begroot op dit product. Daarnaast is een groot deel van de integratie-uitkeringen met ingang van 2019 opgegaan in de algemene uitkering. Daarmee is een deel van de baten van programma 1 Sociaal Domein verhuisd naar programma 5 Bestuurskracht (algemene middelen). Onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves lopen ook via dit product.

Met ingang van 2024 is aan dit product het uit het vervallen product 4.5 afkomstige budget (voor rentelasten) Aviolanda Woensdrecht (circa € 2500 gemiddeld per jaar) toegevoegd.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotings- wijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	40.486.039	4.551.178	45.037.217	41.971.447	39.936.077	40.291.955	40.026.355
Lasten	-505.025	423.856	-81.169	-508.501	-502.781	-242.350	-242.156
Saldo	39.981.014	4.975.034	44.956.048	41.462.946	39.433.296	40.049.605	39.784.199
Onttrekkingen	603.847	2.878.785	3.482.632	1.602.220	942.387	1.252.326	759.053
Stortingen	-978.257	-2.255.091	-3.233.348	-1.898.444	-1.224.740	-749.601	-272.101
Mutaties reserves	-374.410	623.694	249.284	-296.224	-282.353	502.725	486.952
Resultaat	39.606.604	5.598.728	45.205.332	41.166.722	39.150.943	40.552.330	40.271.151

5.6 Belastingen en heffingen

Wat willen we bereiken?

We streven ernaar om de gemeentelijke heffingen en belastingen op hetzelfde niveau te houden en passen maximaal alleen een inflatiecorrectie toe.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Voor het jaar 2026 streven we er naar maximaal de inflatiecorrectie toe te passen op de tarieven van 2025.

Wat geven we uit aan 5.6 Belastingen en heffingen?

Het merendeel van de belastinginkomsten (vooruitlopend op vaststelling van de nieuwe belastingverordeningen) van onze gemeente wordt binnen dit product geraamd.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	6.696.047	0	6.696.047	6.924.365	6.989.597	7.050.867	7.112.750
Lasten	-609.599	27.000	-582.599	-598.457	-629.545	-661.158	-691.381
Saldo	6.086.448	27.000	6.113.448	6.325.908	6.360.052	6.389.709	6.421.369

5.7 Informatievoorziening en automatisering

Wat willen we bereiken?

Datagedreven werken: beleid wordt mede gebaseerd op data.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Bij het opstellen van beleid starten we met het gebruik van data (analyses en trends).
- Voor het maken van analyses en voorspelmodellen ontwikkelen we in het Equalit-samenwerkingsverband een technisch platform.
- Voor het onderhouden, actualiseren, beheren en beveiligen van data groeien we toe naar centraal datamanagement voor Woensdrecht.

Wat willen we bereiken?

Onze informatievoorziening is maximaal digitaal, betrouwbaar, transparant en veilig.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zorgen ervoor dat de betrouwbaarheid, kwaliteit en actualiteit van informatie is geborgd.
- We voldoen aan de eisen op het gebied van informatiebeveiliging (Baseline Informatiebeveiliging Overheid/NIS2) en de eisen van de privacywetgeving (zoals de (Uitvoeringswet) Algemene verordening gegevensbescherming en de Wet politiegegevens).
- We voldoen aan wettelijke eisen op het gebied van betrouwbare en transparante informatievoorziening.

Wat geven we uit aan 5.7 Informatievoorziening en automatisering?

De structurele middelen vanuit het collegewerkprogramma voor Informatie- en communicatietechnologie, informatiebeveiliging en privacy worden vanwege BBV-technische redenen opgenomen onder product 5.8 Overhead.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	-430.442	120.399	-310.043	-285.505	-336.509	-345.088	-352.692

5.8 Overhead

Wat willen we bereiken?

Goed en aantrekkelijk werkgeverschap en de ontwikkeling van mens en organisatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Waar nodig gaan we samenwerkingsverbanden aan om de kwaliteit en continuïteit van onze dienstverlening te garanderen.
- We zorgen voor een gezonde en veilige (hybride) werkomgeving en bieden vertrouwen, verantwoordelijkheid en vrijheid in de uitvoering van de werkzaamheden binnen de gestelde kaders.

Wat geven we uit aan 5.8 Overhead?

Om te voorkomen dat er verschillen ontstaan in de wijze van toerekening van overhead is een algemene definitie van 'overhead' in artikel 1 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) opgenomen: 'het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Uitgangspunt van deze definitie is overigens dat (andere uitvoerings-) kosten zoveel mogelijk direct aan de betreffende taken/activiteiten worden toegerekend. Dit uitgangspunt wordt vanzelfsprekend gehanteerd. Vanwege BBV worden alle personeelslasten welke niet direct toewijsbaar zijn aan een taakveld binnen dit product geraamd.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	251.978	0	251.978	259.590	259.590	259.590	259.590
Lasten	-9.427.783	-490.636	-9.918.419	-9.715.320	-9.724.461	-9.722.210	-9.680.702
Saldo	-9.175.805	-490.636	-9.666.441	-9.455.730	-9.464.871	-9.462.620	-9.421.112

5.9 Personeel en organisatie

Wat willen we bereiken?

We binden en boeien (potentiële) medewerkers, die bewust de keuze maken om te werken bij de gemeente Woensdrecht.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We stemmen ontwikkeltrajecten, beleid en personeelsvoorwaarden af op de behoefte van organisatie en medewerkers.

Wat willen we bereiken?

We streven naar een leiderschapstijl waarbij vanuit een inspirerende visie medewerkers zich gewaardeerd en gemotiveerd voelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Leidinggevenden stimuleren en coachen de onderlinge samenwerking en verbinding tussen het bestuur en medewerkers. We bevorderen zelforganisatie.
- We leggen minder nadruk op hiërarchie en meer nadruk op samenspel en houden in de organisatie rekening met de verschillen tussen mensen, teams en taken.
- We versterken de zelfstandigheid en het probleemoplossend vermogen van onze medewerkers.

Wat geven we uit aan 5.9 Personeel en organisatie?

Vanwege BBV-regelgeving worden de baten en lasten voor formatie grotendeels verantwoord binnen product 5.8: Overhead.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	0	0	0	0	0	0	0
Lasten	-419.127	-1.277.497	-1.696.624	-586.025	-455.419	-407.987	-390.151
Saldo	-419.127	-1.277.497	-1.696.624	-586.025	-455.419	-407.987	-390.151

5.10 Communicatie

Wat willen we bereiken?

Onze inwoners zijn goed geïnformeerd en tevreden over hoe de organisatie en bestuur met hen communiceren.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We communiceren tijdig en via verschillende kanalen.
- We volgen online berichtgeving om te weten wat er leeft, zodat we hier onze communicatie en dienstverlening op af kunnen stemmen.
- We vergroten de effectiviteit en het bereik van onze online berichten.

Wat geven we uit aan 5.10 Communicatie?

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten	0	0	0	0	0	0	0
Lasten	-36.433	0	-36.433	-36.177	-36.194	-36.301	-36.266
Saldo	-36.433	0	-36.433	-36.177	-36.194	-36.301	-36.266

5.12 Nieuwe investeringen

Voor dit programma voorziet het college voor de komende jaren de navolgende investeringen. Met het vaststellen van de financiële positie bij de begrotingsbehandeling autoriseert de raad uitsluitend de nieuwe investeringen van het aankomende begrotingsjaar. Tevens kan uw raad aangeven van welke nieuwe investeringen u op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen (art. 5.2 Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Woensdrecht 2023).

Meerjarig investeringsschema Programma 5

Bedragen in €	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
5. Bestuurskracht				
70151706 Aanschaf sportveldenwals 2025	-10.000	0	0	0
70151709 Aanschaf plateauwagen 2026(drangh.)	0	-11.000	0	0
70152501 Aanschaf 3 pick-ups 2026 team Wijk- & Dorpsbeheer	0	-185.500	0	0
70152502 Gladheidsbestrijdingsmaterieel 2025	-44.750	0	0	0
70152504 Aanschaf container 2025 team Wijk- & Dorpsbeheer	-20.000	0	0	0
70152510 Aanschaf oplaadunit elektr. werkmaterieel teamW&D	-20.000	0	0	0
70152601 Aanschaf bladzuigwagen 2026 team Wijk- & Dorpsbeh.	0	-35.000	0	0
70152701 Aanschaf veegmachine 2027 team W&D	0	0	-125.000	0
70152702 Aanschaf riooldoorspuitapparaat 2027 team W&D	0	0	-20.000	0
70152703 aanschaf hogedrukreiniger 2027 team W&D	0	0	-3.500	0
70152801 Aanschaf tractor 2028 team Wijk- & Dorpsbeheer	0	0	0	-80.000
70152802 Aanschaf houtversnipperaar 2028 team W&D	0	0	0	-37.500
70152803 Aanschaf kunstmeststrooier 2028 team W&D	0	0	0	-6.000
70152804 Aanschaf 2 aanhangwagens 2028 uitleendranghekken	0	0	0	-12.000
Totaal 5. Bestuurskracht	-94.750	-231.500	-148.500	-135.500

Nut en noodzaak investeringen in begrotingsjaar Programma 5

Conform Artikel 5, lid 5 van de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Woensdrecht 2023 beschrijft de programmabegroting nut en noodzaak van de investeringen die betrekking hebben op het begrotingsjaar 2025.

Aanschaf materieel team Wijk- & dorpsbeheer

De gemeenteraad heeft in november 2021 het 'Beheerplan 2022 - 2025 Materieel team Wijk- & dorpsbeheer' vastgesteld. Het plan geeft inzicht in de concrete voornemens en doelstellingen om te komen tot een vervangings- en investeringscyclus van het materieel van het team 'Wijk- & dorpsbeheer'. Voor het jaar 2025 zijn investeringsbudgetten opgenomen voor een totaalbedrag van € 74.750. Het betreft het volgende materieel: sportveldenwals (€ 10.000), gladheidbestrijdingsmaterieel (€ 44.750) en container (€ 20.000).

Aanschaf oplaadunit elektr. werkmaterieel team Wijk- & dorpsbeheer

Voor het elektrisch werkmaterieel wordt een oplaadunit aangeschaft. Dit komt voort uit de aanbeveling en overstap van brandstof naar elektrisch aangedreven materieel in het kader van duurzaamheid. Voor de oplaadunit is een investeringsbudget van € 20.000 in de programmabegroting opgenomen.

5.13 Indicatoren

Lokale indicatoren Programma 5. Bestuurskracht

Met ingang van de programmabegroting 2020 zijn de verplichte BBV-indicatoren aangevuld met een aantal lokale indicatoren. In onderstaande tabel zijn indicatoren 1 t/m 5 ook verplicht vanuit de BBV, maar omdat deze lokaal ingevuld moeten worden, komen deze in onderstaande tabel terecht).

Lokale indicatoren	2020	2021	2022	2023	2024
1. Formatie per 1000 inwoners	6,2	6,1	6,1	6,2	6,3
2. Bezetting per 1000 inwoners	5,5	6,1	5,6	5,8	6,1
3. Apparaatskosten	€ 802	€ 776	€ 889	€ 1.148	nbn
4. Externe inhuur	7,4 %	3,2 %	10,2 %	9,3%	nbn
5. Overhead	13,3 %	15,3 %	13,81 %	12,06%	nbn
6. Veiligheidsgevoel	-	-	-	-	nbn
7. Klanttevredenheid dienstverlening					
- balie	8,6	8,1	8,0	8,5	9,1
- telefoon	7,2	7,7	8,2	9,0	7,2
- e-mail	-	-	-	-	6,2
- website	-	-	-	-	5,9

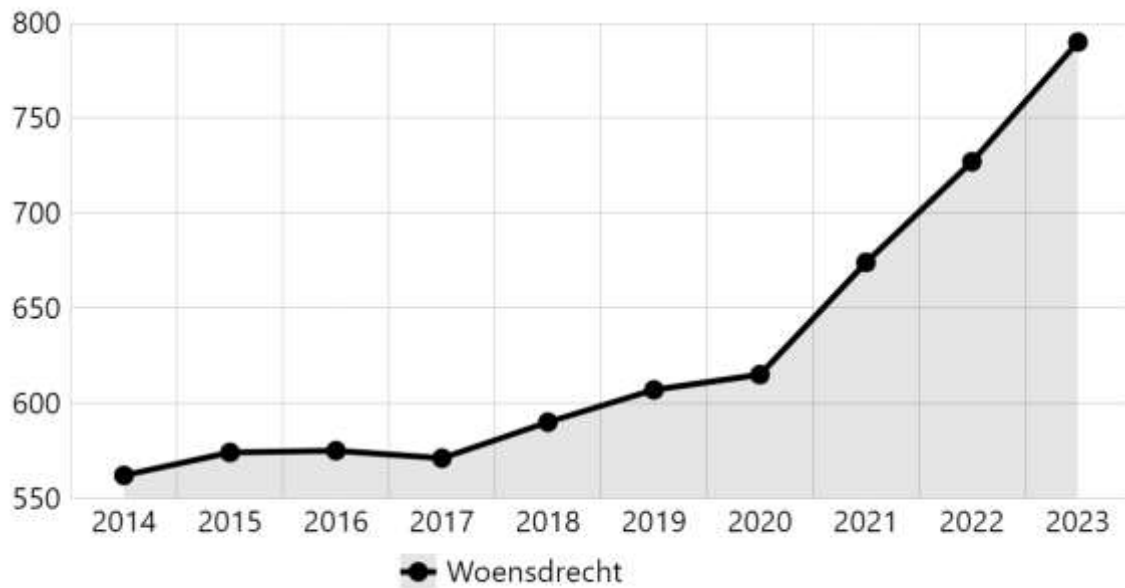
Toelichting:

1. Formatie betreft het aantal fte's dat in dienst mag zijn. *Uitgaande van formatie per 1 september 2024.*
2. Bezetting betreft het werkelijke aantal fte's dat werkzaam is. *Uitgaande van bezetting per 1 september 2024.*
3. Apparaatskosten per inwoner: alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.
4. Externe inhuur: kosten als percentage van de totale loonsom.
5. Overhead: percentage van de totale lasten.
6. Veiligheidsbeleving is weergegeven op een schaal van 1 (laag) tot 10 (hoog). *Bron: Lemon-onderzoek 'Leefbaarheid in Woensdrecht'. In 2023 heeft een nieuw Lemon-onderzoek plaatsgevonden. De resultaten van dit onderzoek zullen op een later moment in 2024 bekend worden gemaakt.*
7. Waardering die de afnemer van de dienst geeft aan de dienstverlening op een schaal van 1 (laag) tot 10 (hoog). *Bron: Intern klanttevredenheidsonderzoek.*

Verplichte BBV indicatoren Programma 5. Bestuurskracht

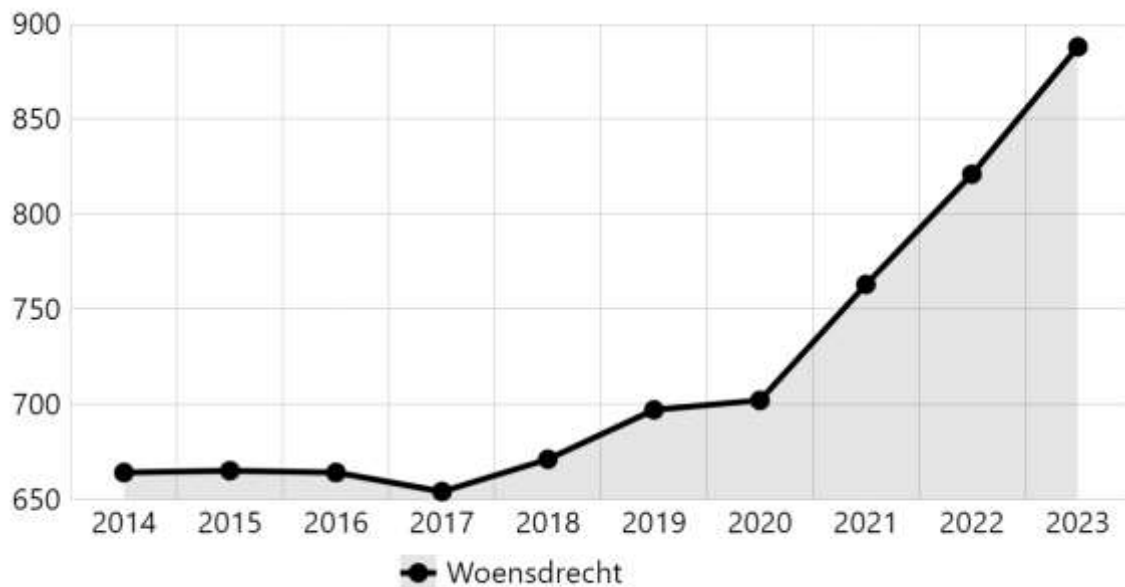
In deze paragraaf worden de indicatoren behorende bij Programma 5. Bestuurskracht weergegeven. Deze cijfers worden automatisch opgehaald van www.waarstaatjegemeente.nl en www.woensdrecht.incijfers.nl. Voor verdere verdieping en vergelijking met Nederland, Provincie Noord-Brabant en andere gemeenten verwijzen wij u graag naar deze twee websites. Wanneer cijfers, jaarschijven of toelichtingen ontbreken, ontbraken ze ten tijde van het opstellen van dit document in de bron. Gemeente Woensdrecht heeft daar geen invloed op. In een volgend document worden deze indicatoren dan waarschijnlijk geactualiseerd.

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouders in euro's

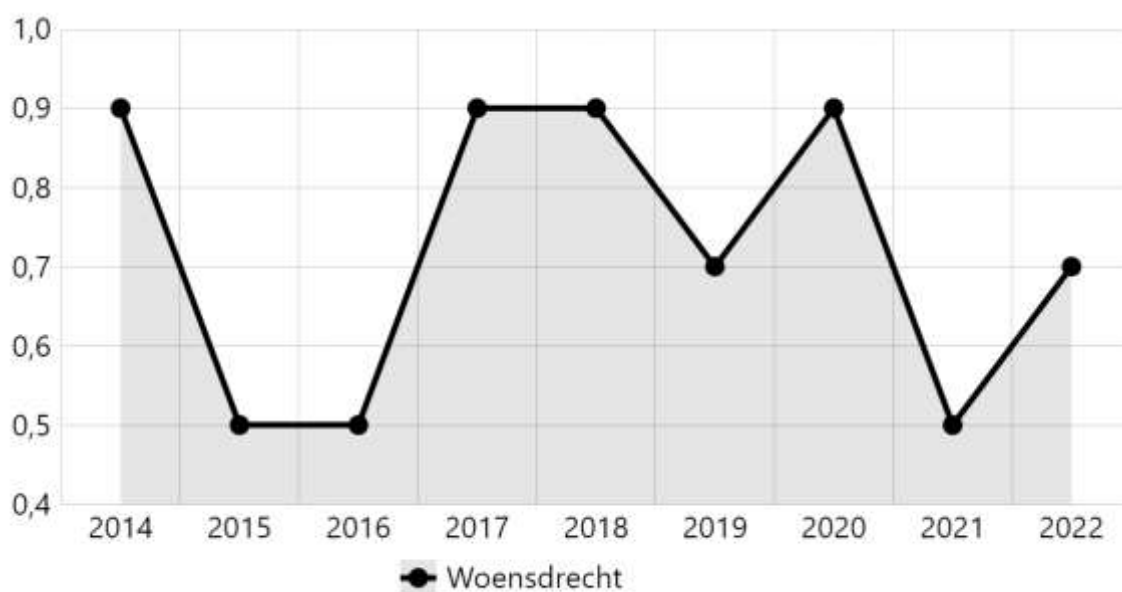
Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Woensdrecht	562	574	575	571	590	607	615	674	727	790

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouders in euro's

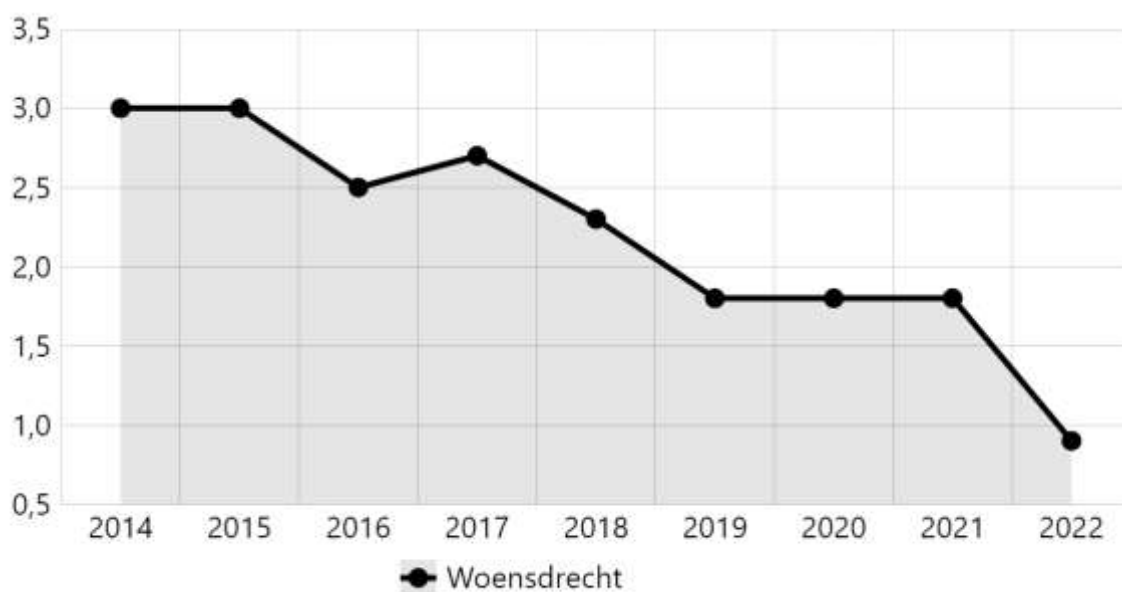
Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Woensdrecht	664	665	664	654	671	697	702	763	821	888

Winkeldiefstallen per 1.000 inwoners

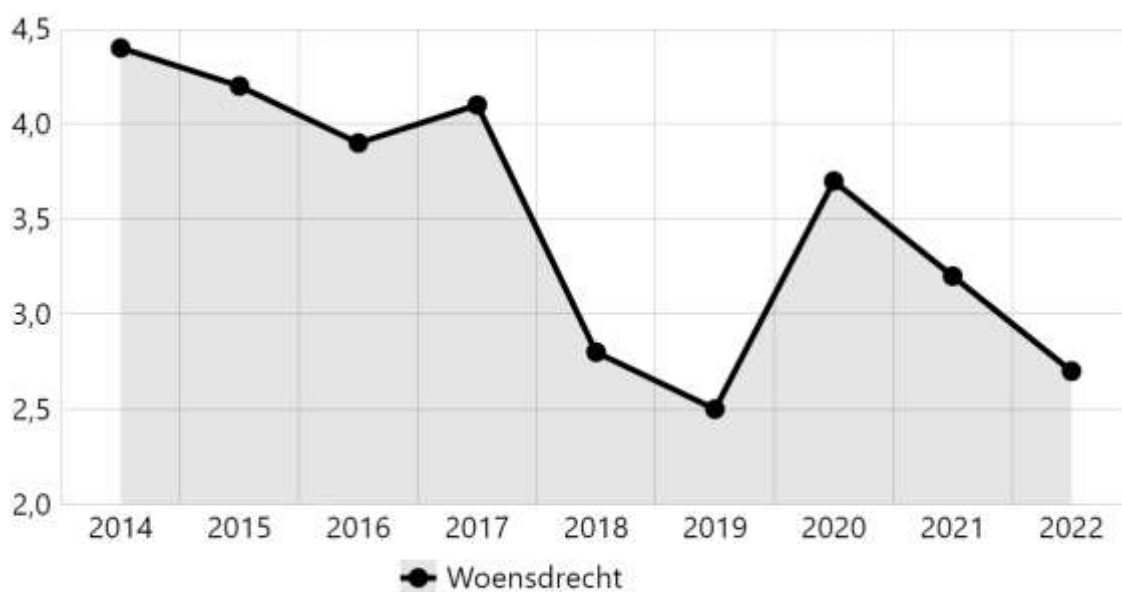
Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	0,9	0,5	0,5	0,9	0,9	0,7	0,9	0,5	0,7

Diefstallen uit woning per 1.000 inwoners

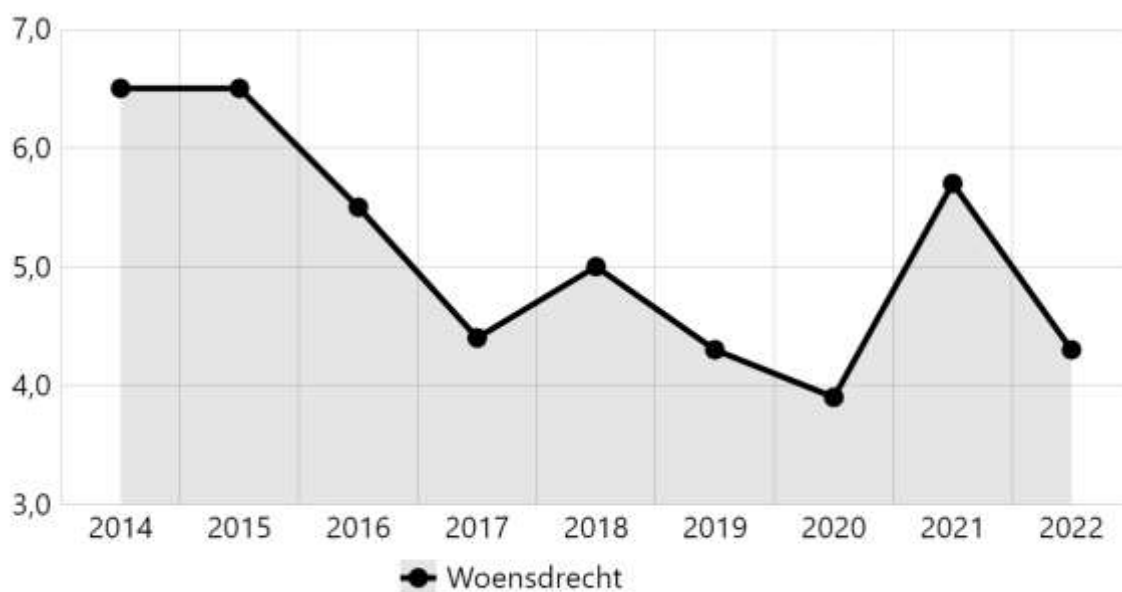
Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	3,0	3,0	2,5	2,7	2,3	1,8	1,8	1,8	0,9

Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners

Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	4,4	4,2	3,9	4,1	2,8	2,5	3,7	3,2	2,7

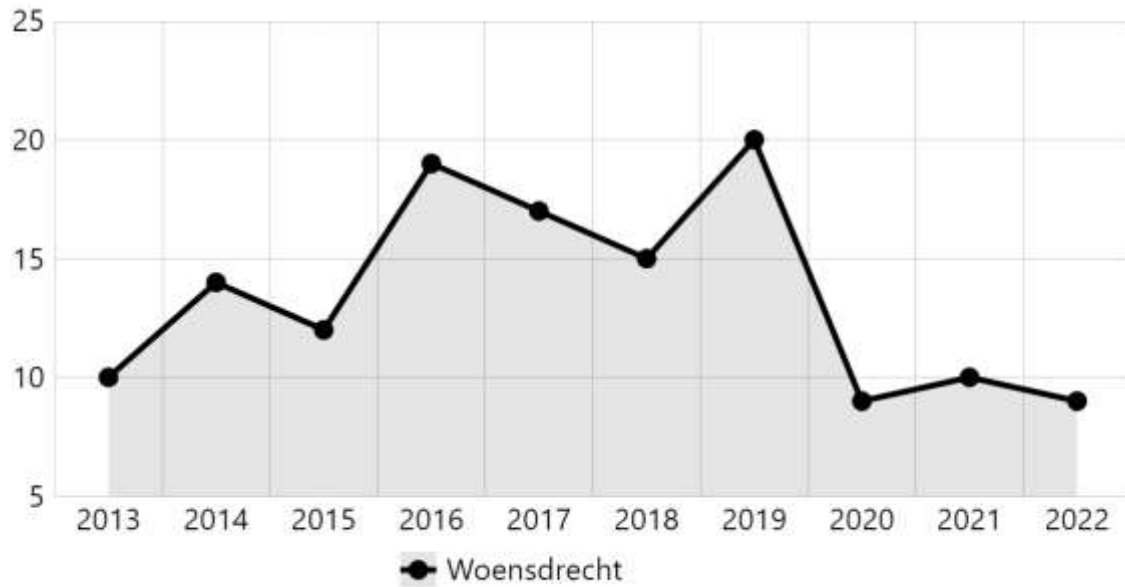
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) per 1.000 inwoners

Gebied	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	6,5	6,5	5,5	4,4	5,0	4,3	3,9	5,7	4,3

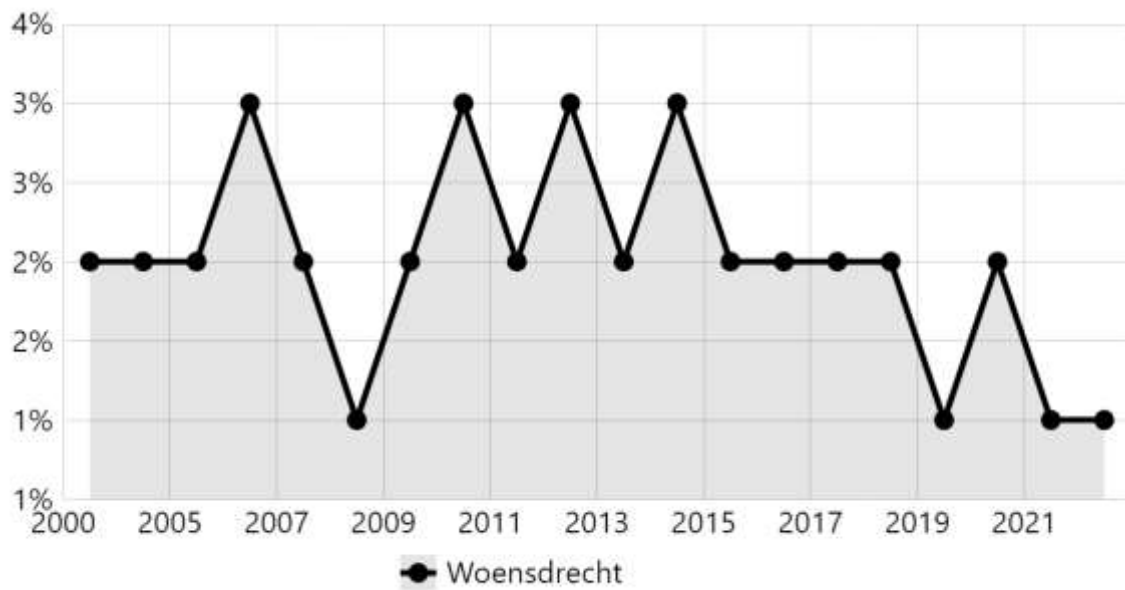

Verwijzingen Halt per 1.000 jongeren

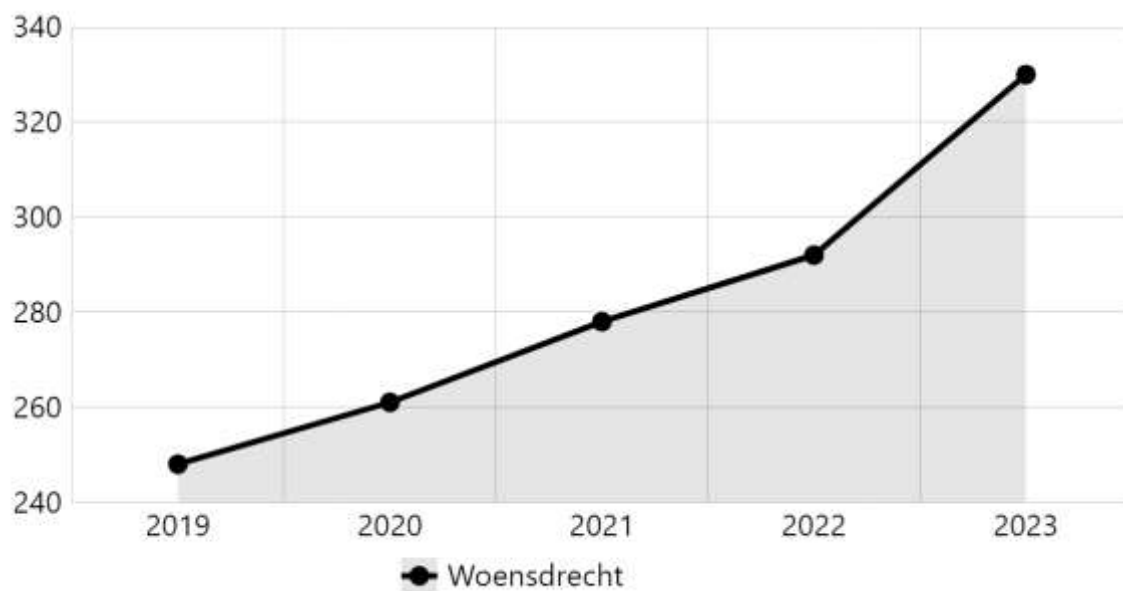
Gebied	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	10	14	12	19	17	15	20	9	10	9

Percentage jongeren 12-21 jaar met een delict voor de rechter

Gebied	2000	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Woensdrecht	2%	2%	2%	3%	2%	1%	2%	3%	2%	3%	2%	3%	2%	2%	2%	2%	1%	2%	1%	1%

Gemiddelde WOZ-waarde woningen (x €1000)

Gebied	2019	2020	2021	2022	2023
Woensdrecht	248	261	278	292	330

Paragrafen

Paragraaf 1 Opgaven

Algemeen

De Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Woensdrecht 2023 stelt dat de raad, bij aanvang van de raadsperiode, kan aangeven over welke aanvullende onderwerpen zij in een aparte paragraaf bij de P&C-stukken wenst te worden geïnformeerd. In het Collegewerkprogramma 2022-2026 heeft het college de volgende onderwerpen bestempeld als opgaven:

1. Verduurzaming: Klimaatadaptatie, Duurzaamheid en Energietransitie
2. Economie
3. Bouwen & wonen

Opgave Verduurzaming: Klimaatadaptatie, Duurzaamheid en Energietransitie

Inleiding

Woensdrecht is de groene gemeente op de Brabantse Wal en heeft duurzaamheid hoog in het vaandel staan. De duurzaamheidsvisie (2017-2035) heeft als doel de gemeente in 2035 energie- en klimaatneutraal te maken.

Duurzaamheid loopt als een rode draad door alle uitvoeringsprogramma's heen waarmee we concreet de ambities waar kunnen maken. We kijken wat we als gemeente zelf kunnen in de openbare ruimte, gemeentelijk vastgoed en inkoop. Hierin vervullen en nemen we ook een voorbeeldfunctie.

Daarnaast zoeken we nadrukkelijk de samenwerking op met onze inwoners, verenigingen en ondernemers/bedrijven. Dit is noodzakelijk voor de gezamenlijke verduurzamingsopgave.

De agrarische sector is onlosmakelijk verbonden met ons landschap. Daar moet ruimte voor blijven. We realiseren ons dat het verminderen van stikstofuitstoot noodzakelijk is, maar we zijn tegen een gedwongen uitkoop van onze agrariërs.

Ontwikkelingen

- Klimaatverandering: We zien steeds vaker extremere weersvormen, met langere perioden van droogte en wateroverlast door hevige regenbuien.
- Klimaatakkoord: Vanuit het klimaatakkoord dienen Nederlandse gemeenten een warmtevisie op te stellen waarin beschreven staat hoe we uiterlijk 2050 van het aardgas af zijn. De 'energietransitie' hangt hiermee samen, waarbij we overgaan van fossiele brandstof naar duurzame en CO2 neutrale energiebronnen.
- Landelijk zien we een veranderende trend van milieuwetgeving/stikstof.
- Fluctuaties binnen energieprijzen.

Ambities

- Duurzaamheid en klimaatbestendigheid worden een onderdeel van alle gemeentelijke beleidsterreinen.
- Een energie- en klimaatneutrale gemeente in 2035.
- Hoeveelheid (rest)afvalstoffen verder naar beneden brengen en voldoen aan de VANG-Doelstellingen (Van Afval Naar Grondstof).

Wat doen we in deze bestuursperiode?

- We denken op een duurzame en klimaatbestendige manier en handelen in de ontwikkeling en uitvoering van plannen op alle beleidsterreinen.
- Nieuw uitvoeringsprogramma duurzaamheid opstellen op basis van de Duurzaamheidsvisie.
- Uitvoering geven aan diverse projecten en activiteiten:
  - *Warmtevisie wijkscans en uitvoering (2023-2030)*
Op basis van wijkscans gaan we kijken welke wijken kansrijk zijn voor een snelle transitie naar aardgasvrij. Vervolgens stellen we samen met de inwoners een wijkuitvoeringsplan op en brengen dit gezamenlijk tot uitvoering.
  - *Energiebesparing en verduurzaming*
In deze bestuursperiode worden het gemeentelijk vastgoed en de gemeentelijke accommodaties zo energieneutraal mogelijk gemaakt volgens het 'BENG' (bijna energieneutraal) of 'ENG' (energieneutraal) uitgangspunt. Met subsidies vanuit het Rijk stimuleren we energiebesparing en verduurzaming bij inwoners en bereiken we de kwetsbare huishoudens die het meest te lijden hebben onder de hoge energieprijzen.
  - *Regionale Energie Strategie (RES) 2.0*
Vormgeving Regionale Energie Strategie (RES) 2.0 en richting geven aan de gekoppelde uitvoering.
  - *Groene Agenda*
Uitvoering geven aan de Groene Agenda voor de periode 2021-2025. Hierin wordt extra aandacht geschonken aan de thema's biodiversiteit, klimaatbestendigheid en duurzaamheid.
  - *Duurzame mobiliteit*
We zetten in op innovatieve toepassingen op het gebied van elektrisch vervoer en het ontwikkelen van mobiliteitshubs.
  - *(Her)ontwikkeling afvalinzameling*
Samen met Saver zetten we in op innovatieve manieren van recycling en afvalscheiding.

Stand van zaken per Programmabegroting 2025

Woensdrecht is de groene gemeente op de Brabantse Wal. We beschikken over een kwalitatief hoogwaardig landschap dat we koesteren en dat bijdraagt aan de woonkwaliteit van onze inwoners. Tegelijkertijd zijn er knelpunten ten gevolge van extremere weersomstandigheden in combinatie met de natuurlijke kenmerken van ons grondgebied die kunnen leiden tot verdroging en wateroverlast. Daarom treffen we maatregelen om water vast te houden waar mogelijk en water tijdig af te voeren waar nodig. Dit doen we door samenwerking met partners bij de uitvoering van projecten en we passen deze principes toe bij de herinrichting en het onderhoudswerk in onze gemeente.

Ook de biodiversiteit dragen wij een warm hart toe. Op steeds meer plaatsen passen we zogenaamde bijenmengsels toe op plekken waar dat nuttig en haalbaar is. Door extensief maaibeeld in combinatie met een natuurlijk bermbeheer dragen we op die manier bij aan het vergroten van de biodiversiteit.

Woensdrecht draagt bij aan de energietransitie door zonneparken te ontwikkelen en pilots uit te voeren met betrekking tot wijkverduurzaming. Ook het isoleren van woningen komt hierbij aan bod en we zetten in op het geven van voorlichting en advies om onze inwoners goed op weg te helpen bij de keuze voor de juiste isolerende maatregelen.

Opgave Economie & Aviolanda

Inleiding

De gemeente Woensdrecht is gelegen op een unieke geografische locatie tussen de havens van Antwerpen, Moerdijk en Rotterdam en is hierdoor een aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijvigheid. Er is een aantal grote werkgevers, waaronder op het gebied van luchtvaartgebonden onderhoud. Midden- en kleinbedrijf vormt een onmisbare voorziening binnen onze kernen. Het is voor de leefbaarheid belangrijk om dit in stand te houden. Hierbij is een goede relatie tussen gemeente en ondernemers van belang.

Ontwikkelingen

- Druk op de arbeidsmarkt.
- Economische onzekerheid vanwege de energiecrisis.
- Toenemende inflatie.

Ambities

- We stimuleren hergebruik en verduurzaming van bestaande bedrijventerreinen.
- Stimuleren van samenwerking tussen ondernemers/bedrijven en gemeente.
- Voorzien in voldoende geschoold en gekwalificeerd personeel.

Wat doen we in deze bestuursperiode?

- We versterken onze netwerken met ondernemers om samenwerking te versterken.
- Samen met onze ondernemers en inwoners stellen we een nieuwe economische visie op.
- Stimuleren verbinding overheid, onderwijs, ondernemers, om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te matchen.
- We intensiveren de contacten met Vlaamse en Nederlandse netwerkorganisaties.
- We realiseren Driehoeven III voor bestaande en eigen ondernemers uit de gemeente.

Stand van zaken per Programmabegroting 2025

- De frequentie van het overleg met de bedrijvenvereniging Zuidwesthoek is verhoogd naar een keer per kwartaal. Er vindt intensieve informatie uitwisseling plaats.
- Voor de nieuwe economische visie wordt een uitvoeringsagenda opgesteld.
- Het bestemmingsplan voor de uitbreiding van Driehoeven III als lokaal vraaggericht bedrijventerrein is vastgesteld.

Aviolanda

In het Ondernemingsplan 2024-2028 van Business Park Aviolanda B.V. (hierna: BPA BV) dat door beide aandeelhouders provincie Noord-Brabant en gemeente Woensdrecht vastgesteld worden de ambities

van Aviolanda voor de verdere ontwikkeling van het Maintenance, Repair, Overhaul & Upgrades cluster (hierna: MRO&U) weergegeven.

Voor de uitvoering van dit Ondernemingsplan is een behoefte geraamd van meer dan € 50 miljoen aan (project)financiering en zijn ook kapitaalstortingen in BPA BV noodzakelijk. Voor beide financieringswijzen wordt door BPA BV een beroep gedaan op de aandeelhouders.

In het Ondernemingsplan is de ambitie opgenomen om een aerospace cluster te ontwikkelen waarin klanten ontzorgd en gestimuleerd worden. Het cluster is daarbij toonaangevend op het gebied van complexe en innovatieve onderhoudsdiensten met een hoge mate van kwaliteit, flexibiliteit, innovatie en unieke hoogwaardige aerospace MRO&U kennis.

De ambitie is vertaald naar de volgende vijf strategische doelen voor de ontwikkeling van Business Park Aviolanda en de coördinatie van het bredere MRO&U cluster:

- verdere versterking van de waardeketen aan hoogwaardige en flexibele MR&U activiteiten;
- vormgeven van de samenwerking tussen civiel en militair en toewerken naar één ecosysteem;
- zorgdragen voor voldoende gekwalificeerd personeel (= Human Capital agenda);
- stapsgewijs en vraaggericht (her)ontwikkelen van faciliteiten, vastgoed en gebied;
- ontwikkeling van een robuuste, efficiënte en effectieve werkorganisatie (BPA BV) om de kansen proactief op te pakken.

De verdere ontwikkeling van het Business Park Aviolanda is een belangrijke economische factor voor de gemeente Woensdrecht. Met betrekking tot het leveren van een bijdrage aan realisatie van het Ondernemingsplan is een wijze van financiering gezocht die aansluit bij de draagkracht van Woensdrecht.

Onze gemeente heeft aangegeven geen rol te gaan spelen in het verstrekken van de (project)financieringen, maar wel in het doen van kapitaalstortingen. Voor de periode 2024-2028 zal dit, na besluitvorming door de raad, leiden tot een totaal aan kapitaalverstrekkingen (= agio) voor rekening van onze gemeente van ca €4 miljoen, dat in verschillende delen zal worden gestort.

Voor Business Park Aviolanda en de Vliegbasis is een Human Capital Agenda 2.0 opgesteld. Een onderzoek naar vestigingsfactoren voor personeel en studenten is afgerond en verwerkt in het businessplan van BPA. Ook heeft onze gemeente aangegeven een faciliterende rol te willen vervullen in de realisatie van deze agenda door het mogelijk maken van studentenhuisvesting als onderdeel van de human capital agenda door de aankoop van relevante, nabij Aviolanda gelegen, terreinen. Tevens zullen we inzetten op het creëren van volgende mogelijkheden qua bereikbaarheid van Aviolanda via het openbaar vervoer en onderzoek op verder onderzoek naar een snelfietspad.

Onze voorgenomen kapitaalstortingen in BPA BV leveren geen direct financieel rendement op. Wel zal onze gemeente maatschappelijk rendement behalen op de verdere doorontwikkeling, waaraan door de raad voorwaarden kunnen worden gesteld. In 2024 is gestart met de concretisering van het begrip maatschappelijk rendement aan de hand van concrete uitwerking ervan. In de 2e helft van 2024 en begin 2025 zal hetgeen wij verstaan onder maatschappelijk rendement verder bepaald gaan worden, zal besluitvorming door de raad worden gevraagd en zullen kapitaalstortingen worden gedaan. Ook zal in 2025 door BPA BV voor de eerste keer gerapporteerd gaan worden over de resultaten qua groei van het te behalen maatschappelijk rendement.

Opgave Bouwen & wonen

Inleiding

De gemeente Woensdrecht zet zich ervoor in dat haar dorpen zich ook in de toekomst blijven ontwikkelen als kernen waarin het goed wonen is. Met het inzetten op nieuwbouw, wordt een passend antwoord gevonden op de groeiende vraag naar woningen. Het woningbouwprogramma stemmen we op de eerste plaats af op de vraag naar woningen van de eigen inwoners. We geven daarom prioriteit aan het realiseren van betaalbare woningen voor starters, jonge huishoudens en senioren die in Woensdrecht willen blijven wonen. Doorstromers moeten de mogelijkheid krijgen om door te stromen naar een passende woning. Daarnaast willen we ook een kwaliteitsslag maken en focussen we op het verduurzamen en levensloopbestendig maken van de bestaande woningvoorraad.

Door de hoge huizenprijzen en het minimale aanbod van passende woningen, verhuizen mensen minder snel waardoor ze te lang in hun eigen - niet altijd passende - woning blijven wonen. Dit belemmert de doorstroming.

De afgelopen jaren heeft Woensdrecht te weinig kunnen bouwen door stikstofproblemen. De vraag naar woningen binnen onze gemeente komt van meerdere doelgroepen, waaronder: eigen inwoners (starters en doorstromers), instroom van buiten de gemeente, arbeidsmigranten en statushouders.

Vergrijzing en ontgroening vinden plaats, maar leiden niet tot bevolkingsafname. Er is een toename in het aantal huishoudens, maar het aantal inwoners per huishouden neemt af.

De wijziging van samenstelling en doelgroepen leidt niet alleen tot de behoefte aan meer woningen, maar ook aan andere woningtypen.

Ontwikkelingen

- Ouderen en inwoners die zorg nodig hebben, blijven door Rijksbeleid langer thuis wonen. Deze mensen wonen in veel gevallen in een woning die niet langer aansluit op hun woonbehoefte.
- Het vinden van een passende en betaalbare woning is voor veel mensen moeilijk. We voorzien een extra behoefte in het sociale huursegment.
- De komende jaren zal - als gevolg van het door het Rijk aangekondigde stikstofbeleid -het bouwen binnen onze gemeente speciale aandacht vragen.

Ambities

- Ondanks de stikstofproblematiek kijken we waar er mogelijkheden zijn voor woningbouw.
- Voldoende huisvesting en maatschappelijke ondersteuning in combinatie met de juiste zorg.
- We bouwen voor alle categorieën woningzoekenden, alle typen en woonvormen. We richten ons in het bijzonder op jongeren (starters) en senioren en willen dat daar in totaliteit één op de drie nieuw te bouwen woningen voor beschikbaar komt.
- We streven ernaar om binnen de bestuursperiode tenminste 250 woningen te bouwen. Onze ambitie is groter.

Wat doen we in deze bestuursperiode?

- Contacten met de provincie geven wij hoge prioriteit om onze woningbouwplanning te realiseren.

- Middels de Omgevingswet geeft de gemeente ruimte aan vernieuwende woonvormen, op voorwaarde dat dit niet strijdig is met de omgevingsvisie.
- Met de woningbouwcorporaties geven we uitvoering aan de meerjarige prestatieafspraken waarin zowel afspraken gemaakt zijn over beschikbaarheid als over kwaliteit.
- Wij geven uitvoering aan de Woondeal waarbinnen is afgesproken dat 30 % van de nieuw te bouwen woningen bestaat uit sociale huurwoningen; 37 % bestaat uit 'overig'-betaalbaar tot € 355.000 en 33% is vrij in te vullen.
- Naast het vergroten van de kwantiteit is er ook aandacht voor het verhogen van de kwaliteit van de woningvoorraad. Er zijn hoge ambities voor wat betreft het energiezuinig en daar waar mogelijk energieneutraal maken van woningen volgens het 'BENG' (bijna energieneutraal) of 'ENG' (energie neutraal) uitgangspunt). Ook wordt ingezet op het levensloopbestendig maken van woningen, zowel bij de bestaande voorraad als bij nieuwbouw.
- Bij het realiseren van nieuwe woningen, zetten we bewezen technieken in om zoveel mogelijk klimaatbestendig en natuur-inclusief te bouwen.
- We stellen een woonzorgvisie op om de toekomstige vraag naar wonen en zorg van verschillende doelgroepen in beeld te brengen en hier beleidsmatig en qua uitvoering richting aan te geven. Voor wat betreft het urgentievraagstuk voor woningzoekenden uit bijzondere doelgroepen wordt een huisvestingsverordening opgesteld.

Stand van zaken per Programmabegroting 2025

Er speelt veel op het beleidsveld wonen en de rol en verantwoordelijkheid van de gemeente wordt steeds groter. Hierop wordt actief geanticipeerd. Zo wordt er uitvoering gegeven aan de Wet goed verhuurderschap, is er recent een woondeal gesloten en wordt er een woonzorgvisie en volkshuisvestingsprogramma opgesteld. Tevens is de samenwerking met de woningcorporaties versterkt. Samen werken we toe aan een vergroting van de sociale huurvoorraad in de gemeente Woensdrecht. Daarnaast wordt ingezet op het verhogen van de kwaliteit van de bestaande woningen.

Paragraaf 2 Lokale heffingen

Algemeen

Lokale heffingen zijn te onderscheiden in belastingen enerzijds en leges, rechten en overige tarieven anderzijds. Inzicht in de omvang, werking en reikwijdte van de lokale heffingen is van belang voor de raad omdat ze, naast de inkomsten van de algemene uitkering, veelal de enige mogelijkheid vormen om aanvullende wensen te kunnen financieren. Tegelijkertijd wordt steeds kritischer gekeken naar de totale gemeentelijke belastingdruk. Daarbij is niet alleen inzicht in absolute zin belangrijk, aangezien Woensdrecht niet op zichzelf staat: inzicht in de hoogte van de heffingen van vergelijkbare gemeenten is eveneens verhelderend. Een gemeente is beperkt in de belastingsoorten die ze mag heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de Gemeentewet.

In deze paragraaf treft u een toelichting op de belangrijkste tariefaanpassingen voor het begrotingsjaar 2025. De belastingverordeningen voor 2025 worden in de openbare raadsvergadering van december 2024 aan de raad ter vaststelling aangeboden. De in deze paragraaf opgenomen tarieven voor 2025 zijn onder voorbehoud van besluitvorming door de raad. Na de uitgangspunten van ons lokale beleid, een tabel van de geraamde inkomsten in 2025 (A) en een overzicht van de tariefontwikkeling 2021-2025 (B) worden achtereenvolgens de volgende onderwerpen toegelicht:

1. Onroerende-zaakbelastingen (ozb)
2. Afvalstoffenheffing
3. Rioolheffing
4. Lokale lastendruk
5. Vergelijkend overzicht woonlasten
6. Hondenbelasting
7. Forensenbelasting
8. Toeristenbelasting
9. Marktgeden
10. Lijkbezorgingsrechten
11. Leges
12. Kwijtscheldingsbeleid

Lokaal beleid

Het beleid ten aanzien van lokale heffingen is gebaseerd op de uitgangspunten van het coalitieakkoord 2022-2026 en het collegewerkprogramma 2022-2026 'Stabiel en daadkrachtig voor Woensdrecht'. We streven ernaar om de gemeentelijke heffingen en belastingen op hetzelfde niveau te houden en passen maximaal alleen een inflatiecorrectie toe.

De uitgangspunten met betrekking tot de financiën van de gemeente zijn:

- om alle thema's te kunnen uitvoeren, heeft de gemeente behoefte aan voldoende financiële middelen. De financiële positie van de gemeente is gezond, het huishoudboekje is op orde. Van belang is dat dit zo blijft. De hoge inflatie plaatst ons voor grote uitdagingen. Dit leidt tot hogere uitgaven in de exploitatie, maar ook de ramingen voor investeringen worden daardoor ongewis. Dat laatste kan leiden tot het temporiseren van uitgaven. Mogelijk stelt ook een herverdeling van het gemeentefonds ons voor extra uitdagingen. We streven ernaar om de gemeentelijke heffingen en belastingen op hetzelfde niveau te houden en passen maximaal alleen een inflatiecorrectie toe;

- de inflatie raakt onze inwoners in hun portemonnee. De gemeente doet binnen haar wettelijke mogelijkheden wat ze kan;
- de hoeveelheid (rest)afvalstoffen moet verder naar beneden en uitgangspunt is het voldoen aan de VANG-doelstellingen (Van Afval Naar Grondstof). Samen met Saver NV zetten we in op innovatieve manieren van recycling en afvalscheiding. De milieustraat zal daar een spil in zijn. Het uitgangspunt blijft dat de gebruiker betaalt en de afvalstoffenheffing kostendekkend is.

Woensdrecht kent een gemiddeld belastingniveau. De COELO-Atlas 2024, die voor alle Nederlandse gemeenten een vergelijking maakt van de woonlasten, bevestigt dit beeld. De woonlasten worden gedefinieerd als het totaal van de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Van de 345 binnengemeentelijke tariefgebieden in Nederland staat Woensdrecht op plaats 103; d.w.z. er zijn 102 gemeenten die lagere woonlasten hebben en 242 met hogere woonlasten.

A. Geraamde inkomsten

In 2025 worden de volgende inkomsten met betrekking tot de lokale heffingen geraamd:

Bedragen kolom 2 t/m 6 x € 1.000

Titel	Jaarstukken 2023	Begroting 2024 (incl. wijziging)	Primitieve begroting 2025	Heffingsmaatregel 2025	Totaal 2025 (1)	In % 2025 (2)	Bedrag 2025 (per inwoner) (3)
1	2	3	4	5	6	7	8
Onroerende zaakbelastingen	5.526	5.828	5.887	174	6.061	50,01%	€ 273
Afvalstoffenheffing	2.616	2.881	2.884	-	2.884	23,80%	€ 130
Rioolheffing	2.142	2.257	2.257	99	2.356	19,44%	€ 106
Hondenbelasting	123	129	122	-	122	1,01%	€ 5
Forensenbelasting	49	54	54	2	56	0,46%	€ 3
Toeristenbelasting	628	641	641	-	641	5,29%	€ 29
Totaal:	11.084	11.790	11.845	275	12.120	100%	€ 545

(1) Opbrengst na verwerking van de heffingsmaatregel 2025.

(2) Opbrengst per belastingsoort als percentage van de totale belastingopbrengst 2025.

(3) Totaal 2025 gedeeld door aantal inwoners gemeente Woensdrecht (raming per 1-1-2025 = 22.225)

B. Tariefontwikkeling 2021-2025

Tarieven per belastingsoort			2021	2022	2023	2024	2025
Onroerende zaakbelastingen							
Woningen: eigenaren			0,1134%	0,1081%	0,1058%	0,1075%	0,1110%
Niet-woningen: eigenaren			0,1844%	0,1862%	0,1821%	0,1887%	0,1948%
Niet-woningen: gebruikers			0,1546%	0,1561%	0,1527%	0,1582%	0,1633%
Afvalstoffenheffing							
Bedragen in €							
Vast deel			175,00	178,50	197,25	212,25	212,25
Afvalcontainer (per lediging):							
- 240 liter restafvalcontainer							
1 - 13 ledigingen			8,00	8,16	9,02	9,71	9,71
14 - 20 ledigingen			10,00	10,20	11,27	12,13	12,13
21 - 26 ledigingen			12,00	12,24	13,53	14,56	14,56
- 140 liter restafvalcontainer							
1 - 13 ledigingen			4,70	4,79	5,29	5,69	5,69
14 - 20 ledigingen			5,85	5,97	6,60	7,10	7,10
21 - 26 ledigingen			7,00	7,14	7,89	8,49	8,49
- 240 liter gft-afvalcontainer							
- 140 liter gft-afvalcontainer							
- Ondergrondse restafvalcontainer (per inworp)			1,00	1,02	1,13	1,22	1,22
Rioolheffing							
Bedragen in €							
Vastrecht							
1.1.1 woning met één persoon			152,50	152,50	157,40	165,35	173,60
woning met meerdere personen			203,50	203,50	210,00	220,50	231,50
1.1.2 niet-woning			203,50	203,50	210,00	220,50	231,50
Gedifferentieerde tarieven niet-woningen							
2.1.1 vastrecht + variabel tarief voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 501 m3 tot en met 1.000 m3, per m3			0,92	0,92	0,95	1,00	1,05
2.1.2 voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 1.001 tot en met 10.000 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 berekende bedrag			0,52	0,52	0,54	0,57	0,60
2.1.3 voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 10.001 tot en met 20.000 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 en 2.1.2 berekende bedrag			0,24	0,24	0,25	0,26	0,27
2.1.4 voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 20.001 tot en met 30.000 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 tot en met 2.1.3 berekende bedrag			0,23	0,23	0,24	0,25	0,26
2.1.5 voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 30.001 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 tot en met 2.1.4 berekende bedrag			0,22	0,22	0,23	0,24	0,25
Hondenbelasting							
1e hond			37,50	37,50	37,50	37,50	37,50
2e en volgende hond			65,00	65,00	65,00	65,00	65,00
Kennel			155,00	155,00	155,00	155,00	155,00
Forensenbelasting							
Tarief			0,3413%	0,3251%	0,3179%	0,3231%	0,3336%
Toeristenbelasting							
Bedragen in €							
Per overnachting, per persoon			1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
Marktgeden							
Bedragen in €							
Weekmarkt Hoogerheide			4,50	4,50	4,50	4,50	4,50
Weekmarkt Putte			4,50	4,50	4,50	4,50	4,50
Jaarmarkt Putte			105,00	105,00	105,00	105,00	105,00

1. Onroerende-zaakbelastingen (ozb)

De onroerendezaakbelastingen worden berekend naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak; de WOZ-waarde. De peildatum van de WOZ-waarde is 1 januari van het jaar voorafgaand aan het jaar waarop de aanslag betrekking heeft. De WOZ-waarde per 1 januari 2024 is leidend voor de belastingaanslag van 2025.

De Belastingamenwerking West-Brabant stelt jaarlijks de nieuwe WOZ-waarden vast voor alle woningen en niet-woningen. Dat gebeurt kort voor het opleggen van de aanslagen, omdat dan voldoende informatie beschikbaar is voor de herwaardering. De tarieven voor 2025 die in deze begroting zijn opgenomen zijn dan ook voorlopig en gebaseerd op de tarieven van 2024 met een indexatie. De definitieve tarieven zullen via het voorstel voor de Verordening voor de heffing en invordering van de onroerendezaakbelasting 2025 aan de gemeenteraad worden aangeboden. De voorlopige tarieven worden hierbij alleen nog gecorrigeerd voor de waardeontwikkeling. Een stijging van de waarde leidt tot een lager tarief en een daling van de waarde tot een hoger tarief. De totale opbrengst verandert niet.

De inflatiecorrectie voor 2025 bedraagt +3,24%. Dit is gebaseerd op de ontwikkeling van de consumentenprijsindex van de maand juni 2024 ten opzichte van juni 2023 (bron: CBS). Voor het meerjarenperspectief 2026-2028 van de begroting wordt bij de opbrengst van de onroerendezaakbelastingen rekening gehouden met een inflatiepercentage van +1%.

Het 'normtarief', ofwel redelijk peil van de onroerendezaakbelasting, is door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor 2025 vastgesteld op 0,1595% van de WOZ-waarde (2024: 0,1614%; bron: Meicirculaire gemeentefonds 2024).

2. Afvalstoffenheffing

Iedere gemeente heeft de wettelijke plicht tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen binnen haar grondgebied (art. 10.21 en 10.22 Wet milieubeheer). De gemeente kan, ter compensatie van de kosten die verbonden zijn aan de verwijdering van huishoudelijke afvalstoffen een heffing instellen. Deze heffing geldt alleen voor inwoners en voor ieder perceel (woning) waar de mogelijkheid bestaat tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen, ook al wordt er geen afval aangeboden.

Landelijk zijn gemeenten op zoek naar manieren om meer 'afval' te recyclen en minder aan te bieden als restafval. Ook de gemeente Woensdrecht streeft naar een hogere mate van recycling. De kosten voor afvalverwerking stijgen, terwijl de noodzaak om grondstoffen duurzaam te recyclen toe neemt. Daarnaast heeft de gemeente zich gecommitteerd aan de doelstelling van het nationale VANG-programma (Van Afval Naar Grondstof). Dit programma beschrijft de doelstellingen voor gemeenten op het gebied van circulariteit van grondstoffen: in 2030 moet minimaal 60% van het huishoudelijk afval gerecycled worden en daarmee moet de gemiddelde hoeveelheid restafval per inwoner terug worden gebracht tot onder de 100 kilo (bron: www.vang-hha.nl). In 2023 was het recycle percentage van de gemeente Woensdrecht 63% (bron: VANG recycletool, www.benchmarkafval.nl) en hoeveelheid restafval 170 kg per inwoner (bron: Saver NV).

Tevens moet de activiteit 'afvalinzameling & -verwerking' kostendekkend uitgevoerd worden. Dat betekent dat de lasten financieel gedekt moeten worden door de baten. Maar ook dat het principe geldt: 'de gebruiker betaalt'. Om de doelstelling te behalen heeft de raad in 2019 besloten met ingang van 2020 de volgende maatregelen te nemen:

- verhoging van de variabele en invoering van progressieve tarieven van het aanbieden van het restafval en;
- verhoging van het tarief voor de extra tikken op de milieustraat.

De ophaalfrequentie van het afval blijft gehandhaafd op éénmaal in de twee weken. Het verlagen van de ophaalfrequentie van het restafval naar éénmaal in de vier weken is om redenen van hygiëne en serviceniveau niet doorgevoerd.

Voor 2025 zien we dat de totale lasten van de afvalinzameling en -verwerking nagenoeg gelijk zijn aan de in de programmabegroting 2024 geraamde lasten. Op onderdelen zijn er mutaties. Zo is er een toename van de kosten van de afvalinzameling als gevolg van de jaarlijkse indexering van de tarieven van Saver. Er wordt een daling van de kosten van de milieustraat verwacht als gevolg van een afname (-250 ton) van de hoeveelheid afval. De opbrengsten van monostromen in 2025 nemen gering toe als gevolg van een vergoeding voor openbare prullenbakken. De opbrengsten van de afvalstoffenheffing blijven nagenoeg gelijk aan de opbrengsten van 2024. Omdat de verwachte lasten en de baten in evenwicht zijn en kostendekkend blijven, wordt de raad voorgesteld om de tarieven van de afvalstoffenheffing voor 2025 niet aan te passen en gelijk te houden aan de tarieven van 2024. Tevens wordt de raad voorgesteld de tarieven voor het gebruik van de milieustraat gelijk te houden aan de tarieven van 2024. De belasting voor het gebruik van de milieustraat bedraagt:

- voor het 4e tegoed op de Saverpas: € 18,20 (in 2024: € 18,20);
- voor het 5e en 6e tegoed, per tegoed op de Saverpas: € 36,25 (in 2024: € 36,25);
- voor het 7e en volgende tegoed, per tegoed op de Saverpas: € 60,60 (in 2024: € 60,60).
- het aantal 'gratis' tikken op de milieustraat blijft ongewijzigd; op drie tikken.

De opbrengsten aan afvalstoffenheffing worden geraamd op € 2.883.500 en dit resulteert in een kostendekkingspercentage van 100%.

Voorziening 'egalitatie afvalinzameling en -verwerking'

Woensdrecht heeft een voorziening 'egalitatie afvalinzameling & -verwerking' tot haar beschikking voor het afdekken van risico's en financiële resultaten van afval. Het verwachte saldo van de voorziening per 01-01-2025 bedraagt (afgerond) € 419.000.

Ketenovereenkomst Verpakkingen 2020-2029 op de schop

In 2019 hebben de VNG en Verpact afspraken gemaakt over de Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid (UPV), waaronder de kostenvergoeding voor de inzameling van verpakkingsafval. Deze afspraken zijn vastgelegd in de Ketenovereenkomst Verpakkingen 2020-2029, met als doel hergebruik en recycling te verbeteren, circulariteit te bevorderen, en maatschappelijke kosten te verlagen.

Omdat een aantal afspraken uit de Ketenovereenkomst achterblijft bij de verwachtingen, heeft de ALV op 1 december 2023 een motie van de gemeente Losser aangenomen. Deze motie roept het VNG-bestuur op om in samenwerking met de NVRD nieuwe afspraken te maken die primair gericht op maximaal hergebruik en recycling van kunststof verpakkingsafval, duidelijkere afspraken over afkeur en vervuiling, en transparantie rondom de totstandkoming van de kostenvergoedingen. Vervolgens, heeft het VNG-bestuur op 24 april 2024 besloten de Ketenovereenkomst per 1 januari 2025 niet te verlengen, waardoor deze op 31 december 2024 eindigt.

De VNG streeft ernaar de nieuwe afspraken in december 2024 voor te leggen aan leden tijdens een algemene ledenvergadering, zodat deze per 1 januari 2025 kunnen ingaan. Mocht dit onverhoopt niet lukken, dan wordt tussen de betrokken partijen een overgangperiode afgesproken.

Kostendekkendheid afvalinzameling en -verwerking		Bedragen in €	
Taakveld/omschrijving	Specificatie	Bedrag	%
Lasten			
7.3 Afval	1. Afvalinzameling	-1.183.500	
	2. Afvalverwerking	-557.600	
	3. Milieustraat	-875.000	
	4. Overig	-208.887	
2.1 Verkeer en vervoer	5. Straatreiniging	-31.112	
6.3 Inkomensregelingen	6. Kwijtschelding afvalstoffenheffing	-85.000	
Baten (exclusief opbrengsten afvalstoffenheffing)			
7.3 Afval	2. Afvalverwerking	350.000	
	3. Milieustraat	9.595	
	6. Dividenduitkering Saver NV	55.000	
BTW		-357.204	
Totaal (lasten minus baten)		-2.883.708	100%
Opbrengsten afvalstoffenheffing (opgenomen in taakveld 7.3 Afval)		2.883.500	
Saldo en kostendekkendheid		-208	100%
Onttrekking aan de voorziening 'afvalinzameling & -verwerking'		-	
Saldo afvalinzameling & -verwerking na onttrekking aan de voorziening		-208	

Toelichting op de tabel 'kostendekkendheid afvalinzameling en -verwerking':

Taakveld '7.3 Afval' is het centrale taakveld. Naast de baten en lasten uit het taakveld '7.3 Afval' wordt van het taakveld '2.1 Verkeer en vervoer' een bedrag van (afgerond) € 31.000 in de heffing betrokken. Dit betreft 25% van de geraamde lasten van straatreiniging inclusief het veegvuil. Van het taakveld '6.3 Inkomensregelingen' wordt een bedrag van € 85.000 voor het deel van de kwijtschelding van de afvalstoffenheffing in de heffing betrokken. Het geraamde saldo van 'afvalinzameling & -verwerking' bedraagt € 208 nadelig.

3. Rioolheffing

Onder de naam 'rioolheffing' wordt geheven: een belasting ter bestrijding van de kosten die voor de gemeenten verbonden zijn aan:

- de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater, evenals de zuivering van huishoudelijk afvalwater en;
- de inzameling van afvloeiend hemelwater en de verwerking van het ingezamelde en afvloeiende hemelwater, evenals het treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

Het college van burgemeester en wethouders kan ter invulling van de taak, op het gebied van het beheer van watersystemen en waterketenbeheer, een gemeentelijk rioleringsprogramma vaststellen (art. 3.14 Omgevingswet). In het gemeentelijk waterprogramma (GWP) wordt aangegeven op welke manier de gemeente de gemeentelijke watertaken wil verbeteren, uitbreiden, onderhouden en

beheren en welke middelen noodzakelijk zijn om de gestelde doelen te bereiken. Het huidige GWP is vastgesteld door de gemeenteraad in november 2023 en heeft een looptijd van 4 jaar (2024-2027).

Te rekenen van het belastingjaar 2010 wordt een riolheffing geheven naar het aantal kubieke meters water dat vanuit het perceel wordt afgevoerd. De riolheffing kent twee grondslagen:

- een vast tarief per perceel;
- een bedrag op basis van het aantal kubieke meters water dat vanuit het perceel direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd.

De raad wordt voorgesteld om de vaste en variabele tarieven voor 2025 aan te passen. De tarieven voor 2025 zijn opgenomen in het overzicht van de tariefontwikkeling 2021-2025 (B) in deze paragraaf. De tarieven stijgen gemiddeld met 5,0%. De stijging van de tarieven is gebaseerd op het GWP 2024-2027.

Kostendekkendheid riolering		Bedragen in €	
Taakveld/omschrijving	Specificatie	Bedrag	%
Lasten			
7.2 Riolering	1. Exploitatie en beheer riolering	-1.897.516	
	2. Heffing en invordering riolheffing	-42.827	
2.1 Verkeer en vervoer	3. Aandeel kosten straatreiniging	-93.338	
5.7 Openbaar groen & (openlucht)recreatie	4. Kosten onderhoud watergangen	-97.500	
6.3 Inkomensregelingen	5. Kwijtschelding riolheffing	-70.000	
Baten (exclusief opbrengsten riolheffing)			
7.2 Riolering	N.v.t.	-	
BTW		-154.819	
Totaal (lasten minus baten)		-2.356.000	100%
Opbrengsten riolheffing (opgenomen in taakveld 7.2 Riolering)		2.356.000	
Saldo en kostendekkendheid		-	100%

Toelichting op de tabel 'kostendekkendheid riolering':

In de tabel zijn de lasten en baten opgenomen, die voor het bepalen van de tarieven van de riolheffing van toepassing zijn. Naast de baten en lasten uit het taakveld '7.2 Riolering' wordt van het taakveld '2.1 Verkeer en vervoer' een bedrag van (afgerond) € 93.000 in de heffing betrokken. Dit betreft 75% van de geraamde lasten van straatreiniging inclusief het veegvuil. Het vegen van de goten beperkt het instromen van vuil in de straatkolken en voorkomt vervuiling van het riolstelsel.

Van het taakveld '5.7 Openbaar groen & (openlucht)recreatie' wordt een bedrag van € 97.500 in de heffing betrokken. Dit betreft de geraamde lasten van het onderhoud van de gemeentelijke watergangen (sloten) inclusief het afvoeren van het slootvuil. Het toerekenen van het onderhoud watergangen aan riolbeheer is reëel vanuit de relatie met de zorgplicht hemelwater. Het functioneren van het hemelwaterriool is gekoppeld aan het functioneren van de watergangen die dienen voor de afvoer van regenwater.

Van het taakveld '6.3 Inkomensregelingen' wordt een bedrag van € 70.000 voor het deel van de kwijtschelding van de riolheffing in de heffing betrokken.

In de lasten van het taakveld '7.2 Riolering' is een toevoeging aan de voorziening 'rioolbeheer' opgenomen van (afgerond) € 990.000. De toevoeging aan de voorziening is gebaseerd op het 'GWP 2024-2027'. Het kostendekkingspercentage van riolering is 100%.

4. Lokale lastendruk

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de lastenontwikkeling van een gezin (meerpersoonshuishouden). De woonlasten bestaan uit drie onderdelen: onroerende-zaakbelasting, afvalstoffen- en rioolheffing. Voor de onroerende-zaakbelasting wordt uitgegaan van een gezin met in eigendom een woning met een getaxeerde waarde voor het jaar 2025 van € 382.000. De waarde van € 382.000 is gebaseerd op de gemiddelde woningwaarde van 2023 van € 367.000 (bron: CBS StatLine 9-2024) gecorrigeerd met een verwachte waardestijging voor 2024 van +4,0%. Voor 2025 is geen prognose van de waardeontwikkeling opgenomen. Bij het opstellen van de programmabegroting is er door de Belasting samenwerking West-Brabant onvoldoende informatie beschikbaar over de waardeontwikkeling. Voor de afvalstoffenheffing wordt voor het jaar 2025 uitgegaan van gemiddeld 13 ledigingen van een 240 liter restafvalcontainer.

Bedragen in €					
Lokale lastendruk	2021	2022	2023	2024	2025 *
Lastenontwikkeling gezin	832,91	839,41	912,80	969,63	994,00

* Berekend als volgt: OZB € 382.000 x 0,1110% + riool € 231,50 + afval vast € 212,25 + afval variabel 13 x € 9,71

De in de tabel gehanteerde WOZ-waarden zijn gebaseerd op de door het CBS gepubliceerde cijfers 'gemiddelde WOZ-waarde van woningen'.

5. Vergelijkend overzicht woonlasten

Om inzicht te hebben in de hoogte van de woonlasten in Woensdrecht zijn in onderstaande tabel de woonlasten van een aantal (buur)gemeenten opgenomen, zij het dat deze betrekking hebben op 2024. De tarieven 2025 van deze gemeenten zijn thans nog niet bekend.

Ter informatie zijn ook de "laagste" en de "hoogste" waarden opgenomen. De cijfers zijn ontleend aan de "Atlas van de lokale lasten 2024" van het COELO. Het begrip 'bruto gemeentelijke woonlasten' is samengesteld uit de OZB voor een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing.

Bedragen in €			
Gemeente	Bruto woonlasten eph 2024	Bruto woonlasten mph 2024	Landelijk rangtelnummer
Rijssen-Holten	645	675	1
Etten-Leur	756	783	12
Tholen	742	832	28
Rucphen	817	894	71
Gemiddelde Noord-Brabant	829	908	
Halderberge	797	920	89
Woensdrecht	833	933	103
Steenbergen	810	938	108
Reimerswaal	776	951	130
Roosendaal	922	957	141
Moerdijk	809	977	169
Gemiddelde Nederland	911	994	
Bergen op Zoom	982	1.030	225
Zundert	1.100	1.245	321
Bloemendaal	1.770	1.988	345

eph = éénpersoonshuishouden

mph = méérpersoonshuishouden met eigen woning

Hieruit blijkt dat Woensdrecht ten opzichte van 2023 in de stand van het landelijk rangnummer is gedaald. Stond Woensdrecht in 2023 op nummer 114 (bruto woonlasten meerpersoonshuishouden € 888), nu staat Woensdrecht op nummer 103 (bruto woonlasten meerpersoonshuishouden € 933). Woensdrecht bevindt zich daarmee net boven het gemiddelde van de provincie Noord-Brabant, echter onder het gemiddelde van Nederland.

6. Hondenbelasting

De tarieven voor 2025 veranderen niet ten opzichte van 2024.

7. Forensenbelasting

De forensenbelasting wordt opgelegd aan natuurlijke personen die geen hoofdverblijf in de gemeente hebben en die meer dan 90 dagen een tweede (gemeubileerde) woning beschikbaar houden voor zichzelf of hun gezin.

Het tarief forensenbelasting 2025 is geïndexeerd met het inflatiepercentage (+3,24%).

Bij de tariefbepaling wordt tevens rekening gehouden met een correctie voor de waardemutatie van de onroerende zaken. De Belasting Samenwerking West-Brabant stelt jaarlijks de nieuwe WOZ-waarden vast voor alle woningen en niet-woningen. Dat gebeurt kort voor het opleggen van de aanslagen, omdat dan voldoende informatie beschikbaar is voor de herwaardering. Het tarief forensenbelasting 2025 dat in deze begroting is opgenomen, is dan ook voorlopig. Het definitieve tarief zal via het voorstel voor de Verordening op de heffing en invordering van forensenbelasting 2025 aan de gemeenteraad worden aangeboden. Het voorlopige tarief zal hierbij alleen nog worden gecorrigeerd voor de waardeontwikkeling. Een stijging van de waarde leidt tot een lager tarief en een daling van de waarde tot een hoger tarief. De totale opbrengst verandert niet.

8. Toeristenbelasting

Toeristenbelasting is een directe belasting die geheven wordt voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen vergoeding - in welke vorm dan ook - door personen die niet als ingezetene met een adres in de basisadministratie personen van de gemeente zijn opgenomen. De belastingplichtige is degene die gelegenheid biedt tot verblijf in hem ter beschikking staande ruimten, dan wel op hem ter beschikking staande terreinen. De belasting wordt geheven naar het aantal overnachtingen. In de Verordening toeristenbelasting is een registratieplicht opgenomen, zodat duidelijk is dat de exploitant de verplichting heeft zorg te dragen voor een registratie van het aantal overnachtingen, tenzij de forfaitaire regeling wordt toegepast.

Tarief

De raad heeft in 2020 besloten het tarief met ingang van het jaar 2020 te verhogen van € 1,00 naar € 1,50 per persoon, per overnachting ongeacht het type verblijf. Het tarief voor 2025 verandert niet ten opzichte van 2024.

9. Marktgeden

De tarieven voor 2025 veranderen niet ten opzichte van 2024.

Baten en lasten van de markten

Bedragen in €

Omschrijving	Begroting 2025	Jaarstukken 2023
Weekmarkt Putte	3.032	1.396
Jaarmarkt Putte	16.869	15.816
Weekmarkt Hoogerheide	2.099	1.404
Totaal baten	22.000	18.615
Totaal lasten*	-58.069	-52.915
Kostendeckingspercentage	37,9%	35,2%

* Bedragen inclusief compensabele BTW.

10. Lijkbezorgingsrechten

De tarieven van de lijkbezorgingsrechten zijn voor 2025 geïndexeerd met het inflatiepercentage (+3,24%).

Bedragen in €

Omschrijving	Begroting 2025	Jaarrekening 2023
Baten (diverse tarieven)	88.838	70.438
Lasten: begraafplaatsen / lijkbezorging*	-109.302	-184.684
Kostendeckingspercentage	81,3%	38,1%

* Bedragen inclusief compensabele BTW.

11. Leges

Naast belastingen heft de gemeente rechten (leges) voor individuele dienstverlening aan haar inwoners. De geraamde opbrengsten uit de leges mag de totale geraamde kosten niet overtreffen. De tarieven voor de leges zijn daarom kostendekkend berekend. Ook dient er rekening gehouden te worden met van rijkswege gestelde maximumtarieven, zoals bijvoorbeeld voor reisdocumenten en rijbewijzen. De gemaximeerde bedragen voor 2025 worden pas in het najaar van 2024 bekendgemaakt. Het voorziene kostendeckingspercentage bij de leges is wettelijk gelimiteerd op 100%.

De legesverordening is naar aard van de dienstverlening ingedeeld in drie hoofdstukken:

- hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening;
- hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet;
- hoofdstuk 3 Dienstverlening waarop de dienstenrichtlijn van toepassing is.

Het komt voor dat bepaalde onderdelen van de legesverordening een hogere opbrengst realiseren dan de daaraan toegerekende kosten, terwijl bij een ander onderdeel geen 100%-kostenverhaal mogelijk blijkt te zijn. Binnen hoofdstuk 1 en 2 is kruissubsidiëring toegestaan, zodat een eventueel dekkingstekort van de ene paragraaf gecompenseerd kan worden door een hoger dekkingspercentage van een andere paragraaf in deze hoofdstukken. Bij hoofdstuk 3 is alleen binnen het hoofdstuk kruissubsidiëring per paragraaf toegestaan. Het streven is een volledige kostendeckking te realiseren en voor zover nodig daartoe kruissubsidiëring toe te passen.

Hierna is een overzicht opgenomen van de geraamde baten en lasten voor 2025 met bijbehorende percentages van de kostendeckking per paragraaf. Binnen hoofdstuk 1 en hoofdstuk 2 wordt kruissubsidiëring tussen de paragrafen toegepast. De mate van kostendeckking blijkt uit het overzicht.

Niet vermelde paragrafen zijn 'gereserveerde' paragrafen. De tarieven voor 2025 zijn gebaseerd op de tarieven 2024 aangepast met een inflatiecorrectie van +3,24% (bron: CBS) met een afronding op 5 eurocent of bij grotere bedragen op hele euro's. In de lasten bevinden zich de directe kosten die verbonden zijn aan de betreffende leges, de loonkosten en de overheadkosten.

Berekening overhead

De overhead dient extracomptabel te worden berekend in de vorm van een opslagpercentage. Voor de toerekening van de overheadkosten aan de kostprijs van rechten en heffingen waarmee kosten in rekening worden gebracht, wordt uitgegaan van een aandeel in de totale overheadkosten ter grootte van de geraamde directe kosten van de economische categorieën 1.1 Salarissen en sociale lasten en 3.5.1 Ingeleend personeel die worden besteed aan de desbetreffende diensten, rechten en heffingen, gedeeld door de totale geraamde directe kosten van de economische categorieën 1.1 Salarissen en sociale lasten en 3.5.1 Ingeleend personeel. Het opslagpercentage overhead op de personeelskosten voor 2025 bedraagt hiermee 73%.

Kostendekking

Binnen het hoofdstuk Algemene dienstverlening is sprake van een geraamde kostendekking van 76%. Het belangrijkste aandeel binnen deze titel zijn de reisdocumenten, ID-kaarten en rijbewijzen. De tarieven voor deze documenten zijn wettelijk gelimiteerd en deze zijn voor 2025 nog niet allemaal bekendgemaakt door het Rijk.

Binnen het hoofdstuk Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet voor het begrotingsjaar 2025 is er sprake van een kostendekking van 109%. De belangrijkste baten binnen deze titel zijn de leges voor de omgevingsvergunningen en de leges voor de procedures Ruimtelijke Ordening. Het verloop van het aantal vergunningen en de leges (op basis van de bouwsom) fluctueren jaarlijks. Momenteel is er sprake van onzekerheid over het economisch perspectief, zoals hoge bouwkosten, schaarse bouwmaterialen, inflatie en stikstofcrisis.

Binnen hoofdstuk dienstverlening waarop de dienstenrichtlijn van toepassing is, is de kostendekking 45%. Binnen deze hoofdstuk vallen de diverse APV-vergunningen en vergunningen op basis van de Alcoholwet.

Onderwerp legesverordening	Directe kosten	Loon-kosten	Overhead	Totale kosten	Opbrengst	Kosten-dekkendheid
Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening						
Paragraaf 1.1 Burgerlijke stand	2.665	17.467	12.648	32.780	32.154	98%
Paragraaf 1.2 Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	130.030	100.239	72.587	302.856	244.804	81%
Paragraaf 1.3 Rijbewijzen	32.187	72.267	52.331	156.785	105.968	68%
Paragraaf 1.4 Verstrekkingen ihkv de basisregistratie persoonsgegevens	0	7.090	5.134	12.224	8.402	69%
Paragraaf 1.6 Vastgoedinformatie	5	29	21	55	55	100%
Paragraaf 1.7 Overige publiekszaken	4.062	4.034	2.922	11.018	5.390	49%
Paragraaf 1.8 Gemeentearchief	0	524	379	903	475	53%
Paragraaf 1.9 Bijzondere wetten	14.601	35.156	25.458	75.215	50.713	67%
Paragraaf 1.10 Diversen	0	1.254	908	2.162	1.686	78%
Totaal hoofdstuk 1	183.550	238.060	172.388	593.998	449.647	76%
Hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet						
Paragraaf 2.2 Voorfase	3.153	24.111	15.415	42.679	42.313	99%
Paragraaf 2.3 tm 2.13 Bouwactiviteiten en samenhangende activiteiten	44.455	399.151	255.195	698.801	765.925	110%
Totaal hoofdstuk 2	47.068	402.446	291.426	740.940	808.238	109%
Hoofdstuk 3 Dienstverlening waarop de dienstenrichtlijn van toepassing is						
Paragraaf 3.1 Horeca	0	9.901	7.170	17.071	11.778	69%
Paragraaf 3.2 Seksbedrijven						-
Paragraaf 3.3 Winkeltijdenwet						-
Paragraaf 3.4 Organiseren evenement of markt	0	7.544	5.463	13.007	1.068	8%
Paragraaf 3.5 Standplaatsen	0	1.886	1.366	3.252	2.262	70%
Paragraaf 3.6 Huisvestingswet 2014						-
Totaal hoofdstuk 3	0	19.331	13.999	33.330	15.108	45%
Totalen verordening	230.618	659.837	477.813	1.368.268	1.272.993	93%

12. Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente heeft de mogelijkheid om opgelegde aanslagen voor gemeentelijke belastingen kwijt te schelden indien een belastingplichtige niet in staat is een aanslag geheel of gedeeltelijk te betalen. In de Gemeentewet, de Invorderingswet 1990 en de Uitvoeringsregeling invorderingswet 1990 is het juridisch kader voor de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen opgenomen. In de Regeling kwijtschelding gemeentelijke belastingen heeft de gemeenteraad nadere regels vastgesteld voor de kosten van bestaan en de wijze waarop het vermogen in aanmerking wordt genomen. Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen wordt verzorgd door de Belastingssamenwerking West-Brabant.

Kwijtschelding kan alleen worden verleend voor (een deel van) de afvalstoffen- en rioolheffing. Het kwijtscheldingsbudget bedraagt voor 2025 € 155.000. Dit bedrag is opgebouwd uit € 85.000 kwijtschelding voor afvalstoffenheffing en € 70.000 kwijtschelding voor rioolheffing.

Paragraaf 3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

In deze paragraaf worden onze belangrijkste veelal strategische risico's beschreven en gekwantificeerd en worden onze maatregelen qua beheersing van deze risico's toegelicht. Daarmee brengen we de relevante risico's periodiek in beeld.

Acceptabele risico's voor onze gemeente zijn risico's, die onvermijdelijk zijn om de doelstellingen te realiseren, die de raad heeft vastgesteld en die niet zijn af te dekken door het treffen van beheersmaatregelen, zoals het afsluiten van verzekeringen en aanpassen van processtappen.

Risicomethodiek

De kwantificering van een risico wordt bepaald door de waarschijnlijkheid van optreden (= kans) en de financiële gevolgen (= impact) te vermenigvuldigen. De inschatting van de kans is verdeeld over vijf categorieën, van zeer klein tot zeer groot. De inschatting van de impact is verdeeld over vijf categorieën, van zeer laag tot zeer hoog.

In de navolgende risicomatrix zijn de risico's met een (geraamde) financiële omvang ingedeeld naar kans en impact. De letters in deze tabel verwijzen naar de risico's, die onderstaand nader tekstueel toegelicht worden.

Kans	Impact				
	< € 100.000	€ 100.000 - € 500.000	€ 500.000 - € 1.000.000	€ 1.000.000 - € 2.000.000	> € 2.000.000
Zeer groot (> 75%)			B		
Groot (51% - 75%)					
Gemiddeld (26% - 50%)		H, I, K			A
Klein (6% - 25%)		C			D, E, F, G
Zeer klein (t/m 5%)					J

Status en ontwikkeling van de belangrijkste risico's

De belangrijke voorzienbare strategische risico's voor onze gemeente zijn geïnventariseerd. Het merendeel van deze risico's is van structurele aard. Per risico worden ook de huidige beheersmaatregelen aangegeven.

Macro-economische ontwikkelingen

De wereldwijde economische ontwikkelingen worden gedomineerd door thema's als globalisering, maatregelen om eigen markt te beschermen, de opkomst van China en de oorlogsdreiging als gevolg van wereldwijde conflicten. Met name in 2022 en 2023 is de inflatie opgelopen tot historisch hoge niveaus, gedreven door energie-, voedselprijzen en grondstoffen schaarste. Medio 2024 is de inflatie weer op een 'normaal' niveau van rond de 3% teruggekeerd.

Ingrepen van de ECB door verhoging van de rente en de terugval van de wereldhandel hebben geleid tot het krappere worden van de financiële condities en tot afkoeling van de economie. De wereldwijde macro-economische vooruitzichten zijn verslechterd en de zorgen over een recessie blijven bestaan.

Voor ons land is met name de verslechterde Duitse economie van direct belang. Deze ontwikkelingen leiden voor ons als gemeente tot risico's op prijsstijgingen in exploitatie- en investeringsuitgaven. Ook inwoners, organisaties en ondernemingen ondervinden daarvan de gevolgen. Zolang er door de nieuw regering geen financiële duidelijkheid is gegeven blijven de ontwikkelingen in wet- en regelgeving op Nederlands niveau zorgen voor risico's op gemeentelijke niveau.

Het begrotingstekort van de Nederlandse overheid loopt de komende jaren snel op en stijgt naar verwachting richting de EU-grens van 3%. Dit zal leiden tot omvangrijke bezuinigingen, die enerzijds gemeenten direct kunnen raken als gevolg van wijziging van het gemeentefonds, maar die anderzijds ook invloed kan hebben op een aantal beleidsgebieden van gemeenten.

A. Wet- en regelgeving, omgevingswet en stikstofbeleid overheid

Europese en nationale wet- en regelgeving kan gevolgen hebben voor gemeentelijke organisaties. De daaraan gerelateerde kostenstijgingen leiden niet automatisch tot extra overheidscompensatie en zijn omgeven met risico's qua concrete invulling. Potentieel ingrijpende gevolgen voor onze taken, rollen en inkomsten heeft de invoering van de Omgevingswet en het daarbij horende nieuw te realiseren integrale omgevingsplan. Vooral het opstellen van het omgevingsplan zal tijd, capaciteit en financiële middelen vragen. De hoogte van de benodigde middelen is vooralsnog niet te kwantificeren. Er dient rekening te worden gehouden met het feit dat de rijksbijdrage niet volledig toereikend zal zijn.

Risico's, die we hierbij lopen zijn dat de gevolgen voor planvorming, vergunningverlening en voor de inkomsten uit leges onvoldoende bekend zijn en dossiervorming nog niet compleet is.

We zijn bezig met de invoering, volgen de ontwikkelingen nauwgezet en waar nodig vindt bijsturing plaats.

De Wet stikstofreductie en natuurverbetering regelt de resultaatsverplichtingen voor de stikstofreductie. De gevolgen voor onze gemeente zijn onzeker, maar potentieel omvangrijk. Verwacht mag worden, dat het stikstofplan nadelige invloed heeft op onze ambities en bouwplannen en zal leiden tot uitstel of zelfs afstel van bouwplannen. De ontwikkelingen en de mogelijke gevolgen voor onze (lopende) projecten worden nauwgezet gevolgd.

B. Instandhouding en (ver)nieuwbouw van gemeentelijke infrastructuur

Gemeentelijke beleid- en beheerplannen zoals voor gebouwenbeheer, openbare verlichting, wegen, materieel, speelvoorzieningen, Groene agenda en gemeentelijk waterprogramma worden in de komende jaren geactualiseerd. Het risico blijft reëel aanwezig, dat continuering van het huidige conditieniveau van onze bestaande en nieuwe infrastructuur leidt tot stijgende beheerskosten, met name door de gestegen grondstofprijzen en transportkosten. Ofschoon vanaf 2024 sprake lijkt te zijn van het niet verder doorzetten van de tariefstijgingen zijn stijgingen van onze kosten met meer dan 20% ten opzichte van onze huidige beheerskosten realistisch.

Beheersing vindt plaats aan de hand van bestuurlijke besluitvorming. Het uitgangspunt, dat beleid wordt ontwikkeld binnen de financiële kaders, lijkt vanwege de huidige economische ontwikkelingen lastig haalbaar.

Naast de gestegen uitgaven aan onderhoud en beheer is een risico gelegen in de uitvoering van ons verbouw en nieuwbouw van onze gemeentelijke infrastructuur, met name in de uitvoering van onze onderwijshuisvesting en reguliere vervangingsinvesteringen.

Beheersing vindt plaats in de bestuurlijke besluitvorming en het overleg met onderwijsbesturen, waarin ambitieniveaus bijgesteld kunnen worden. Het uitgangspunt, dat geactualiseerd beleid wordt ontwikkeld binnen de bestaande financiële kaders, lijkt lastig realiseerbaar.

C. Afvalinzameling & -verwerking

De afvalbegroting is grotendeels afhankelijk van moeilijk beïnvloedbare factoren zoals het

scheidingsgedrag van inwoners, marktwerking van verwerkingstarieven, prijzen voor de inname van waardevolle recyclebare producten en de invoering van belastingen zoals verbrandingsbelasting op restafval.

Vaste kosten zijn afgelopen jaren hard gestegen. De grootste kostenposten zijn hoge exploitatiekosten van de milieustraat en de stijging van verwerkingstarieven. Beter scheiden van afval heeft nog niet geleid tot daling van de kosten van Saver.

Gemeente Woensdrecht heeft het vaste tarief verhoogd om kostendekking na te streven. Het variabele tarief is verhoogd om het beter scheiden van afval te stimuleren.

Het risico bestaat dat het tekort op de afvalinzameling en verwerking niet (volledig) door maatregelen en door verhoging van de tarieven kan worden gecompenseerd.

D. Business Park Aviolanda

Het marktrisico dat onze gemeente in deze publiek-private samenwerking loopt, hangt samen met onze rol als aandeelhouder en als verschafter van leningen. Met gemeentelijke financiering door met name kapitaalbreng en investeringen voor de uitvoering van de Human Capital agenda als onderdeel van de uitvoering van het Ondernemingsplan 2024-2028 is geen rekening gehouden. De belangrijkste beheersmaatregelen zijn enerzijds onze betrokkenheid als aandeelhouder in de besluitvorming over belangrijke projecten en anderzijds dat additionele financiering pas zal worden verstrekt na instemming door de raad.

E. Participatiewet en minimabeleid

Door hiaten in landelijke wet- en regelgeving, moet er vanuit gemeenten soms bijgestuurd worden. Dit kan onvoorziene uitgaven als gevolg hebben.

Het ministerie stelt jaarlijks het BUIG-budget alsmede de toepasselijke verdeelsleutel vast. Een risico waar we rekening mee moeten houden, is gelegen in de fluctuaties van ons klantenbestand bij de Intergemeentelijke Sociale Dienst Brabantse Wal (ISD). Een toename van klanten kan leiden tot extra uitgaven ten laste van het BUIG-budget. Een factor die fluctuaties kan veroorzaken, is onder andere de taakstelling voor het aantal statushouders, omdat de meeste statushouders zijn aangewezen op de bijstand.

Het doel van ontwikkeltrajecten is om meer mensen, waaronder mensen met een arbeidsbeperking, aan het werk te krijgen. Het risico dat hierin is gelegen, is dat door het aanbieden van meer ontwikkeltrajecten in de ketensamenwerking de kosten stijgen. Deze uitgaven komen ten laste van het participatiebudget.

De risico's voor een overschrijding op de bijzondere bijstand, liggen met name in het verstrekken van inrichtingskrediet en bewindvoering. Een overschrijding kan komen door factoren zoals taakstelling van het aantal statushouders en de hoge kosten omtrent bewindvoering.

De beheersmaatregelen zijn het nauwlettend in de gaten houden van ontwikkelingen.

F. Uitvoering Jeugdzorg

In de jeugdhulpregio West-Brabant West maken we ons zorgen over het gemeentelijk budget voor jeugdhulp en zien we een disbalans tussen kwalitatief goede zorg beschikbaar hebben en het betaalbaar houden van deze zorg. Risico's betreffende jeugdzorg zijn het langer in zorg zijn van jeugdigen, toename van complexere zorgproblematiek, kleinschaligheid en de niet volledig invloed op de doorverwijzing naar duurdere zorgvormen. Het risico op overschrijding van de financiële middelen is nog steeds aanwezig en zal gezien de lastige voorspelbaarheid en het korten op het jeugdbudget groter worden.

Met het akkoord van de Hervormingsagenda Jeugd wordt geprobeerd jeugdzorg beschikbaar en betaalbaar te houden. Anderzijds heeft het Rijk gemeenten toegezegd dat de maatregelen uit de Hervormingsagenda gaan leiden tot een lastenverlaging in deze jaren. Daarom heeft het Rijk hierop voorgesorteerd door de uitkering via het gemeentefonds voor deze jaren te verlagen. Om deze verlaging budgetneutraal te kunnen opvangen in onze begroting zal het Rijk deze belofte derhalve waar moeten maken zodat er ook daadwerkelijk minder kosten voor gemeenten zijn in deze jaren.

De gewenste bezuinigingen die men hierdoor verwacht zijn onzeker en de huidige inschatting is dan ook dat deze besparingsbelofte niet of slechts deels gerealiseerd kan worden.

Ontwikkelingen worden gevolgd en uitgaven worden gemonitord, waarbij ook de financiële positie van jeugdhulpaanbieders wordt gevolgd. Door het maken van afspraken over de wijze van jaarlijkse indexering en door tussentijdse aanpassing van de benodigde budgetten in de planning & control cyclus wordt het risico op forse kostenstijgingen beperkt.

G. Uitvoering Wmo

Het aantal aanvragen voor ondersteuning (maatwerkvoorzieningen) op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) is al diverse jaren aan het stijgen. Naar verwachting blijft dit de komende jaren ook het geval, waarbij het mogelijk is dat de mate van deze stijging zal afvlakken. De toenemende vraag naar maatwerkvoorzieningen is inherent aan de hoge mate van vergrijzing binnen onze gemeente. Tegelijkertijd heeft de Wmo 2015 als doel dat inwoners langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen, waardoor inwoners vaker én langer beroep doen op Wmo maatwerkvoorzieningen. Het beschikbare zorgpersoneel is echter niet toereikend voor de toenemende zorgvraag. Dit probleem speelt landelijk

Daarnaast hebben ontwikkelingen en personeelsschaarste binnen aanpalende wetgevingen, zoals de Zorgverzekeringswet (Zvw) en de Wet langdurig zorg (Wlz), indirect een effect op het beroep op de maatwerkvoorzieningen Wmo en de complexiteit van hulpvragen, bijvoorbeeld ten gevolge van de wachtlijsten behandeling GGZ.

Gemeenten zijn verplicht reële tarieven te bieden conform de AMVB 'reële kostprijs'. Actuele ontwikkelingen, zoals inflatie en stijging in loonkosten, zorgen voor verhoging van deze kostprijs. De stijging in volume en in prijs kan ertoe leiden, dat bestaande budgetten niet toereikend zullen zijn. Dit geldt niet alleen voor huishoudelijke ondersteuning (HO) en begeleiding (BG), maar ook voor woonvoorzieningen, vervoer en hulpmiddelen.

Doordat de eigen bijdrage sinds 2019 niet langer inkomensafhankelijk is als gevolg van landelijke wet- en regelgeving (het abonnementstarief), zorgt dit tevens voor een toename op de Wmo voorziening HO. Op dit moment ligt een wetsvoorstel voor, waarmee de eigen bijdrage voor huishoudelijke ondersteuning mogelijk weer inkomensafhankelijk wordt, maar enkel boven het inkomen van 185% van het sociaal minimum. Het Rijk geeft aan dat de voorgenomen ingangsdatum is uitgesteld naar 1 januari 2026.

De gebruikers van HO voorzieningen in onze gemeente zijn grotendeels (voor 88%) 65 jaar of ouder. Indien het wetsvoorstel ongewijzigd wordt doorgevoerd in 2026, is de verwachting dat het aantal aanvragen voor Huishoudelijke Ondersteuning niet zal dalen.

H. Beschermd Wonen

Op dit moment vindt de doordecentralisatie van Beschermd Wonen plaats. De transitie 'van beschermd wonen naar een beschermd thuis' heeft als doel dat inwoners met psychische problemen in plaats van te verhuizen naar een instelling, thuis kunnen blijven wonen met ambulante ondersteuning. Twee belangrijke instrumenten daarvoor zijn invoering van het woonplaatsbeginsel en een nieuw verdeelmodel voor de financiële middelen voor gemeenten voor beschermd wonen. Deze zorgen ervoor dat elke gemeente voortaan verantwoordelijk is voor de ondersteuning van de eigen inwoners, en dat elke gemeente ook passende middelen ontvangt om te zorgen voor beschermd thuis en beschermd wonen voor haar inwoners.

De voorgenomen invoeringsdatum van beide maatregelen was 1 januari 2024, echter beoogt het Rijk als nieuwe streefdatum voor de invoering 1 januari 2026. Het blijft hierdoor langer onduidelijk welke middelen we als lokale gemeente van het Rijk ontvangen wanneer het nieuwe verdeelmodel zal worden ingevoerd.

I. Fluctuaties in het gemeentefonds vanaf 2026

De herijking van het gemeentefonds, waarbij de rijksoverheid rekening houdt met de vastgestelde knelpunten in de verdeling van de middelen in het sociaal domein, is ingegaan vanaf 2023. De discussie tussen VNG en het ministerie duurt voort inzake de uitvoering van het advies van de Raad van Openbaar Bestuur. In de komende jaren zal blijken of de positieve gevolgen van deze herijking voor onze gemeente voortduren.

J. Gemeentegaranties cultuur, sport, zorg en onderwijshuisvesting

Onze gemeente staat garant voor enkele lokale verenigingen en instellingen. Het risico is hierbij aanwezig dat deze organisaties niet meer aan hun financiële verplichtingen kunnen voldoen en dat onze garantstelling door banken wordt aangesproken. Vanaf 2023 staat onze gemeente meerjarig garant voor de financiering van bouw en exploitatie van het Integrale Kind Centrum (IKC) in Woensdrecht.

Onze gemeente heeft een beleidslijn met betrekking tot het afgeven van garantstellingen. Door het volgen van de financiële positie van de betreffende organisaties kan ons risico beperkt blijven. Waarborgen zijn door ons verkregen via het eigendom van het IKC en door de afspraken met de Stichting Gebouwbeheer Woensdrecht, die het IKC bouwt en beheert.

K. Informatieveiligheid, privacy en dienstverlening

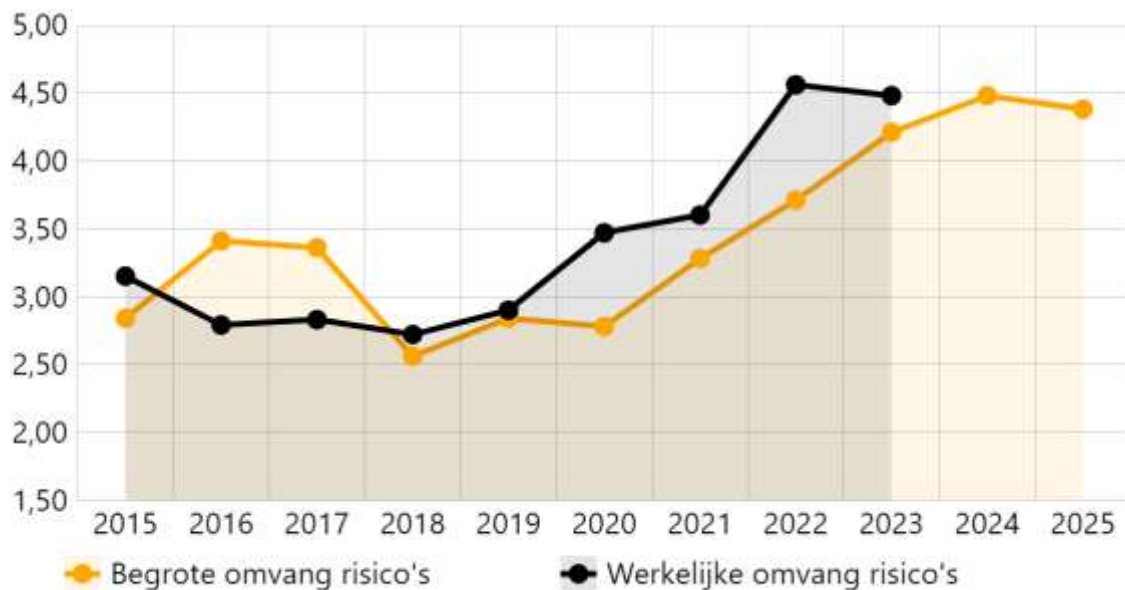
Het budget voor de IT dienstverlening is in de afgelopen jaren verhoogd. Wettelijke eisen op het gebied van informatieveiligheid, privacy en dienstverlening veranderen regelmatig. Keuzemogelijkheden om al dan niet tot aanschaf over te gaan hebben we nauwelijks. Het risico bestaat, dat we voor de beveiliging van onze systemen en data in toenemende mate extra beschermende maatregelen zullen gaan moeten nemen. Leveranciers van systemen voeren prijsstijgingen door. Dit brengt voor Woensdrecht structurele extra kosten met zich mee. Tevens zullen investeringen moeten worden gedaan in informatiebeveiliging, in het op afstand aansturen van nieuwe devices, (zoals smartphones) en in bewustwording.

Ten opzichte van de risicoparaagraaf in de begroting 2024 zijn in deze begroting de risico's ten aanzien van verbonden partijen en van grondexploitaties niet meer opgenomen. Reden is onze inschatting dat deze risico's voor onze gemeente momenteel beperkt zijn.

In onderstaande tabel zijn de financieel belangrijkste risico's benoemd met een omvang van meer dan € 400.000, alsmede de som van de kleinere risico's.

Omvang risico's > € 300.000	Begroting 2025
WMO	€ 850.000
Aviolanda	€ 590.000
Jeugdzorg	€ 670.000
Participatiewet en minimebeleid	€ 510.000
Infrastructuur - beheer en (ver)nieuwbouw	€ 595.000
Wet- en regelgeving	€ 744.000
Som van de overige risico's	€ 436.000
Totaal geraamde risico's Programmabegroting 2025	€ 4.395.000

Verloop omvang kwantificeerbare risico's Gemeente Woensdrecht

Niet kwantificeerbare risico's

Niet alle risico's hebben directe financiële gevolgen. Op risico's zonder (duidelijke) financiële gevolgen, maar met grote niet-financiële gevolgen, dient onze gemeentelijke organisatie eveneens te sturen.

Uitvoering nationaal klimaatakkoord

Binnen de afspraken van het klimaatakkoord committeren gemeenten zich aan de afspraken op het gebied van o.a. de energie transitie, klimaat adaptatie en de circulaire economie. Ambities worden uitgewerkt in concrete projecten zoals van zon- en windparken, gemeentelijke warmtevisies, energiebesparingsprojecten en regionale energie strategieën.

Krapte arbeidsmarkt

De huidige krapte op de arbeidsmarkt betekent ook een risico voor onze gemeentelijke organisatie.

Ter informatie. Het risico dat de gemeente Moerdijk en de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant door de omliggende bedrijven van Chemie-Pack in Moerdijk verantwoordelijk gehouden worden voor de schade van de brand in 2011 is inmiddels ingeschat op nagenoeg nihil.

Inventarisatie weerstandscapaciteit

Ons weerstandsvermogen bestaat uit de algemene reserve, waarop de onttrekkingen voor investeringsuitgaven en exploitatie-uitgaven voor de begrotingsperiode in mindering worden gebracht en waaraan de post onvoorzien en de onbenutte belastingcapaciteit worden toegevoegd. De onbenutte belastingcapaciteit bestaat uit de extra structurele middelen, die gegenereerd kunnen worden door de tarieven van gemeentelijke heffingen te verhogen. In het weerstandsvermogen zijn geen stille reserves en geen bestemmingsreserves opgenomen.

Weerstandscapaciteit

Het voor 2025 geraamde weerstandsvermogen bedraagt € 16.342.860. Dit bedrag is opgebouwd uit het geraamde saldo van de algemene reserve per 31 december 2025, de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien, waarop exploitatie-uitgaven en investeringsuitgaven in mindering zijn gebracht. De omvang van het beschikbare weerstandsvermogen is als volgt begroot:

Weerstandvermogen	Begroting 2025
Raming stand van Algemene reserve 01-01-2025	€ 16.557.860
minus: mutaties investeringsuitgaven en exploitatie-uitgaven en vorming bestemmingsreserve Leefomgeving	€ - 750.000
plus: onbenutte belastingcapaciteit en post onvoorzien	€ 535.000
Totale weerstandsvermogen 31-12-2025	€ 16.342.860

Verloop omvang weerstandsvermogen Gemeente Woensdrecht

Weerstandratio

De weerstandratio geeft aan in welke mate het totaal aan geraamde risico's gedekt wordt door het geraamde weerstandsvermogen. Per eind 2025 wordt een weerstandratio voorzien van 3,7.

Weerstandratio	Beoordeling
groter dan 2.0	Uitstekend
1,4 tot 2.0	Ruim Voldoende
1.0 tot 1.4	Voldoende
0.8 tot 1.0	Matig
0.6 tot 0.8	Onvoldoende
Kleiner dan 0.6	Ruim Onvoldoende

Ontwikkeling kengetallen

Navolgende financiële kengetallen geven inzicht in onze financiële positie. Door de Commissie BBV is de keuze gemaakt om geen normen op te leggen voor de kengetallen. De ontwikkeling van een kengetal is een weerspiegeling van het gevoerde beleid. Hierin kunnen bewuste keuzes zijn gemaakt. Het gaat met name om de onderlinge samenhang van de kengetallen en de uitleg erbij.

Kengetallen	Jaarstukken	Begroting		Meerjarenplanning		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Netto schuldquote	-6,12%	18,5%	12,3%	12,2%	11,9%	14,7%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-11,0%	13,5%	7,2%	6,9%	6,5%	9,3%
Solvabiliteitsratio	48,1%	42,4%	53,7%	53,0%	52,8%	51,4%
Grondexploitatie	-1,4%	2,7%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%
Structurele exploitatieruimte	8,32%	2,6%	0,2%	-3,8%	-1,4%	-1,3%
Belastingcapaciteit	96,7%	101,7%	100,0%	100,4%	100,9%	101,3%

Beoordeling van de kengetallen in relatie tot de financiële positie

Beoordeling van de door gemeente Woensdrecht voor 2025 geraamde waarden vindt plaats aan de hand van de grenzen zoals die door de provincie Noord-Brabant zijn gedefinieerd.

De meerjarige financiële risicopositie van onze gemeente is te typeren als minst risicovol. Balansratio's over (omvang van) schuldquotes en solvabiliteit geven aan dat onze gemeente voldoende in staat is om aan onze financieringsverplichtingen te voldoen en dat we over voldoende financieel buffervermogen beschikken. De schuldquote zal naar verwachting in de periode 2025 t/m 2028 in beperkte mate toe gaan nemen.

Ter toelichting op de ratio's die de vermogenspositie weergeven, zijn met name de volgende balanswaarden per eind 2025 van belang: de ramingen leiden tot een balanstotaal van € 68 miljoen, een eigen vermogen van € 36 miljoen en een totaal aan langlopende leningen van € 5 miljoen.

Netto schuldquote & netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Een waarde van minder dan 90% wordt beschouwd als zijnde minst risicovol.

Onze gemeentelijke schuldquote-waarden stijgen naar verwachting in 2025 en de jaren erna maar zitten nog ruim onder de grenswaarde.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin we in staat zijn aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Een waarde van meer dan 50% is volgens het toezichtkader het minst risicovol; een waarde van minder dan 20% het meest risicovol.

Al in 2025 verwachten we een waarde van meer dan 50% te realiseren en die de jaren erna ook te blijven behouden. Samen met de lage schuldquote geeft dit onze sterke financiële positie weer.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting/jaarrekening en uitgedrukt in een percentage.

Volgens het toezichtkader is een waarde van minder dan 20% het minst risicovol. Daaraan voldoen we naar verwachting in 2025 in ruime mate.

Structurele exploitatieruimte

Beoordeling welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Een waarde van minder dan 0% wordt gekwalificeerd als meest risicovol. Naar verwachting realiseren we over 2025 nog een positieve waarde, maar zakken we vanaf 2026 vanwege de geraamde negatieve exploitatieresultaten net iets onder de 0%-grens.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is: Woonlasten meerpersoonshuishouden in het begrotingsjaar ten opzichte van het landelijk gemiddelde in het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar.

In 2025 verwachten we een stijging van dit kengetal naar 100% waarmee we dus op het landelijke gemiddelde uit komen..

Paragraaf 4 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Deze paragraaf geeft inzicht in het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties met betrekking tot de grotere kapitaalgoederen van de gemeente Woensdrecht.

Woensdrecht bezit een groot aantal collectieve eigendommen in de buitenruimte (zoals wegen, riolering, water, groen, openbare verlichting, gebouwen en speelvoorzieningen). Het onderhoud van deze eigendommen is van groot belang met het oog op het goed functioneren van de samenleving, de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, de veiligheid en een optimaal gebruik van de openbare ruimte. Onderhoud is nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen. Onderstaande tabel geeft een weergave van de opbouw.

Exploitatie Beheer en onderhoud openbaar gebied

Bedragen in €	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten					
62100000 Wegen, straten en pleinen	29.777	29.777	29.777	29.777	29.777
62110100 Verkeersborden, bewegwijzering, straatnaamborden	1.779	1.931	1.931	1.931	1.931
65600000 Openbaar groen	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Totaal Baten	32.556	32.708	32.708	32.708	32.708
Lasten					
62100000 Wegen, straten en pleinen	-2.454.970	-2.304.473	-2.308.011	-2.302.312	-2.255.195
62101000 Exploitatie openbare verlichting	-495.949	-497.108	-497.256	-497.813	-497.602
62110200 Wegmarkeringen	-19.304	-19.168	-19.177	-19.233	-19.215
67220000 Exploitatie en beheer riolering	-1.780.708	-1.897.516	-1.892.792	-1.897.515	-1.897.515
62102000 Zoutopslag Korteven (gladheidsbestrijding) acc.	-42.890	-40.921	-42.584	-42.567	-42.526
62110100 Verkeersborden, bewegwijzering, straatnaamborden	-88.676	-62.631	-62.661	-62.846	-62.785
62400000 Onderhoud watergangen	-130.029	-123.353	-132.035	-140.941	-140.803
65600000 Openbaar groen	-1.139.407	-1.148.379	-1.148.969	-1.026.393	-1.025.396
65800000 Speelvoorzieningen	-272.064	-102.275	-80.317	-114.873	-79.549
Totaal Lasten	-6.423.997	-6.195.824	-6.183.802	-6.104.493	-6.020.586
Totaal	-6.391.441	-6.163.116	-6.151.094	-6.071.785	-5.987.878

Wegen

In het najaar van 2023 is het nieuwe Wegenbeleidsplan 2024-2027 vastgesteld door de Raad. In het plan zijn de onderhoudsbudgetten en de kwaliteit van de wegen voor de komende jaren vastgelegd. We streven naar een goed onderhouden wegennet binnen de gemeente. Dit doen we door periodiek groot en klein onderhoud uit te voeren aan de wegen, fietspaden en trottoirs. Bij groot onderhoud wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij rioolonderhoud en worden, waar mogelijk, klimaat adaptieve maatregelen doorgevoerd zoals het terugbrengen van de hoeveelheid verharding of gebruik van waterdoorlatend materiaal.

Riolering

Eind 2023 is het Gemeentelijke Waterplan vastgesteld als opvolger van het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP). Voor de komende planperiode is voorzien in budget voor de uitvoering van een aantal

projecten om de doelen uit het plan vorm te geven. Op basis van relevantie en doelmatigheid zullen besluiten worden genomen over concrete onderhouds-uitvoeringsprojecten.

Naast de reguliere (onderhouds)werkzaamheden zijn er ontwikkelingen op het gebied van waterbeheer waarbij wij samenwerken binnen de Waterkring West. Er wordt met het waterschap, waterbedrijven en zes regiogemeenten onder andere gewerkt aan afstemming over riooltechnische en waterhuishoudkundige inzichten en uitgangspunten en de opgave m.b.t. klimaatadaptatie. Deze projecten zijn meerjarig. De belangrijkste doelstelling is het bevorderen van de samenwerking tussen de partners in het waterbeheer met als oogmerk zowel het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening aan inwoners en bedrijven, alsook vermindering van de kwetsbaarheid bij de partners tegen de maatschappelijk laagste kosten.

Openbare verlichting

In oktober 2023 is het beleidsplan Openbare Verlichting 2024-2027 vastgesteld door de Raad. Op het moment van vaststelling van het beleid hadden we in totaal 5.331 lichtmasten in beheer en onderhoud. In het beleidsplan zijn de kosten voor beheer, renovatie en onderhoud geactualiseerd zodat we in de aankomende vier jaar verder kunnen met het vervangen en moderniseren van het verlichtingsareaal.

Groen

Het onderhouden en renoveren van de openbare groenvoorzieningen binnen en buiten de bebouwde kom gebeurt volgens de Groene Agenda 2021-2025 en is afgestemd op andere beheerplannen. Het gehanteerde onderhoudsniveau is: in centra niveau A, in wijken niveau B en op industriegebieden niveau C.

De Groene Agenda bestaat uit drie hoofdonderdelen: de groenvisie, het groenbeleid en het bomenbeleid. De Groene Agenda streeft naar een kwalitatieve voortzetting in de breedte van het gemeentelijk groenbeleid, samen met inwoners en met speciale aandacht voor de speerpunten biodiversiteit, duurzaamheid en klimaatbestendigheid.

Gebouwen

De kosten van het periodieke onderhoud worden opgenomen in een meerjarenonderhoudsplan (MJOP), waarin gemiddeld per jaar de benodigde bedragen zijn berekend. Dit gemiddelde wordt elk jaar in een voorziening gestort en de jaarlijkse benodigde bedragen aan de voorziening onttrokken. Hierdoor wordt al het noodzakelijke onderhoud aan het gemeentelijk vastgoed in financiële zin afgedekt. Uiteraard moet regelmatig een herijking plaatsvinden. In 2021 is het huidige geldende MJOP-gebouwenbeheer 2022-2025 vastgesteld door de gemeenteraad van Woensdrecht waarin de conditieniveaus voor het gemeentelijk vastgoed zijn bepaald.

Afval

Na alle maatregelen die in de afgelopen jaren zijn ingezet zien we het scheidingsgedrag de laatste jaren stagneren. Vanwege deze stagnatie zijn nieuwe impulsen noodzakelijk om de doelstelling van maximaal 100 kg/inwoner restafval te kunnen blijven nastreven.

De kosten voor het ophalen van afval en de verwerking ervan zullen de komende jaren stijgen en ons streven blijft erop gericht om de afvalverwerking kostendekkend te laten zijn en vast te houden aan het principe dat "de gebruiker betaalt". Minder restafval door beter scheiden is goed voor het milieu,

terwijl daarmee de kostenstijging voor onze inwoners binnen de perken kan worden gehouden. Nieuwe inzamelingssystemen, zoals omgekeerd inzamelen, zijn nu niet aan de orde. Wel verkent de gemeente manieren om de huidige afvalinzameling te verbeteren en hergebruik van grondstoffen te stimuleren via bijvoorbeeld de realisatie van een grondstoffencentrum.

Speelvoorzieningen

Het huidige beleid en beheerplan speelvoorzieningen loopt in 2024 af. Een nieuw beleid en beheerplan is in voorbereiding.

Paragraaf 5 Financiering

Algemeen

Met deze paragraaf wordt invulling gegeven aan de verplichting uit de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) om verantwoording af te leggen over het beheer van onze financiële middelen. De kaders van het beheer zijn vastgelegd in het door het college vastgestelde treasury statuut. In deze paragraaf is weergegeven hoe het beheer van onze financiële middelen in 2025 wordt vormgegeven.

Beleidsvoornemens/Realisatie

Het doel is te komen tot een verantwoord financieel beheer, dat gekenmerkt wordt door het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Deze risico's zijn hieronder weergegeven.

1. Renteontwikkeling

Een visie omtrent de renteontwikkeling van de korte- en de lange termijn rente is een voorwaarde om de treasury functie te kunnen uitoefenen. Onze rentevisie is gebaseerd op de verwachtingen van diverse financiële instellingen.

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft midden 2024 de rente verlaagd om de afzwakking van de economische groei en inflatie te bestrijden. De verwachting is dat de rentetarieven in 2025 nog verder verlaagd worden. Als gevolg hiervan is de verwachting dat de kapitaalmarktrente het komende jaar licht zal dalen.

Momenteel zijn er voldoende liquide middelen om de geplande investeringen in 2025 uit te kunnen voeren en zullen er geen langlopende onderhandse leningen worden aangetrokken.

2. Renterisicobeheer

Renterisicobeheer omvat het beperken van de (negatieve) invloed van toekomstige rentewijzigingen op het resultaat van de organisatie en op de waarde van rentedragende activa en passiva, inclusief het minimaliseren van de rentekosten en het optimaliseren van de rentebaten. Renterisico's worden beperkt door:

- een actuele liquiditeitsprognose;
- toetsing aan de kasgeldlimiet, beheersingsinstrument korte schuld;
- toetsing aan de renterisiconorm, beheersingsinstrument lange schuld.

3. Financieringspositie

De financieringspositie geeft inzicht in de ontwikkeling van de financieringsbehoefte, rekening houdend met de investeringen en beschikbare interne en externe middelen. De interne financiering vindt plaats in de vorm van de ten laste van de exploitatierekening gebrachte afschrijvingen en in de vorm van eigen vermogen (reserves). Voor de externe financiering wordt een beroep gedaan op de geld- en kapitaalmarkt. Als de kasgeldlimiet wordt overschreden, wordt een langlopende onderhandse lening aangegaan.

Op grond van de huidige liquiditeitsprognose heeft de gemeente op 1 januari 2025 twee langlopende geldleningen met een saldo van € 5.300.000. Het gemiddelde rentepercentage 2025 hiervan is 0,82%. In 2028 wordt een geldlening afgelost. De ander geldlening heeft een looptijd waarbij de rentevervaldatum de komende jaren niet verloopt en vervroegde aflossing niet mogelijk is of alleen met hogere kosten dan de daaraan verbonden rentevoordelen. De verwachting is dat in 2025 geen langlopende lening voor investeringen afgesloten hoeft te worden, omdat er voldoende liquide middelen zijn.

4. Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat de gemeente loopt wanneer geldleningen worden verstrekt aan rechtspersonen die in voorkomende gevallen in financiële problemen zouden kunnen komen.

5. Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat de gemeente op de korte termijn niet genoeg geld in kas heeft om aan haar verplichtingen te voldoen.

6. Debiteurenrisico

Onder debiteurenrisico verstaan we het risico dat debiteuren hun rekeningen niet (op tijd) betalen. Dit risico kan worden beperkt door debiteuren vooraf te laten betalen, opbrengsten tijdig te innen en door de twijfelachtigheid van vorderingen en tegenpartijen conform de richtlijnen op dit gebied zo goed als mogelijk in kaart te brengen. Om dit risico op te kunnen vangen is een voorziening dubieuze debiteuren gevormd. Jaarlijks wordt bezien of deze voorziening nog voldoende is.

7. Garantstelling risico

De gemeente kan zich garant stellen tegenover financiële instellingen die leningen verstrekken aan verenigingen/instellingen. Indien de verenigingen/instellingen hun betalingsverplichtingen tegenover de geldgevers niet nakomen, kan de gemeente aansprakelijk gesteld worden. In februari 2017 heeft de raad het geactualiseerde beleid ten aanzien van het verstrekken van gemeentegaranties vastgesteld. Informatievoorziening vooraf en tussentijds moet helpen voorkomen dat risico's ten aanzien van garantstellingen zich daadwerkelijk gaan voordoen.

8. Informatierisico

Dit is het risico dat informatie over de ontwikkeling van financiële risico's niet, niet volledig en/of niet tijdig ter beschikking komt van de treasury verantwoordelijken. Door onjuiste of incomplete informatie bestaat het risico dat onjuiste beslissingen worden genomen. De aanlevering van betrouwbare informatie voor de lange termijnplanning (langer dan één jaar) blijft dan ook een groot aandachtspunt.

Eisen Wet Fido

Publieke taak en prudent beheer

Conform het treasury statuut komen leningen, uitzettingen en garanties alleen tot stand indien zij een publieke taak dienen en de uitzettingen een prudent karakter kennen.

Kasgeldlimiet

Ter beperking van renterisico's op de korte schuld dienen de gemeenten te voldoen aan de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet is de maximale omvang van de korte schuld (korter dan 1 jaar). Deze limiet wordt berekend naar een vast percentage (8,5%, conform de Uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden) van het begrotingstotaal per 1 januari. Voor het jaar 2025 bedraagt deze limiet circa € 5,8 miljoen. Blijkt dat de kasgeldlimiet wordt overschreden, dan zal een langlopende geldlening aangetrokken moeten worden.

Renterisiconorm

Het uitgangspunt van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op langlopende schulden. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijk opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten. De renterisiconorm is bepaald op 20% van het begrotingstotaal. Dat wil zeggen dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet méér mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Hierbij is een minimumbedrag bepaald van € 2,5 miljoen. In onderstaande tabel wordt de renterisiconorm voor de komende jaren weergegeven.

Bedragen x € 1000

Renterisiconorm		2025	2026	2027	2028
1	Renteherzieningen	-			
2	Aflossingen	500	500	500	500
3	Renterisico (1+2)	500	500	500	500
4a	Begrotingstotaal	68.596	67.070	65.883	65.464
4b	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
4	Renterisiconorm (4a x 4b)	13.719	13.414	13.177	13.093
5a	Ruimte onder renterisiconorm (4>3)	13.219	12.914	12.677	12.593
5b	Overschrijding renterisiconorm (3>4)				

Schatkistbankieren

Per 1 januari 2014 is het Schatkistbankieren ingevoerd. Schatkistbankieren houdt concreet in dat tegoeden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor zal de Nederlandse staat minder geld hoeven te lenen op de financiële markten en zal de staatsschuld dalen. Het principe is dat publiek geld de schatkist niet eerder verlaat dan noodzakelijk is voor de uitvoering van de publieke taak. Volgens het ministerie is dit bevorderlijk voor de doelmatigheid van de bestedingen.

Wel is er een zogenaamde doelmatigheidsdrempel van 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen per gemeente. Bij overtollige middelen die minder zijn dan deze drempel hoeven decentrale overheden niet te gaan Schatkistbankieren. Het drempelbedrag voor de gemeente Woensdrecht bedraagt in 2025 € 1.369.825 (2% van het begrotingstotaal). Op verzoek van de gemeente Woensdrecht is het drempelbedrag op € 1 miljoen gezet bij de Bank Nederlandse Gemeenten. Omdat Woensdrecht niet structureel over overtollige middelen beschikt, zijn de financiële consequenties in 2025 beperkt.

Berekening EMU-saldo

Het brutoschuld-begrip is een internationale standaard. Financiële marktpartijen en kredietbeoordelaars maken internationale vergelijkingen op basis van de bruto schuld. Het Internationaal Monetair Fonds, de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, de Europese Unie (EU) en landen buiten de EU werken met het brutoschuld-begrip. In de EU heet deze schuld de EMU-schuld. Het EMU-saldo geeft informatie over de bijdragen van gemeenten aan het

totale EMU-saldo/EMU-tekort. De definitie van het EMU-saldo is grofweg: het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van een overheidsorgaan in een bepaald jaar.

EMU-Saldo (bedragen x € 1000)	2025	2026	2027	2028
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan respectievelijk onttrekking uit reserves	+ 539	-1.354	-1.311	-1.693
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	- -1.049	-1.512	-2.179	-1.498
3 Mutatie voorzieningen	+ -1.981	97	-624	-1.580
4 Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	- 1.014	-167	0	0
5 Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	- 0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-1.407	422	243	-1.776

Rentetoerekening

Conform het 'Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten' (BBV) moet er inzicht worden gegeven in de rentelasten, de financieringsbehoefte en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend. Daarnaast is het verplicht dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moeten worden toegerekend met behulp van een (rente)omslagpercentage. Dit omdat de onderlinge vergelijking tussen gemeenten het uitgangspunt is voor aanpassingen van het BBV. Onderstaand schema geeft de rentetoerekening vanaf 2025 weer.

Leeswijzer: Regel f toont het uiteindelijke resultaat van de berekening (a-b-c1-c2-c3-d1-d2-e= f)

Renteschema		2025
a	Externe rentelasten over de korte en lange financiering	€ 41.303
b	Externe rentebaten	minus € 37.037
	Saldo rentelasten en rentebaten	€ 4.266
c1	Rente doorberekend aan de grondexploitatie	minus €
c2	Rente van projectfinanciering	minus €
c3	Rente door verstrekte leningen	minus €
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	€ 4.266
d1	Rente over eigen vermogen	minus €
d2	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	minus €
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	€ 4.266
e	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	minus € 3.977
f	Renteresultaat op het taakveld Treasury	€ 289
	Renteomslagpercentage	0,0749%

Paragraaf 6 Bedrijfsvoering

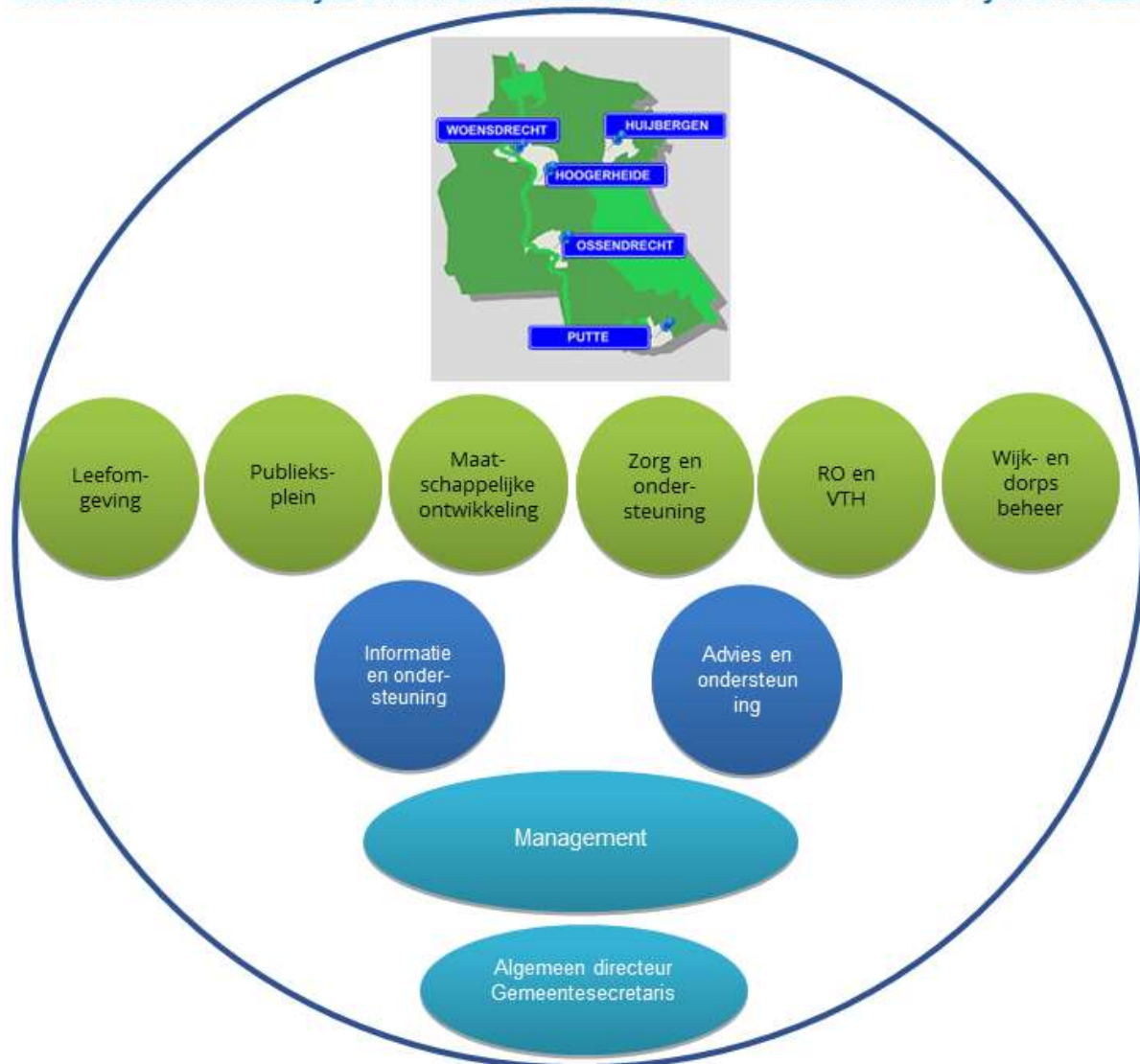
Algemeen

Onder bedrijfsvoering verstaan we alles wat een bedrijf inzet om zijn producten en diensten te verlenen. Voor de gemeente Woensdrecht is de inzet van die middelen zinvol geweest als inwoners, bestuur, medewerkers en partners zich gehoord, gezien, gerespecteerd en welkom voelen. Wij willen samen maatschappelijke meerwaarde leveren die we met trots delen.

Om dit te bereiken streeft de gemeente naar verbetering en optimalisatie van de dienstverlening. Ze werkt vanuit de kernwaarden: eigen wijze, betrokken, daadkrachtig en dienstbaar. Medewerkers voelen zich verantwoordelijk voor het welzijn van klanten en partners, het bestuur en de collega's. De organisatie hanteert als uitgangspunt de opdracht van het college, dat samen met de gemeenteraad bepaalt wat het voor Woensdrecht wil bereiken.

Dit betekent dat de organisatie mee moet bewegen omdat inzichten veranderen, omdat de maatschappij niet voorspelbaar en maakbaar is. Daarvoor passen we in voorkomende gevallen plannen aan als dat helpt om doelen te bereiken. Structuur wordt minder belangrijk dan samenwerken om het gezamenlijke doel te bereiken. Structuur is een middel om verantwoordelijkheden, bevoegdheden en taken toe te wijzen. Samenwerking met diverse in- en externe partners is essentieel om de doelen die het bestuur voor ogen heeft te bereiken.

ORGANOGRAM AMBTELIJKE ORGANISATIE GEMEENTE WOENSDRICHT VANAF 1 JANUARI 2024

De organisatiestructuur van de ambtelijke organisatie is vanuit het inwonersperspectief vormgegeven. Bovenaan staan de dorpen en onze inwoners en ondernemingen. Zij zijn degenen voor wie we onze diensten verlenen. Vervolgens worden de zes teams getoond die zorgen voor de directe dienstverlening aan onze inwoners en ondernemingen. Deze teams worden ondersteund door twee teams die de interne bedrijfsvoering regelen en adviseren en ervoor zorgen dat de teams over de informatie en faciliteiten beschikken die ze nodig hebben om hun werkzaamheden te kunnen verrichten.

Het management zorgt ervoor dat de randvoorwaarden worden ingevuld waardoor de teams hun werkzaamheden optimaal kunnen verrichten. Zij doen dit door richting te geven en te sturen op het bereiken van de doelen die door de raad en het college zijn geformuleerd. Zij coachen en begeleiden de medewerkers en dagen hen uit zich verder te ontwikkelen. Dit doen zij onder leiding van de algemeen directeur/gemeentesecretaris.

Regionale samenwerking

Samenwerking zit in de genen van de gemeente Woensdrecht en beperkt zich niet alleen tot de eigen organisatie. Bestuur en organisatie werken samen met partners en participeren in verschillende samenwerkingsverbanden. Daarbij is het uitgangspunt dat dit toegevoegde waarde voor onze inwoners moet hebben en dat de Woensdrechtse identiteit niet verloren gaat.

Naast de bekende deelnemingen en samenwerkingen zoals Saver, Belastingensamenwerking, ISD Brabantse Wal en de gemeenschappelijke regeling Regio West-Brabant werken we ook op andere manieren samen. Zo hebben we in 2020 met de gemeenten Zundert, Halderberge, Rucphen en Steenberghe de functie van functionaris gegevensbescherming ingevuld, om efficiëntie te verhogen en kwetsbaarheid te verminderen. In 2023 en 2024 zijn de bestaande gemeenschappelijke regelingen tegen het licht gehouden vanwege de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen. Daarbij werd ook gekeken naar de meerwaarde van de samenwerking onder meer op het gebied van efficiëntie en effectiviteit.

Financiën

Op verzoek van de gemeenteraad heeft het college in 2020 de kwartaalrapportages ingevoerd voor een tussentijdse financiële verantwoording, naast de vaste producties in het kader van planning & control (perspectievennota, programmabegroting en jaarstukken). In onderling overleg zijn frequentie en inhoud vastgesteld. In 2025 zullen we dit overleg continueren en waar gewenst werkwijzen bijstellen. Ondanks positieve financiële resultaten over 2023 en een positieve prognose voor 2025 in gemeente Woensdrecht, staan de structurele financiën van gemeenten in het hele land onder druk. De raad wenst verantwoordelijkheid te kunnen nemen en het college wil tijdig verantwoording afleggen, zodat op tijd bijgestuurd kan worden indien nodig.

Concerncontrol

Voornaamste aandachtsgebieden van concern control zijn de werking van de gemeentelijke processen en projecten, de verbetering ervan en risico's in deze processen. In 2025 zal de focus worden gelegd op de controles en de verantwoording.

Aan de hand van de resultaten uit de interne controles over 2024 zal bekeken worden of en zo ja, welke aanpassingen/uitbreidingen in de uitvoering van de verbijzonderde interne controle noodzakelijk zijn. Naast onderwerpen zoals Wmo, jeugdzorg, inkoop, aanbesteding en belastingen zal ons subsidieproces (zowel gegeven als ontvangen subsidies) nadrukkelijk beoordeeld gaan worden. Met betrekking tot Wmo en jeugdzorg is de doelstelling in 2025 om te komen tot een sluitende controle-aanpak waarin controle-verklaringen van de zorgaanbieders niet meer nodig zijn voor het aantonen van onze prestatieleveringen.

Reguliere advisering aan bestuur en gemeentelijk organisatie, bewaking van de opvolging van wet- en regelgeving en het vertalen van provinciale regelgeving en overheidsregelgeving naar gemeentelijke consequenties blijven ook in 2025 belangrijke aandachtspunten. Ons proces van fiscale beheersing zal verder worden geoptimaliseerd door uitwerking van een fiscaal toezichtkader. Tenslotte wordt - aan de hand van de bevindingen uit de management letter- het proces van het verbeteren van onze financieel gezien belangrijkste processen vervolgd.

Informatie & Communicatie Technologie (ICT)

Beschikbare data en technologische mogelijkheden bieden de gemeente kansen om gericht samen te werken en kennis en ervaringen van (keten)partners en inwoners te benutten. Dataverwerking, -ontsluiting en – analyse kunnen we gebruiken om maatschappelijke opgaven te bereiken. Data wordt gegenereerd door mensen, apparaten, publieke en private organisaties. De hoeveelheid data die beschikbaar is in geautomatiseerde systemen neemt toe. Technische ontwikkelingen zorgen ervoor dat deze data beter en sneller gecombineerd en benut kan en zal worden. De inwoner verwacht van ons dat we onze dienstverlening verbeteren door techniek en data slim te combineren.

Overhead

We kennen binnen de begroting een apart product 'overhead'. Hierover staat in het BBV in artikel 1 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Daarnaast schrijft de BBV voor hoe de toerekening van overhead in de begroting en jaarstukken moet geschieden. Uitgangspunt daarbij is dat (andere uitvoerings-) kosten zoveel mogelijk direct aan de betreffende taken/activiteiten worden toegerekend.

Personeel

Het vinden, binden en boeien van de juiste medewerkers blijft een uitdaging. Tot op heden slaagt de ambtelijke organisatie nog steeds in om mensen te vinden die een bewuste keus maken om zich voor de gemeente Woensdrecht in te willen zetten. De organisatie biedt hierbij vertrouwen, vrijheid en veiligheid en verwacht dat gewerkt wordt volgens onze kernwaarden: betrokken, dienstbaar, daadkrachtig en eigen wijze. Door nieuwe collega's te verwelkomen met de groet "Welkom in Woensdrecht" symboliseren we het binden en boeien van medewerkers en de wijze waarop we dienstbaar zijn aan de samenleving. We stimuleren de eigen ontwikkeling en duurzame inzetbaarheid van onze mensen (verwelkom jezelf), de samenwerking met collega's en partners binnen het buiten het team (verwelkom elkaar) en de verbinding met inwoners en ondernemingen zodat iedereen zich welkom en gehoord voelen (verwelkom de ander).

Ziekteverzuim

We streven ernaar onder het landelijke gemiddelde voor ziekteverzuim voor de sector openbaar bestuur (CBS) (Q1 2024: 6,5% exclusief zwangerschapsverlof) te blijven.

Integriteit

In 2022 zijn, naast de bestaande externe vertrouwenspersoon, ook twee interne vertrouwenspersonen benoemd om personeel meer ondersteunende mogelijkheden te bieden. Ook in de bestuurlijke gremia staat het onderwerp integriteit op de agenda en is het integriteitsbeleid voor de politiek ambtsdragers herzien. De vertrouwenspersonen rapporteren jaarlijks over de gesprekken die gevoerd worden zonder hierbij de vertrouwelijkheid van deze gesprekken te schaden.

Geraamde formatie	Totaal FTE
2020	135,65
2021	134,01
2022	134,05
2023	135,75
2024	139,05
2025	142,30

Communicatie

De ambities en opgaven uit het collegewerkprogramma 2022-2026 worden transparant gecommuniceerd. Het is belangrijk om laagdrempelig en tijdig te communiceren over de concrete uitvoering en de effecten ervan op de leefbaarheid in onze gemeente. We zetten hier diverse mediakanalen voor in en hebben oog voor de verschillende doelgroepen en bijhorende wijze van communiceren.

Juridische Zaken

Het borgen van de juridische kwaliteit en dienstverlening binnen de organisatie blijft een speerpunt, waarbij de klanten zich welkom, gehoord en goed geholpen voelen. Hierbij gaat het om het op professionele en betrouwbare wijze organiseren van de juridische functie binnen de organisatie, het beschrijven en beperken van risico's op concernniveau en het bieden van maatwerk. Er wordt daarbij actief ingezet op de juridische kennis van medewerkers en kwaliteit van producten. Dit doen we door het organiseren van interne audits, opstellen van jaarverslagen met bijbehorende aandachtspunten en kennisdeling. Hiermee wordt bereikt dat de verschillende vakdisciplines op de hoogte zijn van relevante wet- en regelgeving en de daarbij horende ontwikkelingen en dit kunnen toepassen in de dagelijkse werkzaamheden.

Het (juridische) speelveld van de gemeente is uiterst dynamisch. Deze dynamiek zal zich doorgaans niet laten voorspellen, maar er wordt altijd geprobeerd om mogelijke kansen te benutten. Op het gebied van wetgeving is de invoering van de Omgevingswet de grootste (aankomende) opgave voor de gemeente op het niveau van beleid en uitvoering. Er wordt gevraagd en ongevraagd advies gegeven over alle juridische onderwerpen van het bestuur, de ambtelijke organisatie en klanten van buitenaf. Juridische procedures worden binnen de daarvoor gestelde termijnen afgehandeld. Als daarvan wordt afgeweken dan is dat in samenspraak met de wederpartij. Daarnaast wordt veel aandacht besteed aan implementatie van de Wet open overheid, (regionale) samenwerkingsrelaties, rechtmatigheidstoetsingen en de ontwikkeling en implementatie van regelgeving.

Inkoop

Karel, voorheen Stichting Inkoopbureau West-Brabant (SIW), versterkt kwantitatief en kwalitatief de inkoopfunctie van onze gemeente. De inkoopadviseur werkt volgens een vooraf vastgesteld werkplan. Evaluatie van het verloop van dit plan vindt plaats na afloop van het betreffende dienstjaar. Waar mogelijk wordt gebruikgemaakt van aansluiting bij regionale projecten indien sprake is van soortgelijke aankopen c.q. aanbesteding van nieuwe contracten. Belangrijke uitgangspunten zijn de Aanbestedingswet en het gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid.

Paragraaf 7 Verbonden partijen

Inleiding

Woensdrecht neemt deel in diverse rechtsvormen, zowel publiek als privaat. Wanneer sprake is van zowel een *bestuurlijk* als een *financieel* belang in een andere partij, is dat voor de gemeente een verbonden partij. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur en/of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente financiële middelen beschikbaar stelt, die zij mogelijk kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij.

Deelnemingen in andere partijen brengen risico's met zich mee, zowel politiek/bestuurlijk als financieel. In deze paragraaf geven we een overzicht van alle verbonden partijen van onze gemeente waarbij ingegaan wordt op doelstellingen en risico's. Per verbonden partij nemen we ook diverse financiële cijfers op.

We maken gebruik van verbonden partijen in de verwachting dat zij op effectieve en efficiënte wijze bijdragen aan het realiseren van onze gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Uitgangspunten hierbij zijn een heldere verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden tussen de gemeente en de verbonden partij en door het opstellen van dienstverleningsovereenkomsten met prestatieafspraken.

Vanaf begrotingsjaar 2017 moeten gemeenten de lijst met verbonden partijen onderverdelen in: gemeenschappelijke regelingen; vennootschappen en coöperaties; stichtingen en verenigingen; en overige verbonden partijen.

Beleid

Het gemeentelijk beleid ten aanzien van verbonden partijen is vastgelegd in de 'Nota verbonden partijen en overige samenwerking in West-Brabant'. De nota is in regionaal verband voorbereid en in de betrokken gemeenteraden vastgesteld. Voor verdere informatie wordt verwezen naar deze nota.

Sturing en toezicht

De wijziging van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen is in werking getreden per 1 juli 2022. De controlerende en kaderstellende rol van de raad is uitgebreid en de democratische legitimatie van besluitvorming is vergroot. Voorbeelden van nieuwe instrumenten zijn: de uitbreiding van mogelijkheden tot zienswijze, een gemeenschappelijke adviescommissie voor raadsleden en burgerparticipatie. De termijnen voor indienen van zienswijze op een begroting zijn verruimd. In 2024 is de Nota Verbonden Partijen met zes kaderstellende spelregels hierop aangepast en heet nu Nota verbonden partijen en overige samenwerking in West-Brabant.

Belangrijke ontwikkelingen en risico's rond verbonden partijen

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn de relevante ontwikkelingen, indien van toepassing, ten aanzien van de verbonden partijen toegelicht en is aangegeven welke risico's daarbij aanwezig zijn, die van invloed kunnen zijn op de financiële positie van de gemeente. Hier wordt volstaan met de verwijzing naar deze paragraaf.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN - A. Gemeenschappelijke regelingen

In de tabellen worden vermogen en resultaat genoemd. Uitgegaan is van de meest recente aangeleverde cijfers. Waar het jaar 2025 wordt genoemd, is uitgegaan van de begrotingscijfers van de betreffende organisatie. Waar niets is ingevuld, zijn geen cijfers bekend.

A.1 Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB)

Opgericht	1 januari 2010
Doelstelling	In samenwerking met gemeenten, GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen), brandweer en politie zorgen voor veiligheid, crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij rampen en handhaving van openbare orde en veiligheid.
Deelnemers	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Moerdijk, Oosterwijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tilburg, Waalwijk, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2025	€ 1.497.333
Verwacht financieel resultaat 2025	€ 0
Belang Woensdrecht	1,83 %
Aantal fte	602
Grootste risico's in 2025	De 3 grootste risico's zijn: het vinden en blijven binden van vrijwilligers, het tweede loopbaanbeleid en de Wnra en Europese deeltijdrichtlijn.

Verwachte omvang per	1-1-2025	31-12-2025
Eigen Vermogen	€ 5.233.000	€ 4.444.000
Vreemd Vermogen	€ 49.958.000	€ 57.369.000

A.2 Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

Opgericht	1 januari 2013
Doelstelling	De OMWB voert ten behoeve van haar deelnemers taken uit op het gebied van omgevingsrecht. Als verlengstuk van lokaal en provinciaal bestuur levert zij een bijdrage aan een leefbare en veilige werk- en leefomgeving in de regio. Ook voert zij vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken uit en handelt zij klachten af op het gebied van milieu.
Deelnemers	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, Heusden, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Moerdijk, Oosterwijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tilburg, Waalwijk, Woensdrecht, Zundert en Provincie Noord-Brabant.
Bijdrage Woensdrecht 2025	€ 571.366
Verwacht financieel resultaat 2025	-
Belang Woensdrecht	ca. 1%
Aantal fte	325 (waarvan 280 fte in het primaire proces + 23 FTE inhuur)
Grootste risico's in 2025	Een onvoorziene toename van werkzaamheden in verband met en toetsing aan de Omgevingswet, toetsing en advisering in het kader van stikstofreductie, energie- en duurzaamheidsmaatregelen en de overdracht van bodemtaken.

Verwachte omvang per	1-1-2025	31-12-2025
Eigen Vermogen	€ 2.930.000	€ 2.920.000
Vreemd Vermogen	€ 7.429.000	€ 7.122.000

A.3 GGD West-Brabant

Opgericht	1 januari 2000
Doelstelling	De GGD verzorgt de openbare gezondheidszorg en heeft als doel het bewaken, beschermen en bevorderen van de lichamelijke en mentale gezondheid en veiligheid van alle inwoners van West-Brabant. Daarbij heeft de GGD extra aandacht voor kwetsbare mensen in onze samenleving.
Deelnemers	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert
Bijdrage Woensdrecht 2025	€ 582.798
Verwacht financieel resultaat	
Belang Woensdrecht	2,11%
Aantal fte	241,05 medewerkers in dienst voor regulier proces, inhuur 119 (gegevens uit jaarrekening 2023)
Grootste risico's in 2025	Kwetsbaarheid rondom een aantal functies zoals verpleegkundigen en artsen door onvoldoende formatie en opgeleid personeel. Minder inkomsten omdat de Veiligheidsregio huur heeft opgezegd van een deel van het pand aan de Doornboslaan. Er wordt gezocht naar een nieuwe huurder.

Verwachte omvang per	1-1-2025	31-12-2025
Eigen Vermogen	€ 6.587.000	€ 6.667.000
Vreemd Vermogen	€ 10.500.000	€ 10.500.000

A.4 Regio West-Brabant (RWB)

Opgericht	1 januari 2011
Deelnemers	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.
Doelstelling	De 16 gemeenten in West-Brabant hebben de gezamenlijke ambitie om de regio te versterken en te stimuleren op het gebied van economie, arbeidsmarkt, mobiliteit en ruimte.
Bijdrage Woensdrecht 2025	€ 225.043 (incl. bijdrage REWIN) en € 409.900 KCV (collectief vervoer)
Verwacht financieel resultaat 2025	
Belang Woensdrecht	2,22 % (met inachtneming van de bijgestelde raming van het KV)
Aantal fte	70,8
Grootste risico's in 2025	De daadwerkelijke kosten voor het Klein Collectief Vervoer worden in rekening gebracht. Externe factoren zoals het gebruik en brandstofprijzen zijn niet beïnvloedbaar.

Verwachte omvang per	1-1-2025	31-12-2025
Eigen Vermogen	€ 916.000	€ 977.000
Vreemd Vermogen	€ 6.420.000	€ 6.420.000

A.5 Belastingamenwerking West-Brabant (BWB)

Opgericht	1 januari 2012
Doelstelling	De BWB is verantwoordelijk voor de heffing en invordering van waterschapsbelastingen en verschillende gemeentelijke belastingen. Daarnaast geeft de BWB uitvoering aan de wet WOZ.
Deelnemers	Waterschap Brabantse Delta en gemeenten Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Etten-Leur, Halderberge, Loon op Zand, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2025	€ 592.000
Verwacht financieel resultaat 2025	€ 0

Belang Woensdrecht	3%
Aantal fte	142,3 fte (bezetting 132,5 fte)
Grootste risico's in 2025	De BWB heeft 4 risico's opgenomen met een benodigde weerstandscapaciteit van € 600.750. De twee grootste risico's betreffen het aantal waardebezwaren door no-cure-no-pay bureaus en de daarmee verband houdende proceskostenvergoeding.

Verwachte omvang per	1-1-2025	31-12-2025
Eigen Vermogen	€ 0	€ 0
Vreemd Vermogen	€ 5.591.000	€ 5.801.000

A.6 WVS-Groep

Opricht	1974
Doelstelling	WVS behartigt de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de uitvoering van de Wsw en de in mandaat gegeven taken op het gebied van de Participatiewet, waaronder het aanbieden van beschermt werk, activiteiten t.b.v. arbeidsintegratie en aangepaste arbeid aan personen uit de deelnemende gemeenten, die op afstand van de reguliere arbeidsmarkt staan.
Deelnemers	Bergen op Zoom, Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2025	€ 345.899
Verwacht financieel resultaat 2025	De gemeentelijke bijdragen dekken het verwachte tekort. Daarmee komt het verwachte resultaat uit op € 0.
Belang Woensdrecht	ca. 4,6%
Aantal fte	203
Grootste risico's in 2025	WVS is gevoelig voor ontwikkelingen in de markt. (Inter)nationale ontwikkelingen zoals oplopende brandstofprijzen, onzekerheid over levering van grondstoffen, de oorlog in de Oekraïne en economische ontwikkelingen kunnen invloed hebben op het resultaat van WVS.

Verwachte omvang per	1-1-2025	31-12-2025
Eigen Vermogen	€ 4.250.000	€ 4.000.000
Vreemd Vermogen	€ 21.068.000	€ 20.818.000

A.7 West-Brabants Archief (Bergen op Zoom)

Opricht	1 juli 2016
Doelstelling	Het West-Brabants Archief wil een duurzame en betekenisvolle bijdrage leveren aan belanghebbenden (overheid, inwoners en instellingen) door het verwerven, produceren, opslaan, toegankelijk maken en houden van archiefinformatie, met name door het mede realiseren en beheren van een e-depotvoorziening.
Deelnemers	Bergen op Zoom, Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2025	€ 176.573 (nieuwe verdeelsleutel, ingroeimodel 66,66%)
Verwacht financieel resultaat 2025	-
Belang Woensdrecht	6,58%
Aantal fte	25
Grootste risico's in 2024	E-depot voor zover de hoogte van de kosten niet goed is in te schatten.

Verwachte omvang per	1-1-2025	31-12-2025
Eigen Vermogen	€ 255.095	€ 255.095
Vreemd Vermogen	€ 460.348	€ 425.250

A.8 Regionale Ambulance Voorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord

Opgericht	1 januari 2005
Doelstelling	De RAV verzorgt zowel acute zorgverlening als besteld ambulancevervoer.
Deelnemers	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Bernheze, Boekel, Boxtel, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, 's-Hertogenbosch, Heusden, Hilvarenbeek, Land van Cuijk, Loon op Zand, Maashorst, Meierijstad, Moerdijk, Oosterwijk, Oosterhout, Oss, Roosendaal, Rucphen, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Steenbergen, Tilburg, Vught, Waalwijk, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2025	€ 0
Verwacht financieel resultaat 2025	€ 0 (O.b.v. prestatieafspraken is de te leveren beschikbaarheid de basis voor het te ontvangen budget van zorgverzekeraars).
Belang Woensdrecht	
Aantal fte	688,7
Grootste risico's in 2025	

Verwachte omvang per	1-1-2025	31-12-2025
Eigen Vermogen	€ 15.099.000	€14.758.000
Vreemd Vermogen	€ 33.302.000	€ 31.611.000

A.9 Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Brabantse Wal

Opgericht	1 januari 2012
Doelstelling	De ISD is een gemeenschappelijk orgaan (zonder rechtspersoonlijkheid). De ISD BW heeft tot doel het begeleiden naar werk van inwoners, het verstrekken van uitkeringen en het bestrijden van armoede. De ISD is een samenwerkingsverband van de gemeenten Woensdrecht, Bergen op Zoom en Steenbergen. De ISD kent geen eigen activa en passiva. De deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage in de organisatiekosten op basis van het klantenbestand (% aandeel in het totaal).
Deelnemers	Bergen op Zoom, Steenbergen, Woensdrecht
Bijdrage Woensdrecht 2025	€ 1.308.070
Verwacht financieel resultaat 2025	-
Belang Woensdrecht	11,00 %
Aantal fte	103,14
Grootste risico's in 2025	Onvoorzien (landelijke of internationale) crises waartoe nieuwe regelingen worden vastgesteld en waarbij een beroep wordt gedaan op de ISD BW.

A.10 Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) West-Brabant

Opgericht	1 augustus 2012
Doelstelling	De samenwerking heeft als doelstelling om schoolverzuim en schooluitval samen verder terug te dringen. Het RBL West-Brabant voert een aantal wettelijke taken uit voor de gemeenten op het terrein van de Leerplicht- en RMC-wet. Het RBL West-Brabant zoekt daarbij nadrukkelijk de samenwerking op met scholen en andere instellingen. De bundeling van mensen en middelen zal leiden tot een verdere verhoging van de deskundigheid van leerplichtambtenaren en trajectbegeleiders en tot meer continuïteit in de dienstverlening naar kinderen, jongeren, ouders en scholen. Het hogere doel is duidelijk: een impuls voor het voorkomen en terugdringen van verzuim en schooluitval; een ambitie waar gemeenten, onderwijs en andere ketenpartners samen voor staan.
Deelnemers	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.

Bijdrage Woensdrecht 2025	n.n.b. (De begroting 2025 wordt naar verwachting in september 2024 vastgesteld).
Verwacht financieel resultaat 2025	n.n.b. (De begroting 2025 wordt naar verwachting in september 2024 vastgesteld).
Belang Woensdrecht	2,77%
Aantal fte	24,01 (5,19 fte voor niveau 1. Dit neemt de gemeente Woensdrecht af bij RBL).
Grootste risico's in 2025	Er is geen weerstandsvermogen. Er zijn momenteel geen specifieke risico's in beeld. Het RBL heeft een laag risicoprofiel omdat het een uitvoerende (werk)organisatie is en beperkt risicodragers is voor de bedrijfsvoering.

Verwachte omvang per	1-1-2025	31-12-2025
Eigen Vermogen	€ 0	n.n.b.
Vreemd Vermogen	€ 0	n.n.b.

A.11 Belgisch-Nederlands Grensoverleg (BENEGO)

Oppericht	1967
Doelstelling	Bevorderen van grensoverschrijdende samenwerking door middel van grensoverschrijdend overleg en behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de 13 Nederlandse en 10 Belgische gemeenten. BENEGO kent geen vermogenspositie en geen financieel resultaat. Eventuele projectkosten worden direct verrekend.
Deelnemers	België: Baarle-Hertog, Essen, Hoogstraten, Kalmthout, Kapellen, Oud-Turnhout, Ravels, Stabroek en Wuustwezel. Nederland: Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Etten-Leur, Goirle, Hilvarenbeek, Reusel-De Mierden, Roosendaal, Rucphen, Tilburg, Woensdrecht en Zundert.
Begrote bijdrage Woensdrecht 2025	€ 1.307
Verwacht financieel resultaat 2025	n.n.b.
Belang Woensdrecht	4,11%
Aantal fte	n.n.b.
Grootste risico's in 2025	n.v.t.

A.12 Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Meldpunt Crisiszorg West-Brabant (voorheen Stichting Veilig Thuis West-Brabant)

Oppericht	2020
Doelstelling	<p>De gemeenschappelijke regeling is aangegaan met de volgende doelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> de samenwerking verankeren tussen de colleges van de gemeenten bij de regionale aanpak van het voorkomen en bestrijden van GIA en de zorg voor één Meldpunt Crisiszorg in de regio West-Brabant; de taken en bevoegdheden van de colleges van de gemeenten vanuit de Wmo, de Jeugdwet en het terrein van veiligheid en openbare orde ten aanzien van GIA en het Meldpunt Crisiszorg door mandaat op te dragen aan het college van de centrumgemeente Breda. <p>Hiermee wordt het volgende beoogd: het behalen van schaalvoordelen, het stimuleren van de samenwerking tussen de deelnemers door actief informeren en communiceren, het afstemmen en gezamenlijk vaststellen van het regionaal beleid op het terrein van GIA en het Meldpunt Crisiszorg, de uitwerking van het regionaal beleid in opdrachten aan uitvoeringsorganisaties en efficiënte inzet van de regionale middelen en gezamenlijke afstemming over eventuele besparingen of aanvullende kosten en de verevening van risico's.</p>
Deelnemers	Altena, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2025	€ 287.688 voor GIA en € 23.734 voor het Meldpunt Crisiszorg West-Brabant (onderdeel van de Gemeenschappelijke Regeling GIA)

Verwacht financieel resultaat 2025	n.v.t.
Belang Woensdrecht	n.v.t.
Aantal fte	n.v.t.
Grootste risico's in 2025	Gemeenschappelijke Regeling GIA is een centrumregeling (mandaat gemeente Breda). Het grootste risico is dat er met de voorgestelde gemeentelijke bijdrage niet toegekomen wordt vanwege de druk op de uitvoerende organisaties Veilig Thuis en Safegroup.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN - B. Vennootschappen en coöperaties

In de tabellen worden vermogen en resultaat genoemd. Uitgegaan is van de meest recente aangeleverde cijfers.

B.1 Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij (ZEH NV)

Opgericht	2022
Doelstelling	De Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij N.V. (ZEH NV) is in 2022 ontstaan bij de herstructurering van Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij N.V. (PZEM NV). Na de verkoop van de niet-nucleaire commerciële activiteiten inclusief de naam PZEM blijft het aandelenbelang in de kerncentrale in Borssele over, naast de belangen in BMC Moerdijk, NPG Willebroek, Deltius en de PPA van Gemini. De kerntaak van ZEH is het beheer van belangen in deze deelnemingen. Verder beheert ZEH de opbrengsten die bij de verkopen van bedrijfsonderdelen zijn gerealiseerd.
Deelnemers	Provincie Zeeland, de Zeeuwse gemeenten, enige Zuid-Hollandse en Noord-Brabantse gemeenten en de provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant.
Bijdrage Woensdrecht 2025	€ 0.
Verwacht financieel resultaat 2025	n.n.b.
Belang Woensdrecht 2025	De gemeente heeft zeggenschap in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ter grootte van het aandeel in het geplaatste aandekapitaal (0,91%).
Aantal fte	8
Grootste risico's in 2025	Er zijn geen grote risico's bekend.

Verwachte omvang per	1-1-2025	31-12-2025
Eigen Vermogen	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd Vermogen	n.n.b.	n.n.b.

B.2 SAVER N.V.

Opgericht	1999
Doelstelling	Saver N.V. is een regionaal afvalinzamel-, bewerks- en reinigingsbedrijf en voert diensten uit voor zijn aandeelhoudende gemeenten. Daarnaast levert Saver N.V. ook diensten aan andere overheden, het bedrijfsleven en particulieren. De gemeente Woensdrecht is aandeelhouder, samen met de gemeenten Bergen op Zoom, Halderberge, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen en Zundert.
Deelnemers	Bergen op Zoom, Halderberge, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2025	n.n.b.
Verwacht financieel resultaat 2025	n.n.b.
Belang Woensdrecht	8,4 %
Aantal fte	175 (bron: Saver N.V. Jaarverslag 2023)

Grootste risico's 2024	Beschikbaarheid gekwalificeerd personeel.
-------------------------------	---

B.3 Joint Venture Park Aviolanda

Opricht	2010
Doelstelling	Business Park Aviolanda is een publieke samenwerking gericht op het realiseren van 'luchtvaartgebonden' activiteiten.
Deelnemers	Provincie 80% en gemeente Woensdrecht 20%
Bijdrage Woensdrecht 2025	€ 0
Verwacht financieel resultaat 2025	Nog niet bekend; jaarplan 2025 wordt in november opgesteld.
Belang Woensdrecht	20% aandelenbelang
Aantal fte	
Grootste risico's in 2025	Het marktrisico dat onze gemeente in deze publiek-private samenwerking loopt, hangt nauw samen met onze rol als aandeelhouder en als verschaffer van leningen. De mogelijke impact is de som van de door ons verstrekte financiering aan aandelenkapitaal en leningen. Met additionele gemeentelijke financiering ten behoeve van uitvoering van het Ondernemingsplan 2024-2028 is nog geen rekening gehouden. Beheersmaatregelen zijn onze betrokkenheid als aandeelhouder in de besluitvorming over belangrijke projecten en het gegeven dat additionele financiering in het kader van het Ondernemingsplan pas zal worden verstrekt na instemming door de raad.

Verwachte omvang per	1-1-2025	31-12-2025
Eigen Vermogen	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd Vermogen	n.n.b.	n.n.b.

B.4 NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Opricht	1914
Doelstelling	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen.
Deelnemers	Aandeelhouders van de BNG zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen; de andere helft is in handen van gemeenten, elf provincies en een hoogheemraadschap.
Bijdrage Woensdrecht 2025	Bijdrage: € 0. Jaarlijks wordt dividend ontvangen. Over 2024 was dat € 24.261 (inclusief terug te vragen dividendbelasting).
Verwacht financieel resultaat 2025	Onbekend. De hoogte van de nettowinst is met onzekerheden omgeven, omdat de bank geen voorspelling kan doen over de ontwikkeling van de ongerealiseerde marktwaardeveranderingen. Een betrouwbare schatting van de nettowinst voor 2025 kan de bank daarom niet maken.
Belang Woensdrecht	0,02%
Aantal fte	474 (bron: BNG Jaarverslag 2023).
Grootste risico's in 2025	Achtergestelde schulden per 31-12-2023: EUR 18 miljoen. De BNG verstrekt geen prognose over lopende en toekomstige (boek)jaren.

Omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€4.615 miljoen	€ 4.721 miljoen
Vreemd Vermogen	€ 107.459 miljoen	€ 110.819 miljoen

B.5 Gemeenschappelijk Bezit Evides Aqua B.V. (GBE Aqua B.V.)

Opricht	18 november 2021
Doelstelling	GBA Aqua B.V. is een vennootschapsstructuur waarmee de belangen van de publieke aandeelhouders in waterbedrijf Evides vertegenwoordigd worden.

Deelnemers	provincie Zeeland, Zeeuwse gemeenten, Woensdrecht, Bergen op Zoom en Goeree-Overflakke
Bijdrage Woensdrecht 2025	€ 0
Verwacht resultaat 2025 financieel	n.n.b.
Belang Woensdrecht	0,911%
Aantal fte	1
Grootste risico's in 2025	n.n.b.

Verwachte omvang per	1-1-2025	31-12-2025
Eigen Vermogen	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd Vermogen	n.n.b.	n.n.b.

Paragraaf 8 Grondbeleid

Algemeen

Grondbeleid is geen doel op zich, maar een middel om ruimtelijk beleid op een doeltreffende en doelmatige wijze te realiseren. Het grondbeleid is dienend aan de doelen en ambities die zijn geformuleerd in afzonderlijke beleidsdocumenten, waaronder de Omgevingsvisie, Woonvisie en overige (ruimtelijke) beleidsdocumenten.

De gemeente wil haar grondbeleidsinstrumentarium optimaal inzetten zodat zij: op een eenduidige en transparante wijze haar ruimtelijke doelstellingen op het gebied van huisvesting, economie, duurzaamheid, klimaatadaptatie en energietransitie kan realiseren; kan komen tot het gewenste financiële resultaat; en de financiële risico's beheersbaar kan houden. Belangrijk is de integrale afweging voor het kiezen van de juiste grondbeleidsvorm.

In deze paragraaf grondbeleid wordt een beknopte toelichting gegeven op het te voeren grondbeleid in het jaar 2025. Conform het Besluit Begroting en Verantwoording dient elke gemeente in de jaarlijks bij de programmabegroting op te nemen 'paragraaf grondbeleid' tenminste inzicht te geven in de volgende zaken:

- een visie op het grondbeleid in relatie tot de te realiseren doelstellingen;
- een aanduiding van de wijze waarop het grondbeleid wordt uitgevoerd;
- een prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitatie;
- de beleidsuitgangspunten met betrekking tot de reserves voor grondzaken;
- de beleidsuitgangspunten met betrekking tot het te voeren risicomanagement;
- een onderbouwing van de winst- en verliesnemings.

Gemeentelijk grondbeleid

Woensdrecht voert grondpolitiek volgens het Grondbeleid 2019-2023 dat op 12 december 2019 is vastgesteld. Op basis van deze nota kiest de gemeente voor situationeel grondbeleid: faciliterend waar het kan en actief waar het moet of gewenst is. Mede door gewijzigde wet- en regelgeving en maatschappelijke ontwikkelingen vraagt de Nota Grondbeleid om actualisatie. De vernieuwde Nota Grondbeleid wordt - samen met de Nota Grondprijzenbeleid en de bijbehorende grondprijzenbrief - in het eerste kwartaal van 2025 aan de gemeenteraad ter besluitvorming voorgelegd.

Doelstelling van de gemeente is om een maximaal maatschappelijk rendement te behalen met een optimaal financieel resultaat. Voor nieuwe locaties en ontwikkelingen wordt per locatie afgewogen wat de juiste ontwikkelstrategie is.

De komende periode zetten wij in op de verdere uitwerking en ontwikkeling van de uit te geven locaties:

- Kromstraat, Hoogerheide;
- terrein voetbalvereniging VIVOO, Huijbergen;
- Semmelweissstraat, Hoogerheide,
- schoollocaties De Stappen, Hoogerheide en De Poorte, Woensdrecht.

De gemeente zal zo optimaal mogelijk haar kosten verhalen. In eerste instantie zal de gemeente dit via de legesverordening en/of via de privaatrechtelijke weg doen door een anterieure overeenkomst te sluiten. Het publiekrechtelijk spoor (een exploitatieplan) hanteert de gemeente als stok achter de

deur als partijen anderszins niet tot overeenstemming komen.

Bij actieve grondpolitiek verwerft en ontwikkelt de gemeente voornamelijk zelf. Indien de gemeente zelf geen ontwikkelende rol heeft, wordt met initiatiefnemers voor het stellen van randvoorwaarden, locatie-eisen voor de ontwikkeling en het verhalen van kosten een overeenkomst gesloten. De gemeente geeft de voorkeur aan het afsluiten van een anterieure overeenkomst. Dit betreft een overeenkomst tussen de gemeente en (markt)partijen over de grondexploitatie, gesloten vóór de vaststelling van een planologische maatregel.

Bij het in ontwikkeling nemen van deze gronden is de gemeente verplicht zich te houden aan de algemene regels die zijn opgesteld door de commissie BBV voor het exploiteren van gronden. Voor het optimaal kunnen beheren en beheersen van de gemeentelijke grondexploitaties is het wenselijk om naast deze algemene regels van de BBV aanvullende regels vast te stellen. Deze aanvullende regels zijn opgenomen in de Nota Grondbeleid. Hierin is vastgesteld dat de gemeente een afzonderlijke grondexploitatie opstelt voor 'in exploitatie genomen gronden' waarbij er daadwerkelijk sprake is van een waardevermeerdering, er directe kosten worden gemaakt en er sprake is van een fysieke wijziging van de gronden. De grondexploitaties worden minimaal eenmaal per jaar geactualiseerd bij de vaststelling van de begroting en/of jaarrekening.

Onderstaand treft u de volgende ontwikkelingen voor het jaar 2025 aan:

Ontwikkeling risico's

Er kan onderscheid gemaakt worden in twee soorten risico's ten aanzien van de grondexploitaties:

1. algemene risico's (conjuncturele of marktrisico's)
2. risico's op planniveau (afzet en invulling)

1. Algemene risico's

Economische situatie

Na een verwachte zeer gematigde groei van de economie in 2024 wordt voor 2025 een verder herstel verwacht, met een groei van het bruto binnenlands product (bbp) van 1,3 procent. Deze groei zal voornamelijk worden gedreven door overheids- en particuliere consumptie, met name door hoge zorguitgaven, investeringen in defensie en de energietransitie. De bedrijfsinvesteringen blijven naar verwachting zwak door de nog steeds hoge rentetarieven die kredietverlening aanzienlijk duurder maakt (bron: publicatie RaboResearch (Rabobank), 6 juni 2024).

Na enkele jaren met een (record)hoge inflatie wordt verwacht dat de inflatie in 2025 2,8% blijft, gelijk aan de verwachte inflatie in 2024. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door renteverhogingen van centrale banken en lagere energieprijzen. De werkloosheid loopt licht op naar 4%; de stijging van de CAO-lonen vlakt af, met een gemiddelde stijging van 3,7% in 2025 (bron: De Nederlandsche Bank, Voorjaarsraming 2024 (juni 2024)).

Woningmarkt

De huizenprijzen zijn in 2024 harder gestegen dan in eerste instantie werd verwacht, met tussentijds aangepaste (verhoogde) prijsstijgingen tussen de 7% en 9% in 2024. Voor 2025 wordt een stijging van rond de 4% verwacht; dit is een afzwakking ten opzichte van 2024. Hogere lonen, lagere rentes, verbeterd sentiment en de aanhoudende krapte dragen bij aan verdere huizenprijsstijgingen (bron: ING Research, 10 juli 2024).

Stikstof

In en direct rondom de gemeente Woensdrecht liggen vier Natura 2000-gebieden, te weten: De Brabantse Wal, Het Markiezaat, Land van Saefthinghe en de Oosterschelde. Deze uitzonderlijke ligging brengt ook uitzonderlijke problemen met zich mee. Alle ontwikkelingen op het gebied van economie, landbouw, natuur, energietransitie, infrastructuur én woningbouw hebben direct te maken de Wet Natuurbescherming en stikstofdepositie. Hierdoor lopen verschillende projecten vertraging op, of kunnen deze voorlopig nog niet worden gerealiseerd. Met ontwikkelende partijen wordt op basis van maatwerk bekeken hoe te komen tot een passende oplossing.

Winstneming

De methode van winstneming (Percentage of Completion) is met ingang van 2016 ingevoerd en betekent dat gemeenten verplicht zijn om tussentijdse winstneming te doen.

2. Risico's op planniveau

Een berekening van de risico's op planniveau wordt jaarlijks, bij het opstellen van de begroting, gemaakt. Hiertoe worden de grondexploitaties geactualiseerd. Actualisatie houdt in dat:

- de uitgiftetermijnen zijn bijgesteld;
- de lasten opnieuw zijn beoordeeld en bijgesteld;
- grondprijzen zijn geraamd op basis van het grondprijzenbeleid.

Kosten

De gemeente heeft gemiddeld langlopende grondexploitaties waarbij een veilige marge is ingebouwd met betrekking tot de voortgang van verkoop. De raming van de investeringen en opbrengsten van de grondexploitaties zijn in de begroting geactualiseerd. De gehanteerde parameters zijn: rentetoe rekening o.b.v. het percentage van de renteomslagmethode (commissie BBV, notitie Rente 2023), 2,5% -5% kostenstijging, 0% opbrengstenstijging en 2% disconteringsvoet.

Vennootschapsbelasting overheden en BBV

Per 1 januari 2016 is de Vennootschapsplicht voor overheidsondernemingen in werking getreden. Het doel van het wetsvoorstel is het scheppen van een gelijk speelveld voor overheidsondernemingen en private ondernemingen. De grondexploitaties van de gemeente Woensdrecht vallen onder bedrijfsactiviteiten. Dit betekent dat de gemeente vennootschapsbelastingplichtig is. De hoogte van de bijdrage per jaar is van een aantal factoren afhankelijk, waaronder de rekenmethode voor de afdracht. In 2020 zijn de definitieve aanslagen over 2016 (€ 0), 2017 (€ 0), 2018 (€ 56.846) en 2019 (€ 22.626) van de Belastingdienst ontvangen. De definitieve aangifte over 2020 (€ 24.924), 2021 (€ 160.063) en 2022 (- € 27.273) zijn resp. in 2022, 2023 en 2024 van de Belastingdienst ontvangen. In 2026 moet de aangifte over het jaar 2025 zijn ingediend.

Om de kosten van de hoge inflatie en energieprijzen te drukken heeft het kabinet in september 2022 aangekondigd met een miljardenpakket aan maatregelen te komen om de koopkrachtval in Nederland te dempen. Tegenover de lastenverlichting staan lastenverhogingen voor vermogenden en bedrijven. Met ingang van 2023 is de eerste schijf van de vennootschapsbelasting verlaagd van € 395.000 naar € 200.000 en het tarief van deze eerste schijf van de vennootschapsbelasting is gewijzigd van 15% naar 19%. Over de winst vanaf € 200.000 wordt 25,8% belasting betaald. Het verlagen van de eerste schijf én het verhogen van het tarief betekent een toename van de te betalen vennootschapsbelasting, hetgeen betekent dat er een lagere nettowinst zal reteren bij winstgevendende grondexploitaties. Voor zover bekend wijzigen de belastbare bedragen en de tarieven voor het jaar 2025 niet.

In 2019 is de notitie 'Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019)' verschenen. In deze notitie

worden zogenoemde ‘stellige uitspraken’ en ‘aanbevelingen’ gedaan. Met stellige uitspraken geeft de commissie BBV een interpretatie van de regelgeving die leidend is. Dit betekent dat verwacht wordt dat stellige uitspraken worden gevolgd en indien een gemeente toch een afwijkende interpretatie kiest (de gemeente is van oordeel dat in haar specifieke omstandigheden een andere lijn beter past en ook ‘BBV-proof’ is), zij dit expliciet moet motiveren en kenbaar moet maken bij de begroting en jaarstukken. Bij aanbevelingen gaat het om uitspraken die ‘steun en richting geven aan de praktijk’. Voor de gemeente Woensdrecht is het uitgangspunt om de stellige uitspraken over te nemen en toe te passen. Ten aanzien van het grondbeleid staan in het BBV de bepalingen voor de inhoud van de paragrafen, de balans, de toelichting op de balans en de waardering in de begroting en jaarrekening. In de grondexploitaties is rekening gehouden met deze regelgeving van de notitie. In december 2023 is een nieuwe notitie ‘Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2023)’ verschenen. Deze notitie is een actualisatie van de Notitie grondbeleid uit 2019. Vanwege de invoering van de Omgevingswet is een actualisatie noodzakelijk. Alle wijzigingen in de notitie die te maken hebben met de Omgevingswet treden in werking gelijktijdig met de inwerkingtreding van de Omgevingswet, i.c. 1 januari 2024. Alle overige wijzigingen treden in werking met ingang van begrotingsjaar 2025. Toepassing van de nieuwe notitie met ingang van de jaarrekening 2024 is mogelijk maar niet verplicht.

B Stand van zaken projecten

In onderstaande tabel wordt de prognose van de grondexploitaties weergegeven.

Prognose complexen in exploitatie (bedragen in €)	Te verwachten resultaten 2024-2026		Prognose gereed	
	Begroting 2025	Jaarrekening 2023	Begroting 2025	Jaarrekening 2023
Centrum Hoogerheide	€ 1.052.899	€ 1.062.987	2026	2026
Noordrand Ossendrecht	€ 0	€ 25.197	2024	2024
Bergsestraat Huijbergen	€ 1.055.484	€ 1.049.400	2026	2026
Kromstraat Hoogerheide	€ 52.646	€ 52.161	2025	2024
Totaal	€ 2.161.029	€ 2.189.745		

Complexen in exploitatie

Complex Centrum, Hoogerheide

De structuurvisie “Kern Hoogerheide” met de daarbij behorende grondexploitatie ‘Centrum Hoogerheide’ zijn vastgesteld door de raad van Woensdrecht. Deze grondexploitatie sluit positief. De locatie Semmelweissstraat maakt deel uit van deze grondexploitatie. De voorgenomen realisatie van 28 grondgebonden woningen voor sociale verhuur sluit aan bij de woonvisie en is opgenomen in de woningbouwplanning. De eindwinst van het complex wordt geraamd op € 3.032.000. Indien rekening wordt gehouden met de kosten van de realisatie van de brandweerkazerne/gemeentewerf aan de Doelstraat in Hoogerheide bedraagt de eindwinst € 552.400. De tussentijdse winst voor 2025 is berekend op (afgerond) € 1.047.000 (voor aftrek van vennootschapsbelasting), waarbij de methode Percentage of completion (Poc-methode) is gehanteerd. Volgens planning wordt de grondexploitatie eind 2026 financieel afgewikkeld en afgesloten. De grond van de locatie Semmelweissstraat wordt naar verwachting in 2025 verkocht.

Complex Noordrand, Ossendrecht

Volgens de planning wordt de grondexploitatie eind 2024 financieel afgewikkeld en afgesloten.

Complex Bergsestraat Huijbergen

De raad heeft in juni 2024 de gewijzigde grondexploitatie Bergsestraat Huijbergen vastgesteld. In het vastgestelde woningbouwprogramma 2021-2025 zijn voor de kern van Huijbergen 10 starters-

/nultreden-woningen opgenomen. Om de 10 woningen te kunnen realiseren dient het bestaande sportcomplex geherstructureerd te worden. De opbrengsten uit de grondverkoop van de 10 woningen is voorzien in het jaar 2026. De grondexploitatie sluit met een voordelig resultaat van (afgerond) € 1.055.000 (voor aftrek van vennootschapsbelasting). Het resultaat (€ 792.400) na aftrek van de verschuldigde vennootschapsbelasting wordt ingezet voor het (deels) afdekken van de afschrijvingslasten van het investeringsbudget van de realisatie van twee kunstgrasvelden en verlichting op het gemeentelijk sportpark in Huijbergen.

Complex Kromstraat Hoogerheide

De raad heeft in november 2023 de grondexploitatie Kromstraat Hoogerheide vastgesteld. Gelet op de behoefte van betaalbare starterswoningen wordt op de locatie in de Kromstraat vijf starterswoningen en een twee-onder-één kap woningen gerealiseerd. De ontwikkeling sluit aan bij de woonvisie en is opgenomen in de woningbouwplanning. De bestemmingsplanwijziging naar wonen is inmiddels doorlopen en de heeft een onherroepelijke status. . De biedingenprocedure voor de verkoop van de grond is inmiddels doorlopen. De opbrengsten uit de grondverkoop is voorzien in het jaar 2025. De tussentijdse winst voor 2025 is berekend op € 53.000 (voor aftrek van vennootschapsbelasting), waarbij de methode Percentage of completion (Poc-methode) is gehanteerd.

Tussentijdse winst 2025

De totale tussentijdse winst van het complex Centrum Hoogerheide en Kromstraat Hoogerheide, naar rato van de voortgang, is voor 2025 berekend op (afgerond) € 1.100.000.

Reserves

Reserve anterieure overeenkomsten

Deze reserve komt tot stand op basis van een wettelijke verplichting. Deze verplichting houdt in dat alle gemaakte kosten verhaald worden op initiatiefnemer. Deze reserve wordt gevoed door vooruitbetaalde bedragen door derden en zal afnemen in de jaren dat het project tot uitvoering wordt gebracht. De inkomsten kunnen niet gezien worden als winst, maar als het verhalen van gemaakte of nog te maken gemeentelijke kosten op de initiatiefnemer.

Paragraaf 9 Wet Open Overheid

Achtergrond

De Wet open overheid (Woo) is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) en is ingegaan per 1 mei 2022. Niet alleen is er hiermee een andere basis gekomen voor het indienen van verzoeken, ook de termijn van beantwoording is verkort. Maar de grootste verandering is dat gemeentes ook meer zelf openbaar moeten gaan maken. Daar dit een groot project betreft, zal dit gefaseerd over enkele jaren plaatsvinden.

Realisatie

De gemeente Woensdrecht wil open en transparant met de burger communiceren. Om dit te bewerkstelligen is als ambitieniveau gekozen om de wettelijke eisen als basis aan te houden. Wij sluiten aan bij de wettelijke planning voor het openbaar maken van de informatiestromen.

Door het openbaar toegankelijk maken van informatie voor geïnteresseerden wordt het doel van de Woo bereikt. Geïnteresseerden kunnen Woo-verzoeken ook digitaal indienen via de gemeentelijke website.

Overzichten

Overzicht van incidentele baten en lasten

Inleiding

Conform artikel 23 en artikel 28 van het Besluit Begroting en Verantwoording bevatten respectievelijk de begroting en jaarstukken een overzicht per jaar van de geraamde incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma ten minste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaalbedrag kunnen worden opgenomen. Conform artikel 3, lid 6 van de Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente Woensdrecht 2023 wordt een materialiteitsgrens van € 25.000 gehanteerd.

Overzicht van incidentele baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Incidentele baten	2025	2026	2027	2028
<i>Programma 1. Sociaal Domein</i>				
Doeluitkering 'Gezond en Actief Leven Akkoord'	121	54	36	36
<i>Programma 2. Ruimte</i>				
Huisvesting statushouders	10	4	2	-
Opbrengsten grondexploitaties	1.803	1.078	-	-
<i>Programma 5. Bestuurskracht</i>				
Dividend ZEH NV	583	468	445	-
Incidentele mutaties reserves	1.022	298	616	136
Totaal	3.539	1.902	1.099	172

Incidentele lasten	2025	2026	2027	2028
<i>Programma 1. Sociaal Domein</i>				
Uitgaven mbt 'Gezond en Actief Leven Akkoord'	121	54	36	36
Inzet buurtsportcoaches	180	180		-
Aanpak Hervormingsagenda Jeugd	100	100		
Subsidie Cultuureducatie 2025-2028	19	19	19	19
Co-financiering lokale bibliotheekvoorzieningen	55			
Versterken van het lokale bibliotheekstelsel	100	100		
Proeftuin West-Brabant West	68			
Verbouwing Safegroup	82	44		
<i>Programma 2. Ruimte</i>				
Huisvesting statushouders	65	35	-	-
Onderzoek uitbreiding woonwagenlocaties	20	-	-	-
Wet kwaliteitsborging bouw	23	23	-	-
Lasten grondexploitaties	704	15	-	-
Belevingspunten Brabantse Wal (Geopark Schelde Delta)	50	-	-	-
(Mogelijke) bijdrage NK veldrijden 2026	-	20	-	-
Bijdrage GP Adrie v.d. Poel	25	25	-	-
<i>Programma 3. Leefomgeving</i>				
Onderhoud groen in de wijken	100	100	-	-
Vervangingsopgave speeltoestellen en -locaties	20	-	30	-
Herziening GVVP/verwerking omgevingsplan	25	-	-	-
<i>Programma 5. Bestuurskracht</i>				
Vennootschapsbelasting	266	260	-	-
Incidentele mutaties reserves	1.820	1.070	595	118
Totaal	3.844	2.045	680	173
Saldo incidentele baten en lasten	305	144	-419	1
Structureel begrotingssaldo				
Saldo van baten en lasten	539	-1.354	-1.311	-1.693
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-296	-282	503	487
Begrotingsresultaat	243	-1.637	-808	-1.206
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	305	144	-419	1
Structureel begrotingssaldo	548	-1.493	-1.227	-1.205

Toelichting incidentele baten

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Hert Gezond en Actief Leven Akkoord is een akkoord dat is opgesteld tussen de rijksoverheden, gemeenten (VNG) en zorgverzekeraars. Het doel van het akkoord is het bereiken van een gezonde generatie in 2040. Vanuit het Rijk ontvangen we hiervoor middelen.

Huisvesting statushouders

De gemeente huurt twee schoolwoningen van Stadlander. Het huurcontract loopt af in 2026. De gemeente verhuurt deze woningen sinds 2016 aan twee grote gezinnen (statushouders). Eén van de twee gezinnen heeft inmiddels andere woonruimte gevonden en heeft het huurcontract met de gemeente opgezegd. De huurinkomsten eindigen in 2026.

Grondexploitaties

Dit betreft de mutaties van de grondexploitaties Centrum Hoogerheide, Kromstraat Hoogerheide en Bergsestraat Huijbergen.

Dividend ZEH NV

Het geprognosticeerde dividend van ZEH NV is in de programmabegroting opgenomen. Gezien het feit dat onduidelijk is welk deel van het dividend regulier is en welk deel extra zal worden uitgekeerd, is het volledige bedrag voorzichtigheidshalve als incidenteel aangemerkt.

Mutaties in de reserves

De incidentele onttrekkingen aan de reserves worden in bovenstaand overzicht weergegeven.

[Toelichting incidentele lasten](#)

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Hert Gezond en Actief Leven Akkoord is een akkoord dat is opgesteld tussen de rijksoverheden, gemeenten (VNG) en zorgverzekeraars. Het doel van het akkoord is het bereiken van een gezonde generatie in 2040. Het vanuit het Rijk ontvangen middelen besteden we aan gezondheidsbevordering, versterken sociale basis en cultuurparticipatie.

Inzet buurtcoaches

In het kader van coördinatie Sport en preventie worden buurtsportcoaches aangesteld. Op basis van de Brede Regeling Combinatiefuncties is budget beschikbaar gesteld voor de jaren 2024 tot en met 2026.

Aanpak Hervormingsagenda Jeugd

De Hervormingsagenda bevat een groot pakket afspraken om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen. Hiervoor dienen we eerst kosten te maken als voorbereiding om de besparingen te realiseren.

Subsidie Cultuureducatie 2025-2028

Halverwege 2024 is subsidie "CmK"(Cultuureducatie met Kwaliteit) aangevraagd om in de gemeente Woensdrecht een impuls aan cultuureducatie te geven. Hier is vanuit de gemeentelijke begroting in de periode van 2025-2028 een eigen bijdrage nodig.

Co-financiering lokale bibliotheekvoorzieningen

Het Rijk heeft in 2024 middelen toegekend voor lokale bibliotheekvoorzieningen. Voorwaarde is co-financiering van de overige 20%, wat neerkomt op € 55.000. Het gaat om de bibliotheekvoorzieningslocatie in Ossendrecht, welke wordt verbouwd en in de (ver)nieuwbouw van 't Paviljoen wordt gerealiseerd. In 2025 wordt met de bouw daarvan gestart.

Versterken van het lokale bibliotheekstelsel

Vanaf 2025 komt er een zorgplicht voor de gemeente om de toegang tot de openbare bibliotheek te waarborgen. Ter voorbereiding op deze zorgplicht is er voor de periode 2025 en 2026 een budget ter beschikking gesteld.

Proeftuin West-Brabant West

Vanuit de landelijke ontwikkelingen Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming loopt er binnen de de jeugdhulpregio West-Brabant een proeftuin om te komen tot bouwstenen voor het inrichten van het Toekomstscenario. De proeftuin richt zich op het ontwikkelen van Regionale Veiligheidsteams en de samenwerking met sterke lokale toegangen van de gemeenten. De afgelopen jaren heeft de jeugdhulpregio hiervoor subsidie van de overheid ontvangen. Omdat de subsidie ieder jaar minder wordt, is afgesproken dat elke gemeente zich inspant om hier in 2025 middelen voor te reserveren.

Verbouwing Safegroup

De gemeente Breda heeft als centrumgemeente van de GR GIA middelen beschikbaar gesteld voor het verbouwen van de vrouwenopvang in Breda. De vrouwenopvang is voor heel West-Brabant. De gemeente Breda heeft de andere gemeenten die onder de GR GIA vallen verzocht om bij te dragen aan de verbouwing van de vrouwenopvang.

Huisvesting statushouders

De gemeente huurt twee schoolwoningen van Stadlander. De gemeente verhuurt deze woningen sinds 2016 aan twee grote gezinnen (statushouders). Het huurcontract loopt in 2026 af.

Uitbreiding woonwagencentra

Uit het regionaal woonwagencentra-behoefteonderzoek komt voor de gemeente Woensdrecht een behoefte van circa 34 extra woonwagencentra-standplaatsen naar voren. In 2025 wordt onderzoek gedaan hoe deze opgave gerealiseerd kan worden. Hier is onderzoeksbudget voor nodig.

Wet kwaliteitsborging bouw

Op 1 januari 2024 is de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) ingegaan. De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren door inschakeling van private kwaliteitsborgers. Voor de uitvoering van de wkb-taken ontvangt de gemeente tot en met 2026 een bijdrage via de algemene uitkering van het gemeentefonds.

Grondexploitaties

Dit betreft de mutaties van de grondexploitaties Centrum Hoogerheide, Kromstraat Hoogerheide en Bergsestraat Huijbergen.

Belevingspunten van Brabantse Wal (Geopark Schelde Delta)

25 Jaar geleden zijn er in samenwerking met Stichting Brabantse Wal 10 belevingspunten gerealiseerd (vooral langs de Wal). Deze zijn na 25 jaar versleten (informatiebord en bank). Onze gemeente is nu onderdeel van Geopark Schelde Delta, wat mede aanleiding geeft om deze belevingspunten te updaten.

(Mogelijke) bijdrage NK veldrijden 2026

Het NK veldrijden in 2026 vindt plaats in Huijbergen en wordt georganiseerd door het Wielercomité Huijbergen. Ten behoeve van de organisatie van het NK zal de gemeente Woensdrecht (mogelijke) een financiële bijdrage leveren.

Bijdrage GP Adrie v.d. Poel

Ten behoeve van de organisatie van GP Adrie v.d. Poel zal de gemeente Woensdrecht een financiële bijdrage leveren.

Extra budget groenonderhoud in wijken en dorpen

In de piekperiode van vakanties en groeizaam weer is extra onderhoud nodig om de kwaliteit te behalen die door de raad is vastgesteld.

Vervangingsopgave speeltoestellen en -locaties

Bij de vaststelling van het huidige beleid is aangegeven dat de vervangingsopgave van speelvoorzieningen vanaf 2025 groter is dan past binnen de huidige middelen. Aanvullende middelen ten behoeve van vervanging zijn nodig om het speelvoorzieningenniveau op peil te houden.

Herziening GVVP / Verwerking omgevingsplan

Herziening GVVP heeft betrekking op het beleidsdeel: herformuleren doelstellingen en ambities. De uitvoering zal t.z.t. worden opgenomen in het omgevingsplan.

Vennootschapsbelasting

Dit betreft de door de gemeente te betalen vennootschapsbelasting.

Mutaties in de reserves

De incidentele stortingen in de reserves worden in bovenstaand overzicht weergegeven.

Overzicht van baten en lasten naar product 2024-2028

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotings- wijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten							
1. Sociaal Domein							
1.1 Sociale veerkracht	114.318	267.786	382.104	137.572	116.109	98.032	98.032
1.2 Integrale Toegang Sociaal Domein	0	50.000	50.000	0	0	0	0
1.3 Werk en Inkomen	6.745.372	1.097.997	7.843.369	7.511.861	7.533.228	7.508.969	7.483.006
1.4 Maatschappelijke ondersteuning	171.664	0	171.664	280.640	282.640	282.640	282.640
1.5 Zorg voor Jeugd en Sociale Veiligheid	0	0	0	0	0	0	0
1.6 Gezondheid en Sport	332.591	22.708	355.299	295.791	248.390	248.390	248.390
1.7 Onderwijs	400.701	325.579	726.280	449.229	449.229	449.229	449.229
Totaal 1. Sociaal Domein	7.764.646	1.764.070	9.528.716	8.675.093	8.629.596	8.587.260	8.561.297
2. Ruimte							
2.1 Ruimtelijke ordening en bouwzaken	771.256	59.660	830.916	792.483	778.543	781.099	782.823
2.2 Grondbeleid	1.667.650	496.790	2.164.440	1.831.928	1.098.471	20.068	20.068
2.4 Sport en evenementen	24.579	0	24.579	32.779	35.339	35.339	44.599
Totaal 2. Ruimte	2.463.485	556.450	3.019.935	2.657.190	1.912.353	836.506	847.490
3. Leefomgeving							
3.2 Milieu & duurzaamheid	10.000	2.500	12.500	12.500	12.500	12.500	12.500
3.3 Beheer openbaar gebied	2.344.457	86.000	2.430.457	2.531.740	2.531.740	2.531.740	2.531.740
3.4 Verkeer en Vervoer	24.217	0	24.217	24.369	24.369	24.369	24.369
3.5 Monumenten en Cultuur	43.000	0	43.000	43.000	43.000	43.000	43.000
3.6 Burger- en overheidsparticipatie	13.396	2.679	16.075	13.396	0	0	0
3.7 Gemeentelijke gebouwen en accommodaties	156.656	0	156.656	194.716	222.116	254.566	254.566
Totaal 3. Leefomgeving	2.591.726	91.179	2.682.905	2.819.721	2.833.725	2.866.175	2.866.175
4. Economie							
4.2 Middenstand en winkelgebieden	22.000	0	22.000	22.000	22.000	22.000	22.000
4.4 Afvalinzameling	3.287.555	41.000	3.328.555	3.298.095	3.298.095	3.298.095	3.298.095
Totaal 4. Economie	3.309.555	41.000	3.350.555	3.320.095	3.320.095	3.320.095	3.320.095
5. Bestuurskracht							
5.01 Openbare orde en veiligheid	24.895	0	24.895	24.895	24.895	24.895	24.895
5.02 Handhaving	17.904	0	17.904	17.301	17.301	17.301	17.301
5.03 Dienstverlening en burgerzaken	362.291	0	362.291	411.635	411.635	411.635	411.635
5.04 Samenwerking en besturen	140.659	2.500	143.159	155.776	155.776	155.776	155.776
5.05 Financiën	40.486.039	7.275.823	47.761.862	41.971.447	39.936.077	40.291.955	40.026.355
5.06 Belastingen en heffingen	6.696.047	0	6.696.047	6.924.365	6.989.597	7.050.867	7.112.750
5.08 Overhead	251.978	0	251.978	259.590	259.590	259.590	259.590
5.09 Personeel en organisatie	0	0	0	0	0	0	0
5.10 Communicatie	0	0	0	0	0	0	0
Totaal 5. Bestuurskracht	47.979.813	7.278.323	55.258.136	49.765.009	47.794.871	48.212.019	48.008.302
Totaal Baten	64.109.225	9.731.022	73.840.247	67.237.108	64.490.640	63.822.055	63.603.359

Lasten							
1. Sociaal Domein							
1.1 Sociale veerkracht	-2.401.110	-228.519	-2.629.629	-2.757.041	-2.671.159	-2.543.805	-2.541.328
1.2 Integrale Toegang Sociaal Domein	-157.560	-164.677	-322.237	-153.999	-154.094	-154.507	-142.335
1.3 Werk en Inkomen	-10.307.755	-1.342.145	-11.649.900	-11.461.852	-11.525.238	-11.558.787	-11.535.077
1.4 Maatschappelijke ondersteuning	-8.220.513	-36.509	-8.257.022	-9.774.783	-9.727.012	-9.873.182	-9.982.098
1.5 Zorg voor Jeugd en Sociale Veiligheid	-6.549.822	-140.299	-6.690.121	-7.707.385	-7.723.579	-7.612.541	-7.609.618
1.6 Gezondheid en Sport	-1.694.146	5.263	-1.688.883	-1.648.026	-1.625.633	-1.456.901	-1.489.421
1.7 Onderwijs	-2.662.672	-387.522	-3.050.194	-3.001.746	-3.006.493	-3.023.695	-3.033.936
Totaal 1. Sociaal Domein	-31.993.578	-2.294.408	-34.287.986	-36.504.832	-36.433.208	-36.223.418	-36.333.813
2. Ruimte							
2.1 Ruimtelijke ordening en bouwzaken	-196.825	-683.025	-879.850	-294.329	-248.918	-153.352	-167.474
2.2 Grondbeleid	-652.121	-382.809	-1.034.930	-761.838	-72.950	-57.890	-57.890
2.3 Recreatie en toerisme	-229.331	-37.250	-266.581	-220.008	-185.883	-132.618	-131.832
2.4 Sport en evenementen	-1.296.007	-201.436	-1.497.443	-1.428.063	-1.435.753	-1.404.921	-1.468.471
Totaal 2. Ruimte	-2.374.284	-1.304.520	-3.678.804	-2.704.238	-1.943.504	-1.748.781	-1.825.667
3. Leefomgeving							
3.1 Landschap en natuur	-3.618	-64.613	-68.231	-3.592	-3.594	-3.604	-3.601
3.2 Milieu & duurzaamheid	-443.730	-334.534	-778.264	-461.251	-478.101	-493.780	-508.304
3.3 Beheer openbaar gebied	-5.753.059	-271.305	-6.024.364	-5.821.176	-5.812.930	-5.732.975	-5.649.342
3.4 Verkeer en Vervoer	-707.075	-25.600	-732.675	-712.637	-684.713	-686.167	-699.494
3.5 Monumenten en Cultuur	-98.537	-215.298	-313.835	-80.378	-80.402	-80.549	-80.499
3.6 Burger- en overheidsparticipatie	-83.649	-38.173	-121.822	-83.158	-67.580	-67.586	-67.522
3.7 Gemeentelijke gebouwen en accommodaties	-995.584	-24.272	-1.019.856	-934.955	-960.227	-929.559	-925.181
Totaal 3. Leefomgeving	-8.085.252	-973.795	-9.059.047	-8.097.147	-8.087.547	-7.994.220	-7.933.943
4. Economie							
4.1 Werkgelegenheid	-142.791	0	-142.791	-69.317	-56.274	-33.554	-33.521
4.2 Middenstand en winkelgebieden	-85.855	0	-85.855	-85.251	-85.291	-85.543	-85.459
4.4 Afvalinzameling	-2.807.736	-20.000	-2.827.736	-2.824.987	-2.825.017	-2.824.966	-2.824.966
Totaal 4. Economie	-3.036.382	-20.000	-3.056.382	-2.979.555	-2.966.582	-2.944.063	-2.943.946
5. Bestuurskracht							
5.01 Openbare orde en veiligheid	-2.025.701	-332.808	-2.358.509	-2.021.473	-2.052.936	-2.110.884	-2.152.237
5.02 Handhaving	-410.158	53.616	-356.542	-290.785	-300.359	-310.831	-320.016
5.03 Dienstverlening en burgerzaken	-172.080	-5.700	-177.780	-222.636	-222.742	-223.400	-223.181
5.04 Samenwerking en besturen	-2.195.459	-78.500	-2.273.959	-2.147.031	-2.153.121	-2.162.255	-2.170.646
5.05 Financiën	-505.025	430.366	-74.659	-508.501	-502.781	-242.350	-242.156
5.06 Belastingen en heffingen	-609.599	27.000	-582.599	-598.457	-629.545	-661.158	-691.381
5.07 Informatievoorziening en automatisering	-430.442	120.399	-310.043	-285.505	-336.509	-345.088	-352.692
5.08 Overhead	-9.427.783	-490.636	-9.918.419	-9.715.320	-9.724.461	-9.722.210	-9.680.702
5.09 Personeel en organisatie	-419.127	-1.277.497	-1.696.624	-586.025	-455.419	-407.987	-390.151
5.10 Communicatie	-36.433	0	-36.433	-36.177	-36.194	-36.301	-36.266
Totaal 5. Bestuurskracht	-16.231.807	-1.553.760	-17.785.567	-16.411.910	-16.414.067	-16.222.464	-16.259.428
Totaal Lasten	-61.721.303	-6.146.483	-67.867.786	-66.697.682	-65.844.908	-65.132.946	-65.296.797
Saldo	2.387.922	3.584.539	5.972.461	539.426	-1.354.268	-1.310.891	-1.693.438
Onttrekkingen							
5. Bestuurskracht							
5.05 Financiën	603.847	2.878.785	3.482.632	1.602.220	942.387	1.252.326	759.053
Stortingen							
5. Bestuurskracht							
5.05 Financiën	-978.257	-2.255.091	-3.233.348	-1.898.444	-1.224.740	-749.601	-272.101
Mutaties reserves	-374.410	623.694	249.284	-296.224	-282.353	502.725	486.952
Resultaat	2.013.512	4.208.233	6.221.745	243.202	-1.636.621	-808.166	-1.206.486

Overzicht van baten en lasten 2024-2028 naar taakvelden

Gemeenten geven hun geld uit aan een breed scala aan deelterreinen, variërend van bijvoorbeeld onderwijshuisvesting, tot de gemeentelijke plantsoendienst of de jeugdzorg. Om te zorgen dat deze uitgaven geaggregeerd kunnen worden en vergeleken kunnen worden tussen gemeenten is een uniforme set van eenheden gedefinieerd waarin alle gemeenten hun baten en lasten classificeren. Deze eenheden worden 'taakvelden' genoemd.

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotings- wijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Baten							
0.1 Bestuur	140.659	2.500	143.159	155.776	155.776	155.776	155.776
0.2 Burgerzaken	362.291	0	362.291	411.635	411.635	411.635	411.635
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	43.000	0	43.000	43.000	43.000	43.000	43.000
0.4 Overhead	251.978	-54.898	197.080	259.590	259.590	259.590	259.590
0.5 Treasury	883.069	3.789.686	4.672.755	716.146	590.449	567.484	122.291
0.61 OZB woningen	3.641.370	0	3.641.370	3.796.442	3.839.020	3.877.410	3.916.184
0.62 OZB niet-woningen	2.186.650	0	2.186.650	2.265.349	2.288.003	2.310.883	2.333.992
0.64 Belastingen overig	173.100	0	173.100	165.900	165.900	165.900	165.900
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	41.835.605	1.065.710	42.901.315	43.703.958	41.815.652	42.170.236	42.323.866
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	24.895	0	24.895	24.895	24.895	24.895	24.895
1.2 Openbare orde en veiligheid	17.904	0	17.904	17.301	17.301	17.301	17.301
2.1 Verkeer en vervoer	85.556	0	85.556	85.723	85.723	85.723	85.723
2.2 Parkeren	438	0	438	438	438	438	438
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	22.000	0	22.000	22.000	22.000	22.000	22.000
3.4 Economische promotie	694.927	0	694.927	696.674	696.674	696.674	696.674
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	400.701	325.579	726.280	449.229	449.229	449.229	449.229
5.1 Sportbeleid en activering	187.509	-7.331	180.178	150.709	129.216	129.216	129.216
5.2 Sportaccommodaties	15.859	0	15.859	24.059	26.619	26.619	35.879
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	0	0	0	0	0
5.6 Media	26.574	252.649	279.223	49.827	49.827	49.827	49.827
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	24.222	0	24.222	24.222	24.222	24.222	24.222
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	286.193	2.735.078	3.021.271	318.914	310.899	327.828	329.552
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	50.000	50.000	0	0	0	0
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	0	0	0	0	0	0	0
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	0	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	4.378.333	242.441	4.620.774	4.616.129	4.616.129	4.616.129	4.616.129
6.4 WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	134.404	555.983	690.387	447.075	447.075	447.075	447.075
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	12.664	159.000	171.664	0	0	0	0
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	0	0	0	16.640	16.640	16.640	16.640
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	264.000	266.000	266.000	266.000
6.712 Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	159.000	-159.000	0	0	0	0	0
6.71B Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
6.72A Jeugdhulp begeleiding	0	0	0	0	0	0	0
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ- verblijf	0	0	0	0	0	0	0

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotings- wijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0	0
6.792 PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
6.811 Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
6.81A Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	131.685	27.437	159.122	131.685	92.393	92.393	92.393
7.2 Riolering	2.178.340	86.000	2.264.340	2.362.840	2.362.840	2.362.840	2.362.840
7.3 Afval	3.287.555	41.000	3.328.555	3.298.095	3.298.095	3.298.095	3.298.095
7.4 Milieubeheer	10.000	2.500	12.500	12.500	12.500	12.500	12.500
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	88.838	0	88.838	91.606	91.606	91.606	91.606
8.1 Ruimte en leefomgeving	23.518	286.300	309.818	29.568	21.068	21.068	21.068
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.645.132	210.490	1.855.622	1.803.360	1.078.403	0	0
8.3 Wonen en bouwen	755.256	65.000	820.256	781.823	781.823	781.823	781.823
Totaal Baten	64.109.225	9.676.124	73.785.349	67.237.108	64.490.640	63.822.055	63.603.359
Lasten							
0.1 Bestuur	-1.827.061	-78.432	-1.905.493	-1.743.773	-1.744.230	-1.749.105	-1.747.460
0.2 Burgerzaken	-214.223	-25.200	-239.423	-264.576	-264.370	-264.960	-264.701
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-90.169	-215.298	-305.467	-66.937	-66.954	-67.062	-67.025
0.4 Overhead	-10.214.593	-1.654.431	-11.869.024	-10.611.238	-10.516.430	-10.460.557	-10.410.768
0.5 Treasury	-29.154	0	-29.154	-37.556	-22.658	-21.507	-11.609
0.61 OZB woningen	-375.914	58.022	-317.892	-358.779	-389.754	-420.659	-451.116
0.64 Belastingen overig	-233.685	-31.022	-264.707	-239.678	-239.791	-240.499	-240.265
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-6.000	6.000	0	-5.999	-6.000	-6.000	-6.000
0.8 Overige baten en lasten	-35.000	429.444	394.444	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-257.285	-9.388	-266.673	-266.472	-260.248	0	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.887.180	-3.712	-1.890.892	-1.878.863	-1.910.260	-1.967.786	-2.009.278
1.2 Openbare orde en veiligheid	-548.679	-275.480	-824.159	-433.395	-443.035	-453.929	-462.975
2.1 Verkeer en vervoer	-3.117.305	-143.787	-3.261.092	-3.088.612	-3.065.887	-3.061.746	-3.027.884
2.2 Parkeren	-12.387	0	-12.387	-12.202	-12.224	-12.230	-12.218
3.1 Economische ontwikkeling	-179.545	0	-179.545	-105.813	-92.786	-70.175	-70.106
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-1.873	0	-1.873	-233	-453	0	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-49.101	0	-49.101	-48.755	-48.779	-48.922	-48.874
3.4 Economische promotie	-49.600	0	-49.600	-35.515	-35.532	-35.638	-35.603
4.1 Openbaar basisonderwijs	-36.758	-4.000	-40.758	-36.499	-36.515	-36.624	-36.588
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.172.309	-58.812	-1.231.121	-1.441.158	-1.453.064	-1.467.093	-1.477.904
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.453.605	-324.710	-1.778.315	-1.524.089	-1.516.914	-1.519.978	-1.519.444
5.1 Sportbeleid en activering	-619.045	-19.919	-638.964	-580.981	-579.549	-323.776	-323.463
5.2 Sportaccommodaties	-1.028.048	-132.845	-1.160.893	-1.176.020	-1.183.969	-1.152.486	-1.216.258
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-134.460	0	-134.460	-142.994	-143.062	-143.485	-143.344
5.4 Musea	-290.317	59.327	-230.990	-202.333	-241.888	-250.188	-257.884
5.5 Cultureel erfgoed	-8.368	0	-8.368	-13.441	-13.448	-13.487	-13.474
5.6 Media	-513.323	-243.382	-756.705	-806.119	-743.812	-631.447	-630.834
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-1.642.742	-326.851	-1.969.593	-1.638.650	-1.568.662	-1.487.750	-1.450.457
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-2.630.828	-108.684	-2.739.512	-2.697.188	-2.664.551	-2.578.178	-2.572.199
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-1.748.445	-270.980	-2.019.425	0	0	0	0

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotingswijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	0	0	0	-261.666	-261.789	-262.564	-262.306
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	0	0	-1.040.009	-1.021.985	-1.025.315	-1.024.615
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	0	0	-694.680	-647.150	-598.190	-585.587
6.3 Inkomensregelingen	-7.326.523	-290.169	-7.616.692	-7.820.342	-7.836.908	-7.880.491	-7.893.890
6.4 WSW en beschut werk	-2.682.588	-440.814	-3.123.402	-3.026.143	-3.075.407	-3.071.964	-3.043.163
6.5 Arbeidsparticipatie	-651.630	-604.652	-1.256.282	-991.322	-994.501	-1.000.166	-1.001.916
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-1.219.812	-5.872	-1.225.684	0	0	0	0
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	0	0	0	-1.376.132	-1.412.209	-1.427.160	-1.440.721
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	-4.890.695	-4.805.206	-4.926.058	-5.024.833
6.712 Begeleiding (WMO)	0	0	0	-3.108.601	-3.110.053	-3.119.241	-3.116.210
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	-4.318.984	0	-4.318.984	0	0	0	0
6.71B Begeleiding (WMO)	-2.495.184	0	-2.495.184	0	0	0	0
6.71C Dagbesteding (WMO)	-29.752	0	-29.752	0	0	0	0
6.72A Jeugdhulp begeleiding	-75.673	0	-75.673	0	0	0	0
6.72B Jeugdhulp behandeling	-1.489.459	0	-1.489.459	0	0	0	0
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	-383.164	0	-383.164	0	0	0	0
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	-215.544	0	-215.544	0	0	0	0
6.73A Pleegzorg	-257.227	12.301	-244.926	0	0	0	0
6.73B Gezinsgericht	-928.317	-12.301	-940.618	0	0	0	0
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	-717.191	0	-717.191	0	0	0	0
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-529.364	0	-529.364	0	0	0	0
6.74C Gesloten plaatsing	-280.249	0	-280.249	0	0	0	0
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	0	0	0	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	-2.342.757	-2.502.074	-2.425.867	-2.427.390
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	-2.762.472	-2.763.763	-2.771.929	-2.769.234
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	0	-366.413	-366.583	-367.667	-367.309
6.791 PGB WMO	0	0	0	-188.518	-188.607	-189.164	-188.981
6.792 PGB Jeugd	0	0	0	-71.280	-71.312	-71.523	-71.454
6.811 Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	-93.221	-93.266	-93.541	-93.449
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	-23.265	-23.277	-23.345	-23.322
6.81A Beschermd wonen (WMO)	-93.884	-10.637	-104.521	0	0	0	0
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-23.431	0	-23.431	0	0	0	0
6.821 Jeugdbescherming	0	0	0	-248.807	-247.825	-248.708	-248.609
6.822 Jeugdreclassering	0	0	0	-64.385	-63.317	-63.656	-63.737
6.82A Jeugdbescherming	-231.503	-16.998	-248.501	0	0	0	0
6.82B Jeugdreclassering	-45.771	-16.998	-62.769	0	0	0	0
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	0	0	0	-242.583	-165.661	-166.150	-165.989
7.1 Volksgezondheid	-1.250.278	534	-1.249.744	-1.249.256	-1.235.928	-1.272.033	-1.304.731
7.2 Riolering	-1.873.904	43.529	-1.830.375	-1.947.183	-1.942.459	-1.947.182	-1.947.182
7.3 Afval	-2.807.736	-20.000	-2.827.736	-2.824.987	-2.825.017	-2.824.966	-2.824.966
7.4 Milieubeheer	-443.730	-334.534	-778.264	-461.251	-478.101	-493.780	-508.304
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-111.685	0	-111.685	-111.809	-115.752	-115.777	-115.804
8.1 Ruimte en leefomgeving	-89.547	-764.549	-854.096	-90.250	-90.288	-90.344	-90.312
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-595.191	-135.159	-730.350	-703.936	-15.033	0	0

Bedragen in €	Primaire Begroting 2024	Begrotings- wijzigingen 2024	Begroting 2024 (incl. wijzigingen)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
8.3 Wonen en bouwen	-146.980	-121.126	-268.106	-187.851	-176.612	-120.898	-135.052
Totaal Lasten	-61.721.303	-6.091.585	-67.812.888	-66.697.682	-65.844.908	-65.132.946	-65.296.797
Saldo	2.387.922	3.584.539	5.972.461	539.426	-1.354.268	-1.310.891	-1.693.438
Onttrekkingen							
0.10 Mutaties reserves	603.847	2.878.785	3.482.632	1.602.220	942.387	1.252.326	759.053
Stortingen							
0.10 Mutaties reserves	-978.257	-2.255.091	-3.233.348	-1.898.444	-1.224.740	-749.601	-272.101
Mutaties reserves	-374.410	623.694	249.284	-296.224	-282.353	502.725	486.952
Resultaat	2.013.512	4.208.233	6.221.745	243.202	-1.636.621	-808.166	-1.206.486

Geprognosticeerde balans

Bedragen x € 1.000

VASTE ACTIVA	01-01-2025	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
A. IMMATERIELE VASTE ACTIVA					
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	11	-	-	-	-
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	12	8	5	3	2
Totaal	23	8	5	3	2
B. MATERIELE VASTE ACTIVA					
Investerings met economisch nut	38.066	36.698	35.622	34.162	32.608
Investerings met maatschappelijk nut	9.410	9.744	9.311	8.599	8.661
Totaal	47.476	46.442	44.933	42.761	41.270
C. FINANCIELE VASTE ACTIVA					
	9.380	9.375	9.370	9.365	9.360
Totaal Vaste Activa	56.880	55.825	54.308	52.129	50.632
VLOTTENDE ACTIVA					
D. VOORRADEN					
	843-	171	4	4	4
E. UITZETTINGEN					
	7.880	7.880	7.880	7.880	7.880
F. LIQUIDE MIDDELEN					
	579	579	579	579	579
G. OVERLOPENDE ACTIVA					
	3.643	3.643	3.643	3.643	3.643
Totaal Vlottende Activa	11.259	12.273	12.106	12.106	12.106
TOTAAL ACTIVA	68.139	68.098	66.414	64.235	62.738

VASTE PASSIVA	01-01-2025	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
H. EIGEN VERMOGEN					
Algemene reserve	16.558	22.240	22.483	20.396	19.588
Bestemmingsreserves	12.954	14.077	14.359	14.310	13.841
Saldo van de begroting	6.432	243	-1.637	-808	-1.206
Totaal	35.944	36.560	35.206	33.898	32.223
I. VOORZIENINGEN	12.745	10.764	10.861	10.236	8.656
J. VASTE SCHULD	5.445	4.945	4.445	3.945	3.445
Totaal Vaste Passiva	54.134	52.269	50.511	48.079	44.324
VLOTTENDE PASSIVA					
K. VLOTTENDE SCHULD	10.019	11.844	11.917	12.170	14.428
L. OVERLOPENDE PASSIVA	3.986	3.986	3.986	3.986	3.986
Totaal Vlottende Passiva	14.005	15.830	15.903	16.156	18.414
TOTAAL PASSIVA	68.139	68.098	66.414	64.235	62.738

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene Dekkingsmiddelen

Bedragen in €	Begroting 2025		
	Baten	Lasten	Saldo
1.3 Werk en Inkomen			
69230010 Integratie uitk. Sociaal Domein Participatiewet	2.448.657	0	2.448.657
5.05 Financiën			
69130100 Deelnemingen en beleggingen	679.109	-132	678.977
69141000 Renteresultaat/bespaarde rente	37.037	-1	37.036
69210000 Algemene uitkering gemeentefonds	41.255.301	-5.999	41.249.302
Totaal 5.05 Financiën	41.971.447	-6.132	41.965.315
5.06 Belastingen en heffingen			
60611000 Onroerende zaakbelastingen woningen	3.796.442	0	3.796.442
60621000 Onroerende zaakbelastingen niet woningen	2.265.349	0	2.265.349
69350000 Forensenbelasting	55.674	0	55.674
69360000 Toeristenbelasting	641.000	0	641.000
69370000 Hondenbelasting	121.900	0	121.900
Totaal 5.06 Belastingen en heffingen	6.880.365	0	6.880.365
Saldo	51.300.469	-6.132	51.294.337

Budget voor onvoorziene uitgaven

Bedragen in €	Begroting 2025		
	Baten	Lasten	Saldo
5.05 Financiën			
69220000 Onvoorziene uitgaven	0	-35.000	-35.000

Bijlagen

A. Overzicht lopende investeringen

Overzicht lopende investeringen

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Begroting 2024	Realisatie 2024	Resteert
1. Sociaal Domein						
70190001 Decentralisatie beschermd wonen	2019	25.000	We bevinden ons momenteel in de doordecentralisatie van het Beschermd Wonen en de Maatschappelijke Opvang. In 2023 is een deel van het krediet hiervoor ingezet. Vanuit het Rijk heeft doorvoeren van bijbehorende zaken, zoals het nieuwe financieel verdeelmodel, verdere vertraging opgelopen. Het resterende krediet zal daardoor naar verwachting in latere jaren nodig zijn om alle wijzigingen te organiseren.	10.637	0	10.637
70210000 IKC Woensdrecht	2020	730.000	Het voorbereidingskrediet is nodig voor de voorbereidingen om te komen tot realisatie van het schoolgebouw. De verwachting is dat het complete voorbereidingskrediet nodig is. De bouw van de school is inmiddels afgerond. De gemaakte kosten worden binnen twee maanden na de start van de exploitatie afgelost (derde kwartaal 2024). Bij de Jaarstukken 2024 zal dan voorgesteld worden om dit krediet af te sluiten.	-607.812	62.057	-669.869
74211703 Inrichting gymzaal IKC Woensdrecht	2023	85.220	Het inrichten van de gymzaal is in 2024 afgerond de definitieve afrekening volgt. Het krediet kan eind 2024 worden gesloten.	85.220	0	85.220
74211704 Aanleg openbare ruimte IKC Woensdrecht	2023	508.000	De uitvoering van de aanpassingen aan de Fortuinstraat zijn gereed. De parkachtige inrichting rondom het IKC wordt na aanbesteding uitgevoerd. Dit is na verwachting eerste kwartaal 2025 gereed. De aanpassingen in het groen ten zuiden van de Fortuinstraat vergen extra onderzoek. Uit een eerste scan naar explosieven blijkt namelijk dat de grond hier vervuild is.	506.261	155.529	350.732
76200214 Verbeterplan Integrale Toegang Sociaal Domein	2013	332.045	Dit krediet staat nu op nul en kan afgesloten worden. Werkzaamheden die doorlopen worden gefinancierd uit andere middelen.	54.677	54.677	0
76200314 Verbouwing integrale toegang gebouwen	2020	221.386	De grote werkzaamheden voor dit project zijn afgerond. Het resterende bedrag wat open staat zal verder worden gebruikt voor de aankleding van de ruimtes en optimalisatie van verbinding tussen de ontmoetingsruimte met de centrale hal. Door de gebruikers is aangegeven dat er behoefte is aan een duidelijker bewegwijzeringssysteem.	97.186	0	97.186

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Begroting 2024	Realisatie 2024	Resteert
76200414 Verbouwing integrale toegang techn. installaties	2020	20.126	De grote werkzaamheden voor dit project zijn afgerond. Het tekort op dit krediet wordt gedekt door het overschot op het bij dit project behorende krediet 'Verbouwing integrale toegang gebouwen.' Het resterende bedrag dat daar open staat zal gebruikt worden voor optimalisering van de verbinding tussen de centrale hal en de ontmoetingsruimte. Door de gebruikers is aangegeven dat er behoefte is aan een duidelijker bewegwijzeringssysteem.	-40.434	0	-40.434
76200514 Verbouwing integrale toegang inventaris	2020	60.378	De grote werkzaamheden voor dit project zijn afgerond. Dit krediet moet gezien worden in combinatie met ook bij dit project behorende krediet 'Verbouwing integrale toegang gebouwen.' Het resterende bedrag dat daarna nog open staat zal gebruikt worden voor optimalisering van de verbinding tussen de centrale hal en de ontmoetingsruimte. Door de gebruikers is aangegeven dat er behoefte is aan een duidelijker bewegwijzeringssysteem.	-48.790	0	-48.790
76201901 Software doorontwikkeling integrale toegang	2019	50.000	In 2025 wordt dit krediet ingezet voor het ontwikkelen van een dashboard voor subsidies en het onderzoek naar (en mogelijke invoering van) een digitaal platform per dorpskern.	29.891	0	29.891
76502002 Nieuwbouw basisschool Huijbergen 2024	2020	2.236.000	Na afronding van de vernieuwbouw van het Paviljoen in Ossendrecht is de school in Huijbergen aan de beurt voor een upgrade. De verwachting is dat de planvorming hiervoor begin 2025 start.	2.236.000	0	2.236.000
76502003 BS Boemerang Hoogerheide naar BENG	2020	500.000	Er heeft een eindgesprek plaats gevonden. Er moeten nog een 4-tal facturen betaald te worden, daarna kan het krediet eind van dit jaar 2024 afgesloten worden.	124.334	74.652	49.682
76502004 Nieuwbouw 't Paviljoen Ossendrecht	2020	3.365.000	In de afgelopen periode is er een aanbestedingsprocedure doorlopen voor de gehele realisatie van 't Paviljoen. De inschrijvingen zijn inmiddels beoordeeld en de opdracht is aan een partij toegewezen. Er komt in het eerste kwartaal van 2025 een aanvullend dekkingsvoorstel richting de Raad.	3.365.000	0	3.365.000
Totaal 1. Sociaal Domein				5.812.170	346.915	5.465.255
2. Ruimte						
70152410 Zonnepanelen 2024 sportpark De Buizerd Putte	2023	€64.687,-	Dit project staat "on hold." Momenteel worden mogelijkheden voor nieuwbouw onderzocht.	64.687	0	64.687
70152411 WTB installatie 2024 sportpark De Buizerd Putte	2023	€ 100.624,-	Deze werkzaamheden staan "on hold."Er worden mogelijkheden tot nieuwbouw onderzocht.	100.624	0	100.624
70152412 Dakisolatie 2024 sportpark De Buizerd Putte	2023	€228.559,-	De werkzaamheden staan "on hold."Er worden mogelijkheden tot nieuwbouw onderzocht.	228.559	0	228.559
74212301 Realisatie berging nabij BS De Boemerang H'heide	2023	12.500	De berging is eind 2023 gerealiseerd. Het budget is volledig benut. We zijn nog in afwachting van de definitieve eindafrekening vanuit de LPS. Het krediet kan dit jaar (2024) afgesloten worden.	12.500	0	12.500

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Begroting 2024	Realisatie 2024	Resteert
75302110 Vervanging verlichting 8 armaturen TV Putte	2021	33.692	Er zijn gesprekken geweest tussen de vereniging en de wethouder i.v.m. renovatie van de banen. Er zijn afspraken gemaakt tussen de wethouder en de vereniging dat er voorlopig geen investeringen zullen plaats vinden omdat de vereniging de huur niet kan betalen. En dat de leden aantallen afnemen. In 2025 zullen er nieuwe gesprekken plaats vinden i.v.m. de toekomst van de vereniging. Krediet niet afsluiten.	32.781	0	32.781
75302300 Toplaagrenovatie gravel veld 1/4 TV Putte	2023	51.945	Er zijn gesprekken geweest tussen de vereniging en de wethouder i.v.m. renovatie van de banen. Er zijn afspraken gemaakt tussen de wethouder en de vereniging dat er voorlopig geen investeringen zullen plaats vinden omdat de vereniging de huur niet kan betalen. En dat de leden aantallen afnemen. In 2025 zullen er nieuwe gesprekken plaats vinden i.v.m. de toekomst van de vereniging. Krediet niet afsluiten.	43.963	0	43.963
75302301 Vervanging tenniskooi veld 1/4 TV Putte	2023	18.473	Er zijn gesprekken geweest tussen de vereniging en de wethouder i.v.m. renovatie van de banen. Er zijn afspraken gemaakt tussen de wethouder en de vereniging dat er voorlopig geen investeringen zullen plaats vinden omdat de vereniging de huur niet kan betalen. En dat de leden aantallen afnemen. In 2025 zullen er nieuwe gesprekken plaats vinden i.v.m. de toekomst van de vereniging. Krediet niet afsluiten.	15.633	0	15.633
75302302 Vervang. tennisstanders/net bn 1/4 TV Putte	2023	3.844	Er zijn gesprekken geweest tussen de vereniging en de wethouder i.v.m. renovatie van de banen. Er zijn afspraken gemaakt tussen de wethouder en de vereniging dat er voorlopig geen investeringen zullen plaats vinden omdat de vereniging de huur niet kan betalen. En dat de leden aantallen afnemen. In 2025 zullen er nieuwe gesprekken plaats vinden i.v.m. de toekomst van de vereniging. Krediet niet afsluiten.	3.344	0	3.344
75302303 Verhardingen - herstraten 5-10 jaar TV Putte	2023	€ 7.257	Er zijn gesprekken geweest tussen de vereniging en de wethouder i.v.m. renovatie van de banen. Er zijn afspraken gemaakt tussen de wethouder en de vereniging dat er voorlopig geen investeringen zullen plaats vinden omdat de vereniging de huur niet kan betalen. En dat de leden aantallen afnemen. In 2025 zullen er nieuwe gesprekken plaats vinden i.v.m. de toekomst van de vereniging. Krediet niet afsluiten.	7.257	0	7.257
75312107 Toplaagrenovatie kunstgras VV Meto	2021	€ 320.100	Werkzaamheden zijn uitgevoerd in 2022, maar er volgde nog een claim die van dit krediet betaald moet worden. De claim is in middels binnen gekomen maar moet nog juridisch worden onderzocht. Krediet niet afsluiten.	27.182	0	27.182
75312118 Renovatie natuurgras softbalveld De batters Putte	2021	€15.589	Er hebben gesprekken plaats gevonden tussen de wethouder en de vereniging. Er worden gedeeltelijk werkzaamheden uitgevoerd, zodat ze competitie mogen spelen van de bond. Krediet niet afsluiten.	15.167	3.135	12.032

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Begroting 2024	Realisatie 2024	Resteert
75312119 Renovatie gravel softbalveld De Batters Putte	2021	17.085	De werkzaamheden zijn in Q2 uitgevoerd. Krediet kan bij de Jaarstukken 2024 worden afgesloten.	16.623	42.775	-26.152
75312120 Vervanging leunhek softbalveld De Batters Putte	2021	4.276	De werkzaamheden zijn uitgevoerd. Bij de jaarstukken 2024 zal worden voorgesteld dit krediet af te sluiten.	4.160	4.508	-348
75312121 Vervanging Backstop softbalveld De Batters Putte	2021	8.423	Er hebben gesprekken plaats gevonden tussen de wethouder en de vereniging. Er worden gedeeltelijk werkzaamheden uitgevoerd, zodat ze competitie mogen spelen van de bond. Krediet niet afsluiten.	8.195	0	8.195
75312122 Vervanging Dug-outs Softbalveld De Batters Putte	2021	51.833	De dug-outs zijn vernieuwd. Het te kort aan krediet is ontstaan door de verhoging in de kosten van de afgelopen 4 jaar. Toen is het MJOP namelijk opgezet.	36.023	54.484	-18.461
75312123 Renovatie natuurgras honkbalveld De Batters Putte	2021	29.446	Er hebben gesprekken plaats gevonden tussen de wethouder en de vereniging. Er worden gedeeltelijk werkzaamheden uitgevoerd, zodat ze competitie mogen spelen van de bond. Krediet niet afsluiten.	9.278	0	9.278
75312124 Renovatie gravel honkbalveld De Batters Putte	2021	9.130	Deze werkzaamheden zijn uitgevoerd. Bij de jaarstukken 2024 zal voorgesteld worden dit krediet af te sluiten	-10.230	0	-10.230
75312125 Vervanging leunhek honkbalveld De Batters Putte	2021	5.702	Er hebben gesprekken plaats gevonden tussen de wethouder en de vereniging. Er worden gedeeltelijk werkzaamheden uitgevoerd, zodat ze competitie mogen spelen van de bond. Krediet niet afsluiten.	5.548	0	5.548
75312126 Vervanging Backstop honkbalveld De Batters Putte	2021	22.677	Er hebben gesprekken plaats gevonden tussen de wethouder en de vereniging. Er worden gedeeltelijk werkzaamheden uitgevoerd, zodat ze competitie mogen spelen van de bond. Krediet niet afsluiten.	21.805	0	21.805
75312203 Toplaagrenovatie kunstgrasveld VV Woensdrecht	2022	311.445	Werkzaamheden zijn uitgevoerd in 2022, maar er volgt mogelijk nog een claim die van dit krediet betaald moet worden. Krediet niet afsluiten.	41.709	0	41.709
75312204 Zorgplicht aanbr. kantplanken, walk-off mat VVV	2022	26.628	Werkzaamheden zijn uitgevoerd in 2022, maar er volgt mogelijk nog een claim die van dit krediet betaald moet worden. Krediet niet afsluiten. Krediet niet afsluiten.	3.999	0	3.999
75312302 Toplaagrenovatie natuurgras trainingsveld VV Meto	2023	43.534	De werkzaamheden zijn uitgevoerd in Q1 van 2024, er volgt nog een eindafrekening.	15.819	0	15.819
75312304 Vervan. ballenvangers trainingsveld VV METO	2023	3887	Deze werkzaamheden worden uitgevoerd in 2024. We wachten op de laatste eindafrekening. Krediet niet afsluiten.	3.887	0	3.887
75312305 Nieuw beregeningsinstall. trainingsveld 3 VV Meto	2023	13.455	Uitvoering loopt door in 2024. We wachten nog op de eind afrekening. Krediet niet afsluiten.	344	18.831	-18.487
75312306 verv. beregeningsleidingen en pomp VV Hoogerheide	2023	12.067	De werkzaamheden zijn gestart in Q4 van 2023 en in Q2 van 2024 zullen de werkzaamheden worden afgerond en daarna volgt de eindafrekening. Het te kort aan krediet is ontstaan door de verhoging in de kosten van de afgelopen 4 jaar. Toen is het MJOP namelijk opgezet.	925	16.888	-15.963

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Begroting 2024	Realisatie 2024	Resteert
75312309 Toplaagrenovatie natuurgras trainingsveld 3 VV WVV	2023	25.171	Dit werk is uitgevoerd in 2023. Er is gedeeltelijk gerenoveerd. In 2024 vindt er een nieuwe inspectie plaats. Mocht er budget over zijn dan zal dit worden ingezet om een claim te dekken die op het moment van schrijven wordt beoordeeld. Krediet niet afsluiten.	17.422	0	17.422
75312310 Verv.veldinrichting 2023 trainingveld 3 VV WVV	2023	5.281	De werkzaamheden aan het trainingsveld komen voor rekening van de vereniging. Bij de Jaarstukken 2024 zal worden voorgesteld dit krediet af te sluiten	4.469	0	4.469
75312311 Verv.armatur.veldverlicht.hfdv. sportp.JvHoek H'H	2023	23.600	Deze zijn in Q3 van 2023 vervangen door de vereniging zelf. De 16 armaturen zouden volgens het MJOP pas vervangen worden in 2029. METO heeft een verzoek ingediend om de armaturen in 2023 te vervangen i.v.m. verduurzaming. Het college heeft hier een positief besluit over genomen. Krediet niet afsluiten in verband met subsidie die de vereniging ontvangt en terug stort naar de gemeente.	23.600	34.570	-10.970
75312312 Realisatie kantine sportpark Huijbergen	2023	565.675	De bouwvergunning is aangevraagd door de voetbalvereniging. Realisatie en afrekening zal in 2025 plaatsvinden.	565.675	30.000	535.675
75312313 Realis. kleed- en douchegebouw sportp. Huijbergen	2023	565.675	De bouwvergunning is aangevraagd door de voetbalvereniging. Realisatie en afrekening zal in 2025 plaatsvinden.	565.675	121.597	444.078
75312314 Aanleg 2 kunstgrasvelden sportpark Huijbergen	2023	1.611.861	Aanleg van de velden wordt in 2024 afgerond.	1.465.083	313.826	1.151.257
75312400 Verv.veldinrichting 2024 veld 1 VV Hoogerheide	2022	3.545	Deze werkzaamheden zijn uitgevoerd en afgerond tijdens de renovatie in 2022. Stond gepland in het MJOP 2021.	5.281	0	5.281
75312401 Vervangen pupillengoals VV Hoogerheide	2023	37.214	Deze zijn niet vernieuwd. Maar aangepast aan de nieuwe richtlijnen van de KNVB.	37.214	0	37.214
75312402 Verhardingen-nieuwe materialen 10jr VV Hoogerheide	2024	64.949	Gedeeltelijke bestrating onder de nieuwe ballenvanger, moet nog worden uitgevoerd in Q4.	64.949	0	64.949
75312403 Verv.veldinrichting trainingsveld 2 VV Woensdrecht	2024	3.545	Het is in 2023 vervangen. Krediet kan bij de Jaarstukken 2024 worden afsluiten.	5.281	3.834	1.447
75312506 Nieuw beregeningsinstall. wedstrijdveld 4 VV Meto	2023	10.357	De werkzaamheden zijn uitgevoerd. We wachten nog op de eind afrekening.	-10.357	18.831	-29.188
75312727 Vervanging dug-outs honkbalveld De batters Putte	2021	36.000	De dug-outs zijn vervangen. Het restant bedrag wordt ingezet voor overige werkzaamheden.	12.391	0	12.391
78101802 Invoering omgevingswet deel 2	2022	282.220	Er wordt volop gewerkt aan de implementatie van de omgevingswet binnen de gemeentelijke organisatie. Krediet is beschikbaar voor aanpassingen van het CLO, opleidingen en inhuur van deskundigen voor het omgevingsplan.	477.458	103.436	374.022
Totaal 2. Ruimte				3.943.923	766.715	3.177.208
3. Leefomgeving						

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Begroting 2024	Realisatie 2024	Resteert
70152408 Uitbreiding MFC de Biezen 2024	2024	393.250	De Vergunningsprocedure moet nog starten. Daarna zal de uitvoering worden opgepakt.	393.250	1.997	391.254
70152413 Zonnepanelen 2024 MFC De Drieschaar Ossendrecht	2023	201.154	Werkzaamheden worden uitgevoerd zodra de werkzaamheden aan het dak gereed zijn. Planning is eerste helft 2025.	201.154	42.314	158.840
70152414 WTB installatie 2024 MFC De Drieschaar Ossendrecht	2023	185.670	De werkzaamheden worden uitgevoerd zodra de werkzaamheden aan het dak gereed zijn. Planning is eerste helft 2025.	185.670	-15.817	201.487
70152415 Dakisolatie 2024 MFC De Drieschaar Ossendrecht	2023	717.119	Werkzaamheden dakisolatie Drieschaar lopen vertraging op i.v.m. de werkzaamheden aan De Biezen. De voorbereiding van warmtepompen en zonnepanelen is gaande. Dit wordt uitgevoerd wanneer de dakbedekking gereed is. Planning is eerste helft 2025. Verduurzaming is wel gestart (asbest dakplaten zijn reeds vervangen door geïsoleerde sandwichpanelen).	717.119	328.864	388.255
70152416 Dakisolatie 2024 MFC De Biezen Putte	2023	477.090	Werkzaamheden dakbedekking + isolatie zijn in uitvoering. Afronding is voorzien in 2024.	477.090	362.570	114.520
70158800 Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer 2022	2021	383.548	Naast kosten voor uitvoering van het programma 2023 is ook het tekort van het programma 2022, dat is ontstaan door voorfinanciering voor een onderzoek verduurzamen MFC De Biezen en het noodzakelijk vervangen van de cv-ketels, verrekend. De verrekening kon in 2023 plaats vinden door het beschikbaar gestelde krediet voor verduurzamen gemeentelijke gebouwen en een ontvangen subsidie voor verduurzamen van gemeentelijke gebouwen. Rekening houdend met een kleine post voor meerkosten onderhoud grenspalen, resulteert het saldo van het krediet voor het onderhoudsprogramma 2023 in en gering positief saldo.	8.464	0	8.464
70158900 Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer 2023	2021	€0,-	Project is afgerond. Kosten worden gedekt uit de post voorzieningen algemene dienst.	122.268	56.716	65.552
70159000 Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer 2024	2021	559.840	Uitvoeringsprogramma is in uitvoering. streven is om de werkzaamheden in 2024 af te ronden.	559.840	162.286	397.554
70190007 Kerktoeren Woensdrecht	2019	150.000	Wij zijn in afwachting van een voorstel van de eigenaar. Hierna kunnen college en raad een besluit nemen voor toekenning van het gereserveerde krediet.	150.000	0	150.000
72100000 Renovatie Grensstraat Putte	2021	549.000	Deze middelen worden ingezet voor werkzaamheden in de Grensstraat en de Canadalaan die inmiddels zijn gestart. Het project loopt door in 2025 .	549.000	11.679	537.321

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Begroting 2024	Realisatie 2024	Resteert
72101901 Verharding en fundering Demerstraat te Huijbergen	2020	260.000	Het project is inmiddels opgeleverd en afgerond. Bij de Jaarstukken 2024 zal dit krediet worden afgesloten.	117.437	78.875	38.562
72102401 Reconstr. Verlengde Duinstraat Hoogerheide 2025	2023	250.000	De aanpak van de Duinstraat die gepland stond voor 2024 is een jaar doorgeschoven in de planning. Aanleiding is de urgentie binnen een ander project(Montgomerystraat) die een jaar eerder wordt aangepakt.	0	4.498	-4.498
72102701 Reconstructie Montgomerystraat Huijbergen 2024	2023	€195.000,-	De Montgomerystraat die gepland stond voor 2025 is een jaar naar voren gehaald vanwege de slechte staat van het riool. Uitvoering start najaar 2024 .	195.000	4.498	190.502
72102800 Renovatie openbare verlichting 2024	2023	244.000	De renovatie is in voorbereiding en wordt in het najaar van 2024 uitgevoerd.	244.000	1.007	242.993
72104800 Uitvoeringsprogramma wegbeheer 2022	2022	889.000	In 2023 zijn diverse onderzoeken uitgevoerd en zijn asfalt- en onderhoudsbestekken opgesteld. Uitvoering van de verschillende projecten is gestart in Q4 van 2023. Inmiddels zijn de aangegeven werkzaamheden uitgevoerd en afgerond.	82.277	205.667	-123.390
72104900 Uitvoeringsprogramma wegbeheer 2023	2023	889.000.,00	Het grote onderhoud van 2022 en 2023 zijn gecombineerd in 1 bestek. De werkzaamheden zijn inmiddels afgerond. De garantie termijn loopt nog. In verband daarmee restmiddelen beschikbaar houden.	544.844	354.861	189.983
72105000 Uitvoeringsprogramma wegbeheer 2024	2023	1.253.00,-	De bijbehorende bestekken zijn in voorbereiding. Het asfaltbestek wordt in het najaar van 2024 in de markt gezet en het bestek voor de elementenverharding in het voorjaar van 2025.	1.253.000	57.673	1.195.327
72140001 Aanleg/uitbreid. carpoolplaats Korteven 2019	2019	200.000	De carpoolplaats is gerealiseerd. De resterende middelen willen we inzetten voor het voorbereiden en realiseren van een elektrisch laadstation op de voormalige carpoolplaats.	48.795	0	48.795
75412401 Uitvoeringsagenda Kerken- & Erfgoedvisie 2023-2033	2024	60.000	Met het aantrekken van een beleidsmedewerker erfgoed halverwege 2024 is gestart met het uitvoering geven aan de uitvoeringsagenda uit de erfgoedvisie. Er worden diverse acties opgepakt waar kosten aan verbonden zijn, zoals het actualiseren en digitaliseren van de cultuurhistorische waardenkaart en het aanwijzen van nieuwe gemeentelijke monumenten. Deze kosten worden eind 2024 of 2025 verwacht.	60.000	100	59.900
75600000 Stimuleringsregeling Landschap	2021	40.000	Maatregelen zijn uitgevoerd. Bij de Jaarstukken 2024 zal worden voorgesteld dit krediet af te sluiten.	1	0	1
75601901 Geosite Groeve Boudewijn	2019	108.800	De eindafrekening van de Provinciale subsidie is door de Streekorganisatie ingediend. Wij zijn in afwachting van de uitbetaling van de resterende subsidie.	-36.259	0	-36.259
75602001 Groen initiatieven 2019	2022	25.000	Dit traject loopt nog. Jaarlijks wordt er een verscheidenheid aan groeninitiatieven ondersteund waarbij burgers openbaar groen in (aanleg en) onderhoud nemen. Wanneer het krediet is verbruikt, wordt nieuw krediet aangevraagd.	7.830	5.278	2.552

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Begroting 2024	Realisatie 2024	Resteert
76300900 Benutten iDOP-gelden kern Ossendrecht	2020	68.490	Dit is onderdeel van een groter plan. Op verzoek van de gemeente zouden de paden voor de begraafplaatsen als laatste onderdeel uitgevoerd worden. Er is nu gevraagd aan Dorpsplatform Ossendrecht om met een plan te komen. De verwachting is, dat er voor het eind van het jaar een definitief plan ligt.	14.652	0	14.652
76301000 Benutten iDOP-gelden kern Woensdrecht	2020	36.969	Het dorpsplatform Woensdrecht zou dit restbedrag in 2023 en 2024 inzetten voor verfraaiing van het dorpsplein. Zij hebben echter het IDOP budget niet nodig, daar het jaarlijkse budget van het dorpsplatform nog toereikend is. Dit krediet kan komen te vervallen.	1.342	0	1.342
77227900 Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2022	2022	1.310.080	Het project in de Augustijnenstraat in Ossendrecht is afgerond. De restant middelen voorlopig beschikbaar houden ivm garantieperiode.	433.043	166.457	266.586
77228000 Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2023	2023	2.350.650,00	Dit budget wordt ingezet op het project vervanging riolering en aanpak Grensstraat in Putte. Dit project is in uitvoering.	2.110.175	44.492	2.065.683
77228100 Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2024	2023	800.000	Deze middelen worden ingezet voor realisatie van het ondergrondse deel van de Montgomerystraat en de maatregelen/repatriaties die volgen uit de rioolinspectie.	800.000	99.481	700.519
77228200 Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2025	2023	€1.325.080,-	Van dit krediet is op dit moment €18.123,30 geboekt aan voorbereidingskosten voor de renovatie van het riooldeel van de verlengde Duinstraat en de Nieuweweg. Het restant wordt in 2025 aangewend voor de uitvoering van deze werkzaamheden en het reguliere riool - onderhoud van 2025. Middelen in stand houden.	0	21.448	-21.448
77230000 opstellen/uitvoeren warmtevisie	2021	100.000	De transitievisie Warmte is in 2022 vastgesteld. In 2023 zijn we begonnen met de uitvoering van de wijkuitvoeringsplannen die uit de visie voortvloeien. De eerste wijkuitvoeringsplannen zijn gestart in Huijbergen. Door een extra aanvraag bij het ministerie van Binnenlandse zaken krijgen we daar een hogere vergoeding voor. Daardoor resteert meer eigen budget dat we weer in kunnen zetten voor andere projecten. Voor de tweede wijkuitvoering verwachten we wel eigen budget in te zetten in 2024. De investering zal liggen tussen 10 K en 20 K.	59.709	0	59.709

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Begroting 2024	Realisatie 2024	Resteert
77232301 Lokale Aanpak Isolatie (Spuk LAI)	2023	814.920	<p>2023 heeft in het teken gestaan van de voorbereiding van de aanbesteding. Deze is in het tweede kwartaal van 2024 gepubliceerd en wordt in oktober 2024 afgerond. Daarna zullen deze bedragen een bestemming krijgen ten behoeve van de financiering van uit te voeren isolatiemaatregelen door woningeigenaren. de opdracht voor de projectonderdelen 'Doe het zelf cadeaubonnen' en 'isolatie - maatregelen' is aan een andere uitvoerende partij toegekend.. De projecten worden gezamenlijk aangestuurd vanuit de gemeente .</p> <p>De eerste woningen zullen naar verwachting eind 2024 worden geïsoleerd en vanaf dat moment zal het programma en de gelden daar ook voor worden gebruikt.</p>	0	-968.805	968.805
77232302 Aanpak energiearmoede – inzet energiefixers	2023	134.268	Er is een aanbesteding gedaan in samenwerking met de RWB en enkele andere West-Brabantse gemeenten. Per 2024 rijdt er vanuit de organisatie Energiebox, een klusbus gericht op realisatie van energie beperkende maatregelen bij inwoners die financieel minder draagkrachtig zijn en een laag energielabel hebben. Daarnaast is er een actie geweest waarbij huishoudens in energiearmoede een kadokaart kregen om een huishoudelijk apparaat te vervangen door een energiezuinige variant.	0	-107.648	107.648
77240000 Paden op de begraafplaats Ossendrecht	2020	14.296	Dit is onderdeel van een groter plan. Op verzoek van de gemeente worden de paden voor de begraafplaatsen als laatste onderdeel uitgevoerd. Er is onlangs gevraagd aan het Dorpsplatform Ossendrecht om met een plan te komen. De verwachting is dat er voor het eind van het jaar een definitief plan ligt.	14.296	0	14.296
78200000 Klimaat- en energiebeleid 2023-2025	2023	459.066	De gemeente ontvangt van het Rijk een specifieke uitkering voor het behalen van de doelen uit de Klimaatwet. De Klimaatwet houdt in dat Nederland uiterlijk in 2050 klimaatneutraal wil zijn. Het doel voor 2030 in de Klimaatwet is om de uitstoot van CO2 met minimaal 55% te verminderen. In totaal ontvangt de gemeente een voorschotbijdrage van € 1.389.690. De bijdrage wordt in drie tranches uitbetaald, t.w. € 459.066 in april 2023, € 463.230 in januari 2024 en € 467.394 in januari 2025.	0	-92.305	92.305
78200001 Klimaat- en energiebeleid 2024-2026 (CDOKE)	2023	1.389.690,-	Wij ontvangen van het Rijk een specifieke uitkering voor het behalen van de doelen uit de Klimaatwet. Doel is om de uitstoot van CO2 met diverse maatregelen terug te dringen. De betreffende CDOKE gelden zijn bedoeld voor personele inzet. Deze is inmiddels, via inhuur, gerealiseerd.	0	-503.570	503.570
Totaal 3. Leefomgeving				9.313.997	322.614	8.991.383
4. Economie						

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Begroting 2024	Realisatie 2024	Resteert
73100900 Voorbereidingskosten nieuwe Europese projecten	2021	25.000	Betreft een revolverend fonds, waarmee kosten voor Europese subsidie aanvragen kunnen worden gedekt. Het krediet dient derhalve beschikbaar te blijven. We laten een scan uitvoeren op kansrijke subsidietrajecten om tijdig voorbereid te zijn op eventuele aanvragen.	25.000	0	25.000
77211700 Plaatsen ondergrondse afvalinzamelingcontainers	2017	60.280	Geld beschikbaar houden voor het verder optimaliseren van de inzamelfaciliteiten. Er wordt onderzocht wat de opties zijn om een gft-e voorziening aan te bieden bij woningen waar gft-e niet gescheiden kan worden.	7.966	0	7.966
Totaal 4. Economie				32.966	0	32.966
5. Bestuurskracht						
70151602 Aanschaf pick-up Buitendienst 2024 (A125)	2022	70.750	Voertuig is geleverd in 2024. Krediet kan bij de jaarstukken 2024 worden afgesloten	104.470	104.467	3
70151810 Aanschaf bestelwagen 2024	2022	71.000	De bus is afgeleverd in Q2 van 2024. De kosten zijn hoger uitgevallen door stijgende prijzen.	23.020	23.019	1
70152304 Aanleg zonnepanelen 2023 bedrijfsgebouw team W&D	2022	39.044	De werkzaamheden zijn gedeeltelijk uitgevoerd. Bij de opbrengstbeoordeling wordt bekeken of er nog panelen moeten worden bijgeplaatst. Deze extra zonnepanelen staan pas gepland voor 2030 i.c.m. verduurzaming en aanleg warmtepompen. (Cv-ketels zijn nu nog te jong om te vervangen).	8.774	0	8.774
70152305 Aanleg zonnepanelen 2023 brandweerkazerne H'heide	2022	39.000	Werkzaamheden zijn gedeeltelijk uitgevoerd. In fase 2 worden de overige panelen geplaatst. Deze extra zonnepanelen staan pas gepland voor 2030 i.c.m. verduurzaming en aanleg warmtepompen. (Cv-ketels zijn nu nog te jong om te vervangen).	16.630	0	16.630
70152309 Aanleg zonnepanelen 2023 brandweerkazerne Huijb.	2022	43.000	Werkzaamheden zijn uitgevoerd, a.d.h.v. verbruik en opbrengst panelen mogelijk panelen bijplaatsen.	5.401	0	5.401
70152401 Aanleg zonnepanelen 2024 gemeentehuis (incl.bibl.)	2022	345.161	De werkzaamheden zijn in uitvoering.. Afronding is gepland in Q1 van 2025.	345.161	134.160	211.001
70152402 Aanleg WTB-install.2024 gem.huis (incl.bibl kapel)	2022	411.677	Werkzaamheden zijn in uitvoering. De werkzaamheden worden in Q1 van 2025 afgerond.	411.677	210.776	200.901
70152403 Vernieuwen dakbedekking 2024 gem.huis (incl.bibl.)	2022	39.950	Werkzaamheden zijn in uitvoering. De werkzaamheden worden afgerond in Q1 van 2025.	39.950	195.488	-155.538

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Begroting 2024	Realisatie 2024	Resteert
70152404 Aanleg zonnepanelen 2024 MFC Kloosterhof H'heide	2022	181.000	De werkzaamheden worden in Q1 van 2025 afgerond.	181.000	0	181.000
70152405 Aanleg WTB-install. 2024 MFC Kloosterhof incl.sport	2022	542.000	De werkzaamheden worden in Q1 van 2025 afgerond	542.000	462.635	79.365
70152406 Aanbr. dakisolatie 2024 sporthal MFC Kloosterhof	2022	292.000	Werkzaamheden zijn in uitvoering. afronding is voorzien in Q1 van 2025.	292.000	17.291	274.709
70152407 Aanbouw brandweerkazerne Ossendrecht 2024	2023	75.000	<p>De Veiligheidsregio heeft aangegeven dat het arbotechnisch niet langer verantwoord is dat brandweermensen zich in de beperkte ruimte naast de brandweerbussen moeten omkleden ten tijde van een uitruk. Omdat er verder geen geschikte ruimte voorhanden is om (snel) om te kunnen kleden heeft de Veiligheidsregio een verzoek ingediend voor uitbreiding van de brandweerkazerne om in deze behoefte te kunnen voorzien.</p> <p>Er is budget en een voorstel voor een uitbreiding t.b.v. kleedruimte gedaan naast de garage. De veiligheidsregio doet zelf onderzoek of er voor dat budget een uitbreiding gedaan kan worden voor een kleedruimte een extra garageplaats.</p> <p>Wij zijn in afwachting van het voorstel van de veiligheidsregio.</p>	75.000	835	74.165
70162201 Hybride werken	2021	72.000	Dit krediet werd gebruikt om nieuwe ICT-faciliteiten voor medewerkers aan te schaffen, in het kader van hybride werken, de veranderende technologieën, het beeldbellen/chatten en het afscheid nemen van vaste telefonie. Als gevolg van recente informatiebeveiligingseisen werken we vanaf nu alleen nog met 'managed devices' die gehuurd worden van Equalit. Van aanschaf is dus geen sprake meer en derhalve zal bij de Jaarstukken 2024 voorgesteld worden dit krediet af te sluiten en het restantbedrag vrij te laten vallen ten gunste van de algemene reserve.	38.270	0	38.270
70162401 Vervanging hardware raadzaal 2024	2023	80.000	De planvorming voor aanpassingen in de raadzaal zijn opgestart. Uitvoering geschiedt in 2024 met een doorloop naar 2025.	72.972	1.506	71.466

Bedragen in €	Jaar van toekenning	Toegekend investeringsbedrag	Stand van zaken	Begroting 2024	Realisatie 2024	Resteert
70167016 Modernisering GBA (software)	2017	50.564	De modernisering van de GBA-applicatie heeft inmiddels plaatsgevonden. Dankzij deze nieuwe applicatie kunnen we onze inwoners nog beter digitaal faciliteren en kunnen inwoners bijvoorbeeld 7x24 uur gebruik maken van bepaalde gemeentelijke diensten. Dit restant krediet wordt ingezet om de applicatie nog verder te optimaliseren ten behoeve van onze dienstverlening aan onze inwoners.	10.165	0	10.165
76302001 Geldlening u/g Molenstichting Johanna Huijbergen	2022	15.000	De molenstichting Johanna heeft duurzaamheidsmaatregelen in de vorm van zonnepanelen aangebracht op de bijgebouwen van de molen. Omdat het gebouw eigendom is van de gemeente, is er een voorstel in voorbereiding dat de Molenstichting de zonnepanelen aan de gemeente verkoopt onder voorwaarde dat de stichting met de opbrengst de renteloze lening zal aflossen.	0	-11.250	11.250
Totaal 5. Bestuurskracht				2.166.490	1.138.926	1.027.564
Saldo				21.269.546	2.575.171	18.694.375

B. Reserves en voorzieningen

Overzicht eigen financieringsmiddelen (reserves)

Bedragen in €

Overzicht eigen financieringsmiddelen (reserves)					
Nr.	Omschrijving reserve	Saldo 01-01-2025	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2025
1	Algemene reserve	16.557.860	-	750.000	15.807.860
2	Reserve personele veerkracht	350.000	196.824	196.824	350.000
3	Reserve revitalisering dorpskern Ossendrecht	2.176	-	-	2.176
4	Reserve Maintenance Valley	25.687	-	-	25.687
5	Reserve budget gemeenteraad	227.339	-	-	227.339
6	Reserve groenfonds	117.565	8.500	-	126.065
7	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer	237.060	144.500	74.750	306.810
8	Bestemmingsreserve budget dorpsplatforms	59.251	-	-	59.251
9	Reserve Omgevingswet	67.289	-	-	67.289
10	Reserve AED-apparaten	13.764	-	-	13.764
11	Reserve anterieure overeenkomsten	50.000	-	-	50.000
12	Bestemmingsreserve Sociaal domein	232	-	-	232
13	Bestemmingsreserve grote incidentele wielerevenementen	80.000	-	-	80.000
14	Bestemmingsreserve GBE Aqua BV	3.027.221	-	-	3.027.221
15	Reserves ter dekking van kapitaallasten	8.696.403	1.125.160	580.646	9.240.917
16	Bestemmingsreserve Leefomgeving	-	500.000	-	500.000
Totaal		29.511.847	1.974.984	1.602.220	29.884.611

Overzicht eigen financieringsmiddelen (voorzieningen)

Bedragen in €

Overzicht eigen financieringsmiddelen (voorzieningen)					
Nr.	Omschrijving voorziening	Saldo 01-01-2025	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2025
Voor verplichtingen, verliezen & risico's					
1	Voorziening wethouderspansioenen (Wet Appa)	2.063.384	50.655	153.276	1.960.763
2	Voorziening wachtgelden oud wethouders	-	-	-	-
3	Voorziening RVU (Regeling Vervroegd Uittreden)	168.600	-	-	168.600
4	Voorziening Verlofsparen	162.694	-	-	162.694
Onderhoudsegalisatievoorzieningen					
5	Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen	411.472	470.140	645.486	236.126
6	Voorziening onderhoud openbare verlichting	113.407	281.000	247.750	146.657
7	Voorziening onderhoud wegen	483.554	1.022.000	1.253.000	252.554
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden					
8	Voorziening riolering	-	-	-	-
9	Voorziening vervangingsinvesteringen riolering	8.922.831	990.132	2.495.800	7.417.163
10	Voorziening egalisatie afvalinzameling & -verwerking	419.420	-	-	419.420
Totaal		12.745.362	2.813.927	4.795.312	10.763.977

Overzicht stortingen in reserves meerjarig

Bedragen in €

Jaarlijkse stortingen in reserves							
Nr.	Omschrijving reserve	Reden van storting	2025	2026	2027	2028	I/S
7	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer	Jaarlijkse dotatie	144.500	144.500	144.500	144.500	S
15	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Jaarlijkse storting	10.101	10.101	10.101	10.101	S
Subtotaal structurele stortingen			154.601	154.601	154.601	154.601	S
2	Reserve personele veerkracht	Div. aanvullingen/stortingen vanuit openstaande formatie e.d.	196.824	39.851	-	-	I
6	Reserve groenfonds	Opbrengst uit anterieure overeenkomst	8.500	-	-	-	I
15	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf sportveldenwals	10.000	-	-	-	I
15	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf container	20.000	-	-	-	I
15	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf gladheidbestrijd.mat.	44.750	-	-	-	I
15	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Herinrichting Nieuweweg Hoogerheide	250.000	-	-	-	I
15	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Nettowinst grondexpl. Centrum Hoogerheide	790.309	6.388	-	-	I
15	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf aanhang(plateau)wagen	-	11.000	-	-	I
15	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf bladzuigwagen	-	35.000	-	-	I
15	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf 3 pick-ups	-	185.500	-	-	I
15	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Nettowinst grondexpl. Bergsestraat Huijbergen	-	792.400	-	-	I
15	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf riooldoorspuitapparaat	-	-	20.000	-	I
15	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf/vervanging veegmachine	-	-	125.000	-	I
15	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Herinrichting Antwerpsestraat Putte	-	-	450.000	-	I
15	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf/vervanging houtversnipperaar	-	-	-	37.500	I
15	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf/vervanging tractor	-	-	-	80.000	I
16	Reserve Leefomgeving	Extra middelen voor Programma Leefomgeving	500.000	-	-	-	I
Subtotaal incidentele stortingen			1.820.383	1.070.139	595.000	117.500	I
Totaal			1.974.984	1.224.740	749.601	272.101	I/S

I / S (= incidenteel / structureel)

Overzicht onttrekkingen aan reserves meerjarig

Bedragen in €

Jaarlijkse onttrekkingen aan reserves							
Nr.	Omschrijving reserve	Reden van onttrekking	2025	2026	2027	2028	I/S
15	Reserves ter dekking van kapitaallasten	Jaarlijkse aanwending egalisatiereserves ter dekking van kapitaallasten	580.646	644.852	632.870	605.553	S
	Subtotaal structurele onttrekkingen		580.646	644.852	632.870	605.553	S
1	Algemene reserve	Herinrichting Nieuweweg Hoogerheide 2025	250.000	-	-	-	I
1	Algemene reserve	Storting in bestemmingsreserve Leefomgeving	500.000	-	-	-	I
1	Algemene reserve	Herinrichting Antwerpsestraat Putte 2027	-	-	450.000	-	I
2	Reserve personele veerkracht	div. toepassingen tbv formaties/inhuur/RVU uitk. etc.	196.824	66.035	17.456	-	I
7	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Aanschaf/vervanging sportveldenwals 2025	10.000	-	-	-	I
7	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Aanschaf/vervanging container 2025	20.000	-	-	-	I
7	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Aanschaf gladheidbestrijd.mat. 2025	44.750	-	-	-	I
7	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Aanschaf aanhang(plateau)wagen 2026	-	11.000	-	-	I
7	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Aanschaf bladzuigwagen 2026	-	35.000	-	-	I
7	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Aanschaf 3 pick-ups team Wijk- & Dorpsbeheer 2026	-	185.500	-	-	I
7	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Aanschaf/vervanging hogedrukreiniger 2027	-	-	3.500	-	I
7	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Aanschaf/vervanging riooldoorspuit-apparaat 2027	-	-	20.000	-	I
7	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Aanschaf/vervanging veegmachine 2027	-	-	125.000	-	I
7	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Aanschaf/vervanging kunstmeststrooier 2028	-	-	-	6.000	I
7	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Aanschaf/vervanging aanhangwagens 2028	-	-	-	12.000	I
7	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Aanschaf/vervanging tractor 2028	-	-	-	80.000	I
7	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- en Dorpsbeheer	Aanschaf/vervanging houtversnipperaar 2028	-	-	-	37.500	I
	Subtotaal incidentele onttrekkingen		1.021.574	297.535	615.956	135.500	I
	Totaal		1.602.220	942.387	1.248.826	741.053	I/S

I / S (= incidenteel / structureel)

C. Subsidieoverzicht

Subsidieoverzicht

Op grond van de Algemene Subsidieverordening gemeente Woensdrecht 2023 stelt de raad jaarlijks het subsidieplafond vast. Het totaalbedrag van het subsidieplafond voor 2025 bedraagt € 2.251.752. De verruiming zit in de verhoging van de subsidie aan bibliotheek West-Brabant (hogere bijdrage per inwoner) en als gevolg van de indexatie van budgetsubsidies. De voorgenoemde mutaties zijn reeds in de perspectievennota verwerkt.

Ook is er jaarlijks voor de subsidieregeling “Eenmalige subsidies Woensdrecht” € 8.143 beschikbaar.

Voor de subsidieperiode 2025 stellen wij u voor de subsidieplafonds per thema als volgt vast te stellen:

Subsidiethema	Subsidieplafond 2025	Subsidieplafond 2024
Cultuur en recreatie	€ 624.938	€ 548.658
Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening	€ 1.486.801	€ 1.418.723
Volksgezondheid	€ 138.113	€ 138.113
Milieu	€ 1.900	€ 1.900
Totaal	€ 2.251.752	€ 2.107.394

Afkortingenlijst

Afkorting	Omschrijving	Afkorting	Omschrijving
AED	Automatische externe defibrillator	IHP	Integraal Onderwijshuisvestingsplan
APPA	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers	ISD	Intergemeentelijke sociale dienst
BAG	Basisregistraties Adressen en Gebouwen	LPS	Lowys Porquinstichting
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten	MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
BENEGO	Belgisch-Nederlands Grensoverleg	MFC	Multifunctionele Centra
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten	MJOP	Meerjaren onderhoudsplan
BPA	Business Park Aviolanda	MTB	Mountainbike
BTW	Belasting over de toegevoegde waarde	NV	Naamloze vennootschap
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten	OMWB	Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant
BV	Besloten vennootschap	OR	Ondernemingsraad
BWB	Belastingsamenwerking West-Brabant	OZB	Onroerende zaakbelasting
BWI	Brede Welzijnsinstelling	P&C	Planning & control
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst	PZEM	Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek	RAV	Regionale Ambulance Voorziening
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden	REWIN	Regionale ontwikkelings-NV voor de regio West-Brabant
DNWG	De Netwerkgroep	RWB	Gemeenschappelijke regeling Regio West Brabant
DUO	Dienst uitvoering onderwijs	SAVER	Samenwerkingsverband Reinigingsdiensten
EMU	Economische en Monetaire Unie	SIW	Stichting Inkoopbureau West-Brabant
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit	VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
EU	Europese Unie	VO	Voortgezet onderwijs
FMI	Funciemengingsindex	VRMWB	Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant
FTE	Fulltime-equivalent	VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
GBA	Gemeentelijke basisadministratie	VVV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
GBE	Gemeenschappelijk Bezit Evides (Aqua BV)	WBA	West-Brabants Archief
GFT	Groente-, fruit- en tuin(afval)	WET FIDO	Wet financiering decentrale overheden
GGD	Gemeentelijke gezondheidsdienst	WGR	Wet gemeenschappelijke regelingen
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen	WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
GR	Gemeenschappelijke regeling	WOZ	(Wet) Waardering onroerende zaken
GVVP	Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan	WSW	Wet sociale werkvoorziening
GWP	Gemeentelijk Water Programma	WVS	Werkvoorzieningsschap
ICT	Informatie- en communicatietechnologie	WW	Werkloosheidswet
IDOP	Integraal dorpsontwikkelingsplan		